

รัฐและอุดมการณ์ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

รากฐานของรัฐเผด็จการในประเทศไทยพัฒนา

ในการศึกษาปัญหาของประเทศไทยพัฒนา โดยเฉพาะปัญหารากฐานความเป็นมาและการดำรงคงอยู่ของระบอบเผด็จการ ได้มีการอธิบายและตีความออกเป็น 3 แนวใหญ่ ๆ คือ

แนวแรก ให้การอธิบายว่าการที่ประเทศไทยที่สามหรือประเทศไทยพัฒนาต้องตกอยู่ภายใต้ระบอบการปกครองที่เผด็จการและกดขี่อย่างรุนแรงนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดประสบการณ์ทางการเมืองและวัฒนธรรมแบบตะวันตก สถาบันทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตยโดยชาควิวัฒนาการที่ต่อเนื่องและเป็นอิสระไม่ว่าสถาบันพรรคการเมือง รัฐสภา รัฐธรรมนูญ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้สถาบันเหล่านี้อ่อนแอ เปิดโอกาสให้เกิดขึ้นของระบอบเผด็จการงายที่สุด แนวการอธิบายเช่นนี้เป็นภาพอธิบายของพวกนักทฤษฎีพัฒนาการเมือง (Political Development) นักทฤษฎีการทำให้เป็นทันสมัยทางการเมือง (Modernization) และพวกที่ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) นักทฤษฎีที่เด่นที่สุดเห็นจะได้แก่นายแซมวอล ฮันติงตัน (Samuel Huntington) และแนวการอธิบายแนวนี้ค่อนข้างจะมีอิทธิพลอย่างสูงในวงการวิชาการรัฐศาสตร์ไทย

แนวที่สอง มองว่าระบอบเผด็จการที่เกิดขึ้นในประเทศไทยพัฒนานั้นเป็นแบบแผนของการใช้อำนาจเด็ดขาดที่เป็นผลสืบเนื่องมาแต่อดีต และถือว่าระบอบที่มีการจัดองค์การมากกว่าและมีความสัมพันธ์อันเหนียวแน่นกับอดีต ซึ่งการที่รัฐบาลเป็นของคนส่วนน้อยมาโดยตลอดนั้น

ทำให้การเกิดหรือการคงอยู่ของระบอบเผด็จการนั้นเป็นเรื่องปกติไม่มีการต่อต้านจากประชาชน เป็นเรื่องของการยอมรับที่มีความสัมพันธ์กับธรรมเนียมปฏิบัติของอดีตกาล¹

แนวที่สาม อธิบายในลักษณะตรงข้ามกับสองแนวแรก ชี้ให้เห็นและให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในของสังคม ความต่อเนื่องกับอดีตกาลและเน้นที่การเมืองและอำนาจทางการเมือง เป็นสำคัญ แต่แนวการมองที่สามนี้ให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอกและความเกี่ยวโยงระหว่างอำนาจทางเศรษฐกิจและอำนาจทางการเมือง ถือว่ากำเนิดและการคลี่คลายขยายตัวของระบอบเผด็จการที่กดขี่ขูดรีดอย่างรุนแรงในประเทศคอยพัฒนาให้หาใช่เป็นผลผลิตของพัฒนาการภายในสังคม หากแต่วาระบบดังกล่าวเกี่ยวโยงกับปัจจัยภายนอกอย่างแนบแน่น จุดมุ่งหมายก็คือการมุ่งที่จะตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้นในระดับโลก การสะสมทุนระดับโลก และการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศแบบใหม่²

จะเห็นได้ว่าแนวการมองและอธิบายกำเนิดและความเปื้อนมาของระบอบเผด็จการของทั้งสามแนวต่างก็ให้ความสำคัญในปัจจัยคนละอย่าง ทำให้การอธิบายระบอบดังกล่าวเป็นไปอย่างไม่รอบคอบ ผู้เขียนเห็นว่าระบอบเผด็จการที่เกิดขึ้นในประเทศโลกที่สามนั้น มีสาเหตุมาทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประสานกันอย่างไม่ออก แต่อิทธิพลของปัจจัยใดจะมากหรือน้อยกว่าก็ขึ้นอยู่กับการศึกษาเปรียบเทียบของการคลี่คลายขยายตัวทางประวัติศาสตร์ในแต่ละประเทศเป็นราย ๆ ไป

1

Frederick Pixe and Thomas Stritch, *The New Corporatism*

(Notre Dame : University of Notre Dame Press, 1974)

2

Jame Petras, "Neo-Fascism : Capital Accumulation and Class Struggle in The Third World," (*Journal of Contemporary Asia* 16 : 1 (January 1980) : 119 - 129.

ระบบจักรวรรดินิยมแผนใหม่หาใช่เป็นเรื่องของการใช้กำลังบังคับแบบแรกก่อน หากแต่ว่ามีกลวิธีที่แยบยลกว่า รูปแบบที่มักถูกนำมาใช้คือการเข้าสนับสนุนอำนาจรัฐเผด็จการ และเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับกลไกรัฐ ข้อที่น่าสังเกตก็คือ ในสังคมประเทศที่ยุคพัฒนานั้น มีเงื่อนไขภายในที่เอื้ออำนวยต่อการสถาปนาอำนาจเผด็จการของชนชั้นปกครองอยู่แล้วตามแนวการอธิบายของสองพวกแรก จักรวรรดินิยมจะใช้วิธีการครอบงำทางอุดมการณ์ด้วยการเสนอแนวทางการพัฒนาแบบใหม่ให้กับชนชั้นปกครองเผด็จการยอมรับก่อน จากนั้นยกย่นมอเข้าช่วยเหลือด้วยการส่งที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ เข้ามาให้ความรู้และเงินช่วยเหลือตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ปรับปรุงหน่วยงานและโครงสร้างสถาบันต่าง ๆ เพื่อรองรับแนวทางการพัฒนาดังกล่าวอย่างถาวรในระยะยาว ระบบเผด็จการอันเป็นผลมาจากการผสมกันของชนชั้นปกครอง (ส่วนใหญ่มักเป็นทหาร) กับจักรวรรดินิยมนี้จะทำให้รัฐตกเป็นเครื่องมือของจักรวรรดินิยมในการสะสมทุนระดับโลกในระยะยาวและถาวร เนื่องจากการปรับโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เป็นการรองรับ ส่วนชนชั้นปกครองเผด็จการจะได้รับผลประโยชน์อย่างมากจากการใช้กลไกรัฐเข้าแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ทำให้ใคร่ครวญเท่าที่อำนาจอยู่เท่านั้น

การสถาปนาอำนาจรัฐเผด็จการ

เผด็จการภายใต้อำนาจคณะปฏิวัติ

เมื่อกระทำการยึดอำนาจรัฐโดยความยินยอมพร้อมใจของจอมพลถนอม กิตติขจร เมื่อประมาณ 21.00 น. ของวันที่ 20 ตุลาคม 2501 แล้ว จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ดำเนิน การตามแผนที่วางไว้จากลอนดอน โดยสถาปนาตนเองเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติเข้าควบคุมกลไกต่าง ๆ ของรัฐไว้อย่างเบ็ดเสร็จและดำเนินการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ตนเองทันที โดยอาศัยประกาศของคณะปฏิวัติซึ่งถูกสร้างขึ้นมากถึง 57 ฉบับ¹ ในระยะเวลา 3 เดือนกว่าก่อน

¹ "ประกาศคณะปฏิวัติ 57 ฉบับ" ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 75 ตอนที่ 81 เล่มที่ 76 ตอนที่ 16 (20 ตุลาคม 2501 - 28 มกราคม 2512).

ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร 2502 (20 ตุลาคม 2501 - 28 มกราคม 2502) เป็นกลไกสำคัญในการปรับโครงสร้างอำนาจ เริ่มตั้งแต่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 1¹

ประกาศของคณะปฏิวัติ

ฉบับที่ 1

ด้วยคณะปฏิวัติ ซึ่งประกอบด้วย ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจและพลเรือน ได้ทำการยึดอำนาจปกครองประเทศในนามของปวงชนชาวไทย ตั้งแต่เวลา 21 นาฬิกา วันที่ 20 ตุลาคม พุทธศักราช 2501 นี้เป็นต้นไป และสถานการณ์ทั้งหลายตกอยู่ภายใต้ความควบคุมของคณะปฏิวัติโดยทั่วไปแล้ว ขอให้ประชาชนพลเมืองประกอบกิจการงานอาชีพตามปกติ ให้ข้าราชการทั้งหลายปฏิบัติงานในหน้าที่ตามเคย และให้ทุกคนตั้งอยู่ในความสงบ มีพึงกระทำการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดความไม่เรียบร้อยในประเทศ ห้ามเคลื่อนย้ายกำลังทหารนอกจากคำสั่งของหัวหน้าปฏิวัติ และให้ผู้บังคับบัญชากำลังหน่วยต่าง ๆ ของประเทศ พึงและปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติแต่ผู้เดียว

อนึ่ง ขอแจ้งให้ทหารและตำรวจทั้งหลายทราบว่า การยึดอำนาจครั้งนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บังคับบัญชาในวงการทหาร ตำรวจ ทหารและตำรวจทุกคนยังคงอยู่ใต้อำนาจผู้บังคับบัญชาคนเดิม จึงให้ทหารและตำรวจทั้งหลายฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชาคนเดิมต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ 20 ตุลาคม 2501

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

¹ ราชกิจจานุเบกษา(ฉบับพิเศษ), เล่ม 75 ตอน 81, 20 ตุลาคม 2501, หน้า 3.

จากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 1 จะเห็นได้ว่าในเบื้องต้นนั้นจอมพลสฤษดิ์ ต้องการที่จะทำให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจในการควบคุมกำลังจากหน่วยต่าง ๆ เข้าสู่ตนเองโดยให้ "ผู้บังคับบัญชาจากกำลังหน่วยต่าง ๆ ของประเทศ ฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติคนเดียว" ¹ ทั้งนี้เพื่อที่จะควบคุมกำลังทั้งหมดให้เป็นเอกภาพและขึ้นต่อตนเองมากกว่าการคุมกำลังตามตำแหน่งทางทหารที่มีอยู่คือ ผู้บัญชาการทหารบกซึ่งดำรงตำแหน่งนี้มาตั้งแต่ปี 2497 และตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดซึ่งดำรงมาตั้งแต่ภายหลังการทำรัฐประหารปี 2500 เพื่อเป็นการวางรากฐานอำนาจของรัฐบาลเข้าปรับโครงสร้างแห่งอำนาจรัฐทั้งหมด ให้รวมศูนย์เข้าสู่จอมพลสฤษดิ์ ๓ รัชต์ ซึ่งท้ายที่สุดก็คือ การคุมอำนาจรัฐอย่างเด็ดขาดสามารถที่จะนำเอารัฐและกลไกรัฐไปเป็นเครื่องมือในการครองอำนาจและแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนและชนชั้นครอบงำอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความคิดตน นั่นคือจักรวรรดินิยมอเมริกา ซึ่งเป็นตัวแทนของทุนต่างชาติซึ่งต้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานของสังคมไทยให้สอดคล้องกับนโยบายทางเศรษฐกิจและการทหารของตน

หลังจากที่ได้วางรากฐานรวมศูนย์กำลังอำนาจแล้วก็ได้เข้าทำลายสถาบันทางการเมืองและวิวัฒนาการเสรีภาพของประชาชนทุกหมู่เหล่าเพื่อเป็นการอุดหนุนทางของการเข้าสู่อำนาจรัฐ ไม่ว่าจะวิธีทางใด ๆ ของคนกลุ่มนี้เห็นอกเห็นใจไปจากคณะบุคคลที่เรียกตนเองว่า "คณะปฏิวัติ" ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 3 และฉบับที่ 4 โดยยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 และสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎร และคณะรัฐมนตรี เป็นอันสิ้นสุดลง ² โดยให้เหตุผลซึ่งฟังไม่ขึ้นนักกว่า ³

¹ เรื่องเดียวกัน.

² ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ), เล่ม 75 ตอน 81, 20 ตุลาคม 2501, หน้า 7.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13 - 14.

ทางสถานการณฺ์ภายใน สหิทธิคอมมิวนิสต์เป็นภัยยิ่งใหญ่ เป็นที่ประจักษ์แจ่มอยู่ทั่วไป ในเรื่องความแทรกซึมของ สหิทธิคอมมิวนิสต์ ที่พยายามสร้างอิทธิพลเหนือจิตใจของ ประชาชนชาวไทย การแทรกแซงของตัวแทนคอมมิวนิสต์ มีอยู่ทุกกระแศ ในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ไซ่วิธีโฆษณาชวนเชื่อและแผนการที่ฉลาดหลายอย่าง ทุนเท เงินทองเป็นจำนวนมหาศาล คำเนื่งการทั้งในทางลับและ เปิดเผย ทำความพยายามทุกวิถีทางที่จะให้เกิดความเสื่อม โทรมระส่ำระสายในประเทศ ชุกโค่นรากบัลลังก์ อมตฺวาท พระพุทธศาสนาและทำลายสถาบันทุกอย่างที่ชาติไทยไค้คง รักษามาควยความเสียสละอย่างยิ่งยวด

พวกตัวแทนและเครื่องมือของคอมมิวนิสต์ ไค้กอกวนก่อกวน ขวาง ทำความยากลำบากในการที่จะบริหารกิจการของประเทศให้ ลุล่วงไปถึงจุดประสงค์อันเป็นคุณประโยชน์ การเจรจากับต่าง- ประเทศก็ประสบความล้มเหลวของ ควยเหตุที่บุคคลพวกนั้นคอยแต่ จะสร้างสถานการณ์ให้เกิดความกึนแย้งแคลงใจกับประเทศที่ เป็นมิตร รัฐบาลไม่มีเวลาหรือโอกาสที่จะระดมกำลังความคิด และกำลังแรง เพื่องานจรรโลงประเทศชาติ มีว่เหตุของเบ็ดขี้ กับการกอกวนเฉอะอุปสรรกายไ้แต่คนพวกนั้นสร้างขั้ใจโดยจงใจ แค้ที่จะทำลาย ยิ่งกว่านั้น มุ่งพยายามทำ ทั้งในทางติดคอทางลับ และการโฆษณาเปิดเผยไ้ทางประเทศชาติความไววางใจใน ชาติไทย ไค้โดยมีไค้คำนี้้งวากการกระทำนั้น ๆ จะเกิดความเสียหาย ร้ายแรงแก่ประเทศชาติเพียงไร

ปวงชนชาวไทยไค้เสียสละเสียงภัย น้วาระบอบรัฐธรรมนูญ เขามาไซ เพื่อถือเอาสิทธิและเสรีภาพเป็นทางจรรโลงประเทศชาติ แต่มีคนบางพวกบางเหล่าที่เห็นแก่ตัวเอง แอบอิงเอาระบอบ รัฐธรรมนูญเป็นทางกอกวนหัวควยความสงบ ไซสิทธิและเสรีภาพ เป็นเครื่องมือชักขวางความก้าวหน้าของกิจการงาน กอความร้าวฉาน ยุแยกให้แตกสามัคคีกันไ้ในชาติ จุงใจคนไ้ให้โม้เยียงไปไ้ทางเป็น ปฏิปักษ์ซึ่งกันและกัน คองการจะเห็นแต่ความยุ่งยาก ความเสื่อมโทรม ระส่ำระสาย และความแตกสลายของประเทศชาติในที่สุด

เรื่องทั้งหลายเหล่านี้ เป็นแผนร้ายพิฆะแรงสำหรับประเทศชาติ ไม่มีทางจะนำบัคควยวิธีการปลัดขอยแต่ละเรื่องละราย ไม้ส่วนจรรด จะแก้ไขควยวิถีทางเปลี่ยนรัฐบาล เปลี่ยนตัวคน หรือเพียงแต่แก ระบบบางอย่าง เปรียบประจุกโรครายที่ไค้ไม่มีทางรักษาควยยากิเยาหา

จำเป็นต้องใช้วิธีภาคีถึงขั้นสุดท้าย การปฏิวัติเป็นวิธีเดียว
ที่จะรักษาโรคร้ายของประเทศชาติซึ่งกำลังกลาวัน

นอกจากเหตุการณภายใน เหตุการณภายนอกก็เพิ่มความ
ลำบากหนักใจยิ่งขึ้นทุกที โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแคว้น
ใกล้เคียงกับประเทศไทย เหตุร้ายอาจจะเกิดขึ้นในวันในพรุ่ง
และถ้าเหตุร้ายเหล่านั้นเข้ามาถึงประเทศไทยในขณะที่บ้านเมือง
ของเราเต็มไปด้วยความคิดทำลายนัน ความไม่ปรองมอดซึ่งกัน
และกัน ความกลืนเกล่ง เสกสรรสร้างสถานการณ์ที่แรงร้าย
และความต้องการของคนพวกที่อยากเห็นความเสื่อมโทรม
ระส่ำระสายอยู่เช่นนี้ ประเทศชาติก็จะถึงความแตกดับโดย
ไม่มีปัญหา ทางเดียวที่จะกอบกู้ประเทศชาติไว้ได้คือด้วย
การตัดสินใจเสียภัยต่อสู้กับความคิดในทางทำลายนัน หาทางสร้าง
พรรคเสถียรภาพให้แก่ประเทศชาติใหม่ให้อยู่บนรากฐานตาม
ระบอบประชาธิปไตยอย่างมั่นคง จักรวรรดิเสรีรัฐกิจและสังคม
ที่เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของชาติและประชาชนชาวไทย
มีแผนการที่จะยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางที่ถาวร เพื่อให้เกิดผล
แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

และเพื่อใ้บรรลุถึงจุดหมายอันนี้ จำเป็นที่คณะปฏิวัติต้อง
ทำการยึดอำนาจ โดยยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ด้วย
เหตุที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังไม่รัดกุมพอที่จะแยก
สถานการณ์ที่เป็นอยู่ในบัดนี้ได้ รัฐบุคคลจะลุดอกไปก็ด้วยเหตุนี้
จำเป็นต้องสร้างรัฐธรรมนูญใหม่ ให้รัดกุมเข้มแข็งพอที่จะ
ต่อสู้กับภัยเฉพาะหน้าของประเทศชาติ การเลิกรัฐธรรมนูญเป็น
ผลให้สภาผู้แทนราษฎรต้องหมดอายุไปด้วย

เหตุผืนซึ่งผู้เขียนคัดลอกออกมายาว ๆ นี้หากวิเคราะห์กันโดยคำนึงถึงสภาพความ
เป็นจริงของช่วงเวลาตอนเห่าปฏิวัติแล้ว จะเห็นว่าป็นเขื่ออ้างที่บิดเบือนเหตุผลอันแท้จริงของ
การยึดอำนาจและล้มสถาบันการเมืองในครั้งนั้นอย่างชัดแจ้ง เพราะขณะนั้นอิทธิพลของคอมมิวนิสต์
ภายในประเทศไทยหาได้มากมายดังข้ออ้างไม่ ความขัดแย้งที่ปรากฏเด่นชัดในขณะนั้นก็คือ ความ
ขัดแย้งภายในพรรคชาติสังคมน ที่มีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้าพรรค กับการแสดงทัศนะไม่
เห็นด้วยของประชาชนไทย (ซึ่งส่วนใหญ่แสดงออกทางสิ่งตีพิมพ์) ต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศ
ของรัฐบาลที่เข้าไปผูกพันใกล้ชิดกับอเมริกาและโจมตีการแทรกแซงกิจการภายในประเทศไทยของ

อเมริกา ฉะนั้นเหตุผลดังกล่าว เนื้อหาของมันก็ถึงความพยายามที่จะดึงอำนาจการตัดสินใจมา
ขมวดปมรวมศูนย์อยู่ที่คณะปฏิวัติซึ่งมีจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้า และจากนั้นก็ได้ออกประกาศ
ใช้กฎอัยการศึก¹ " เพื่อรักษาสถานการณ์และความสงบเรียบร้อยของประชาชนทั่วประเทศ
คณะปฏิวัติจึงประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม 2501 เวลา
21.13 นาฬิกา เป็นต้นไป "

และกำกับโดยการออกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 13 เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2501²
เพื่อรื้อถอนสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน

ตามที่ได้ออกประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร
ตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม 2501 เวลา 21.13 นาฬิกาแล้ว
และโดยที่เห็นสมควรห้ามการกระทำบางอย่าง
จึงห้ามมิให้มีการมิวสุมประชุมกันในทางการเมือง
ที่ใด ๆ มีจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป หากผู้ใดฝ่าฝืนให้
เจ้าพนักงานจับกุมเพื่อดำเนินการสอบสวนความคิด

การประกาศใช้กฎอัยการศึก โดยไม่มีการกำหนดระยะเวลาและขอบเขตพื้นที่ที่แน่นอน
จะให้ความตามเหตุผลของคณะปฏิวัติว่าเพื่อ " . . .หาทางสร้างสรรค์เสถียรภาพให้แก่
ประเทศชาติใหม่ให้อยู่บนรากฐานตามระบอบประชาธิปไตยอย่างมั่นคง " ³ กุชัค ๆ ไม่เป็นเหตุ
เป็นผลกัน แต่ถ้อยคำที่ว่า " เพื่อสถาปนาระบอบการปกครองของประเทศให้ตั้งอยู่บนรากฐาน
ของระบอบเผด็จการที่มั่นคง " น่าจะเข้าใจดีกว่า เพราะผลของการประกาศใช้กฎอัยการศึก

¹ "ประกาศกฎอัยการศึก " เรื่องเดียวกัน : 17.

² ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ, เล่ม 75 ตอน 84, 22 ตุลาคม 2501, หน้า 6.

³ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ), เล่มที่ 75 ตอนที่ 81, 20 ตุลาคม 2501, หน้า 13.

ในครั้งนี้ เป็นการคัดสิทธิชีวิตรอดเสรีภาพของประชาชนทั้งประเทศ โดยทุกคนต้องเชื่อฟังรับฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งหรือความเห็นของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ แต่ผู้เดียว การแสดงความคิดเห็น คัดค้านกลายเป็นสิ่งต้องห้ามอย่างเด็ดขาด และสภาพเช่นนี้ดำรงอยู่จนกระทั่งจอมพลสฤษดิ์ ถึงแก่อสัญกรรมในปี 2506 สิ่ง que เรียกว่า " เสถียรภาพของชาติที่ตั้งอยู่บนรากฐานของระบอบ ประชาธิปไตยอย่างมั่นคง " ก็หาได้ปรากฏให้เห็นไม่ มีหน้าฆ่าจอมพล ถนอม กิตติขจร ทายาท ทางการเมืองก็ยังคงรักษาระบอบการปกครองประเทศไว้ภายใต้กฎอัยการศึกต่อไปอีกจนกระทั่ง วันที่ 13 พฤษภาคม 2511 จึงได้ถูกยกเลิกไปชั่วคราว จ่านงค์ ใจเที่ยง ไค่กล่าวถึงประเด็น นี้ได้อย่างถึงแก่นว่า ¹

การกระทำของจอมพลสฤษดิ์ ดังกล่าวจึงเป็นการ โคนล้ม ถอนรากประชาธิปไตยของไทยให้สูญสิ้นสลายไป เพราะ การกระทำของจอมพลสฤษดิ์ มีโดยดลเสียดสังคมนิยมเป็นหลัก ในการบริหารประเทศ แต่ดูเอาอำนาจและความพอใจ เอาอารมณ์ของจอมพลสฤษดิ์เป็นใหญ่ ดังนั้น ผลที่ออกมาจึง เป็นไปในรูปที่ว่าการปฏิวัติครั้งนี้เป็นการกระทำเพื่อสร้าง อำนาจและอิทธิพลตลอดจนความมั่นคงทางการเมืองให้แก่ จอมพลสฤษดิ์ เองมากกว่าที่จะคำนึงถึงผลประโยชน์ของ ประชาชนและประเทศชาติไปสำคัญ

พรรคการเมือง ไค่ถูกยกเลิกด้วยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 8 ²

ด้วยคณะปฏิวัติเห็นว่า สถานการณ์ของประเทศในเวลานี้ ไม่สมควรที่จะให้มีพรรคการเมือง ฉะนั้น จึงให้ยกเลิก พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498 บรรดาพรรค การเมืองที่โคจกตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว ให้เป็น อันสิ้นสุดลง และจะตั้งขึ้นใหม่มิได้ ทั้งนี้คงแต่คนเป็นกันไป

¹ จ่านงค์ ใจเที่ยง, "การปฏิวัติ 2501 กับผลสะท้อนทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง" (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 94.

² ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ, เล่ม 75 ตอน 83, 21 ตุลาคม 2501, หน้า 4.

ขณะเดียวกันองค์กรจัดตั้งของฝ่ายแรงงานซึ่งเพิ่งเริ่มวางรากฐานไม่มั่นคงนัก
หลังจากที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ขอมติขอแปรญัตติในวาระการตราพระราชบัญญัติแรงงาน
พ.ศ. 2499 ก็ถูกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 19 ทำลายลงอย่างสิ้นเชิง

โดยที่พระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2499 มีบทบัญญัติไม่เหมาะสม
เปิดช่องให้ใช้เป็นเครื่องมือของสังเสริมให้เกิดความวุ่นวายระหวาง
นายจ้างกับลูกจ้าง ทำลายความเข้าใจและการประนีประนอมระหวางกัน
กับทั้งเป็นโอกาสให้ตัวแทนคอมมิวนิสต์อาศัยบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้
เป็นเครื่องมือของลูกจ้างในทางมิชอบ อันเป็นกลวิธีเพื่อจู่โจมประสังคตตาม
แผนการ ทั้งนี้ ทำให้เกิดความระส่ำระสายในการประกอบอุตสาหกรรม
พาณิชย์กรรม เป็นภัยร้ายแรงแก่การค้าเนืองงานเศรษฐกิจเพื่อความ
เจริญรุ่งเรืองของประเทศ ดังปรากฏความข้อเท็จจริงที่ใดเกิดขึ้นแล้ว
คณะปฏิวัติเห็นสมควรให้ยกเลิกพระราชบัญญัตินี้เสีย และขณะเดียวกัน
ควรกำหนดการคุ้มครองและอำนวยความสะดวกแก่ลูกจ้างตามสมควร
หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ขอ 1. ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2499 บรรดา
สหภาพแรงงานและสหพันธ์ที่ใดจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแล้ว
เป็นอันสิ้นสุดลงด้วย ¹

การประกาศยุบสหภาพแรงงานและสหพันธ์ของผู้ใช้แรงงานเป็นการทำลายพลัง
อำนาจของกรรมกรผู้ใช้แรงงานการยกเลิก พ.ร.บ.แรงงาน 2499 นี้มีผลให้สิทธิการนัดหยุดงาน
อันเป็นเครื่องมือขั้นสุดท้ายในการต่อรองกับนายจ้างต้องถูกยกเลิกไป และนี่เป็นการสะท้อนจุดยืน
อันหนึ่งของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ว่าขืนหยัดเคียงข้างนายทุน

และเพื่อที่จะให้อำนาจแก่กิจการสัมฤทธิ์ผลและปราศจากการต่อต้าน จึงจำเป็นต้อง
ทำการปิดหูปิดตาประชาชนด้วยการออกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 17 มาควบคุมปิดกั้นเสรีภาพ
ในการเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์

¹ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่ม 75 ตอนที่ 87, 31 ตุลาคม 2501, หน้า 4.

โดยที่การเสนอข่าวและบทความในหนังสือพิมพ์บางฉบับ
 ใดเป็นไปในลักษณะที่ไม่สมควร เช่นในบางกรณีเป็นการ
 กระทบกระเทือนพระบรมเดชานุภาพ และในบางกรณีเป็น
 การส่งเสริมให้เกิดความหลงใหลนิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ หรือ
 เป็นเกลียดชังของคอมมิวนิสต์ เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคง
 ของประเทศ ทั้งนี้อาจส่งผลให้เป็นภัยร้ายแรงแก่ประเทศและ
 ความสงบสุขในวงเมืองและโดยที่การกระทำดังกล่าวนี้ พนักงาน
 เจาหน้าที่ไม่อาจป้องกันและระงับได้โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
 ว่าด้วยการพิมพ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คณะปฏิวัติเห็นว่า ควรให้มีการ
 การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่ว่ามีเสียใหม่ในเมื่อมีสถานการณ์ที่
 ขึ้นแล้ว แต่เพื่อให้งานการใดดำเนินไปด้วยความเหมาะสมในขณะนี้
 เห็นสมควรให้มีข้อกำหนดบางประการ เพื่อป้องกันมิให้เหตุดังที่
 ใดกล่าวแล้ว

หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. บุคคลใดจะเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือ
 เจ้าของหนังสือพิมพ์โดยสิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจากหน้าแต่เดียวกัน
 และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับ เรื่อยไปมีกำหนดระยะเวลา
 หรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม ต้องยื่นคำขอร้อง
 ขออนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบพิมพ์ที่กำหนดและเมื่อได้รับ
 อนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วจึงจะดำเนินการใด

ถ้ามีการละเมิดความในข้อนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยึด
 หนังสือพิมพ์นั้นทำลายเสีย และให้ยึดเครื่องมือพิมพ์หนังสือพิมพ์
 นั้นไว้มีกำหนดเวลาตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรแต่มิให้
 เกินหกเดือน

ข้อ 2. หนังสือพิมพ์ใด โฆษณาข้อความมีลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) ขอดูความซึ่งเป็นการดูหมิ่นต่อพระมหากษัตริย์ หรือ
 เป็นการกลาวร้าย เสียชื่อเสียงประมาท คุณมีหรือเหยียดหยาม
 พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- (2) ขอดูความซึ่งเป็นการกลาวร้าย เสียชื่อเสียงหรือเหยียดหยาม
 ประเทศชาติ หรือปวงชนชาวไทยเป็นส่วนตัว หรือข้อความใด ๆ
 ที่สามารถจะทำให้ทางชาติเสื่อมคลายความเชื่อดังใจวางใจใน
 ประเทศไทย รัฐบาลไทย หรือคนไทย โดยทั่วไป
- (3) ขอดูความซึ่งเป็นการกลาวร้าย เสียชื่อเสียงหรือเหยียดหยาม
 รัฐบาลไทย หรือกระทรวงทบวงกรมในรัฐบาลอย่างเด็ดขาด
 โดยไม่แจ้งให้เห็นว่า ใดกระทำผิดในเรื่องใด

(4) ข้อความซึ่งเป็นการแสดงอย่างเคลือบคลุมว่าได้มีการเสื่อมโทรม เลวทราม หรือครายเสียหายในรัฐบาล หรือกระทรวงทบวงกรมในรัฐบาล โดยไม่แสดงว่าเป็นเรื่องใดขอใด

(5) ข้อความซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดความนิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์ หรือพอเห็นได้ว่าเป็นเกลออุบายของคอมมิวนิสต์ เพื่อก่อวุ่นหรือบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศ

(6) ข้อความซึ่งเป็นที่จริงในลักษณะที่อาจทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตกใจหรือวิตกกังวลหรือเกิดความหวาดกลัว หรือข้อความในลักษณะซึ่งเป็นการปลุกปั่นยุยงให้เกิดความไม่สงบ หรือข้อความซึ่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือข้อความทำนายในทางที่อาจก่อให้เกิดความวิตกกังวลแก่ประชาชนในไรศกษาของบ้านเมือง

(7) ข้อความซึ่งไซดอยคำหยาบคาย เป็นทางให้เสื่อมเสียศีลธรรม หรือวัฒนธรรมของชาติ

(8) ข้อความซึ่งเป็นการลับของทางราชการ

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะค้นหรือยึดหนังสือพิมพ์นั้น ทำลายเสีย หรือส่งลงในใบอนุญาตผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์นั้น

ข้อ 3. ผู้ถูกส่งลงในใบอนุญาตตามข้อ 2. มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อปลัดกระทรวงมหาดไทยได้ภายใน 15 วัน นับแต่วันได้รับทราบคำสั่งนั้น คำวินิจฉัยของปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นที่สุด

ข้อ 4. ความในข้อ 1. มิให้ใช้บังคับแก่ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของหนังสือพิมพ์ซึ่งได้ดำเนินการอุทธรณ์ประกาศนี้¹

¹ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ), เล่ม 75 ตอนที่ 85, 27 ตุลาคม 2501,

เพื่อที่จะลดนารากถอนโคระบอบประชาธิปไตย และสร้างระบอบราชการที่แข็งแกร่ง
ใหญ่โต และรวมอำนาจการบังคับบัญชาเข้าสู่ส่วนกลางให้มากที่สุด การเมืองในระดับท้องถิ่น
จึงต้องถูกประกาศยกเลิก นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลถูกกำหนดให้
มาจากการแต่งตั้งของผูวาระาชการจังหวัด ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 34 ฉบับที่ 40
และฉบับที่ 55

ประกาศของคณะปฏิวัติ¹

ฉบับที่ 34

โดยที่เมื่อมีตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลว่างลงก่อนครบกำหนด
ถึงคราวออกตามวาระ ในบางกรณีการซ่อมสมาชิกในตำแหน่งที่ว่างนั้นจะต้องกระทำโดยการ
เลือกตั้ง ซึ่งคณะปฏิวัติได้พิจารณาเห็นว่าไม่สมควรจะกระทำในขณะนี้ เพราะคณะปฏิวัติกำลัง
พิจารณาปรับปรุงกฎหมายในเรื่องนี้โดย

หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งต่อไปนี้

ข้อ 1. เมื่อสมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาลว่างลง และการตั้งซ่อม
จะต้องกระทำโดยวิธีเลือกตั้ง ก็ให้กระทำได้โดยการแต่งตั้ง คือให้ผูวาระาชการจังหวัดพิจารณา
เสนอบุคคลผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา นั้น ๆ ไปยังปลัด
กระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาคำเนิการแต่งตั้งต่อไป

ข้อ 2. ให้ถือว่าสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งตามความในข้อ 1 เป็นสมาชิกที่ได้รับ
เลือกตั้งโดยชอบด้วยกฎหมาย และให้อยู่ในตำแหน่งใดเพียงเท่าเวลาของผู้ซึ่งแทนตน

ทั้งนี้ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 8 ธันวาคม 2501

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 27.

ประกาศของคณะปฏิวัติ¹

ฉบับที่ 40

โดยที่ปรากฏว่าในขณะที่คณะรัฐมนตรีหลายคณะต้องออกจากตำแหน่งและผู้ว่าราชการจังหวัดได้แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีชั่วคราว เพื่อดำเนินการของเทศบาลไปจนกว่าจะได้แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่ และโดยที่ในขณะนั้นกฎหมายว่าด้วยเทศบาลฉบับปัจจุบันกำลังอยู่ในระหว่างการปรับปรุงของคณะปฏิวัติ ฉะนั้นเพื่อให้การดำเนินการของเทศบาลทั่วราชอาณาจักรดำเนินไปด้วยดี ในระหว่างการปรับปรุงนี้ คณะปฏิวัติจึงเห็นสมควรให้คณะรัฐมนตรีชั่วคราว อยู่ในตำแหน่งตลอดเวลาการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยเทศบาล

หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ภายใต้บังคับความในข้อ 2 ให้คณะรัฐมนตรีชั่วคราวซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499 อยู่ในตำแหน่งจนกว่าจะได้มีกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นใช้แทนกฎหมายว่าด้วยเทศบาลฉบับปัจจุบัน

ข้อ 2. ให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดที่จะสั่งให้นายกเทศมนตรีหรือเทศมนตรีซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499 ออกจากตำแหน่ง และในกรณีที่ตำแหน่งนายกเทศมนตรีหรือเทศมนตรีซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งนั้นว่างลง ไม่ว่าเพราะเหตุใด ๆ ก็ให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งนายกเทศมนตรีหรือเทศมนตรีแล้วแต่กรณี ซ่อมแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นได้ ทั้งนี้ด้วยความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย

¹ ราชกิจจานุเบกษา (ตอนพิเศษ), เล่ม 76 ตอนที่ 3, 6 มกราคม 2502,

ข้อ 3. ความในข้อ 1 และข้อ 2 ให้ใช้บังคับแก่คณะเทศมนตรีชั่วคราว ซึ่ง
ผู้ว่าราชการจังหวัดได้แต่งตั้งไว้แล้วก่อนวันประกาศนี้ด้วย

ทั้งนี้ คงแต่บังคับเป็นตนไป

ประกาศ ณ วันที่ 5 มกราคม 2502

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศของคณะปฏิวัติ ¹

ฉบับที่ 55

โดยที่ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 34 ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแต่งตั้ง
สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลแทนตำแหน่งที่ว่างลงได้ และโดยขณะนี้คณะปฏิวัติ
กำลังพิจารณาปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสภาจังหวัดและกฎหมายว่าด้วยเทศบาลอยู่ สมควรที่จะ
ให้กระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งสมาชิกสภาจังหวัดและสภาเทศบาล ในกรณีที่จะต้องมีการเลือกตั้ง
ทั่วไปได้เช่นเดียวกับการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาจังหวัดและสภาเทศบาล ความประกาศของ
คณะปฏิวัติ ฉบับที่กล่าวแล้วด้วย

หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ความในข้อ 1 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 34 ซึ่งใช้บังคับแก่กรณี
ที่จะต้องมีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล ให้นำมาใช้บังคับแก่
กรณีที่จะต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล อันมิใช่เป็นการเลือกตั้ง
ซ่อมใดด้วย

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 76 ตอนที่ 13, 20 มกราคม 2502, หน้า 14 - 15.

ข้อ 2. ให้ถือว่าสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลที่ได้รับการแต่งตั้ง
ตามประกาศนี้เป็นสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งโดยชอบด้วยกฎหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 20 มกราคม 2502

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

กองบัญชาการคณะปฏิวัติถูกสถาปนาขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ควบคุมบริหารกลไกรัฐต่าง ๆ
แทนคณะรัฐมนตรีที่ถูกยกเลิกไป

คณะปฏิวัติจะได้รับการบริหารประเทศโดยผู้บัญชาการ
ปฏิวัติ ซึ่งมี จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติใน
นามของปวงชนชาวไทย เป็นอัญมณีบุษยามหาสุณัฐ รัชฎาสถานการณ
หัวราชอาณาจักร ทั้งนี้เจกาวจะโคตงคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่¹

กองบัญชาการคณะปฏิวัติประกอบด้วยหน่วยงานต่าง ๆ คือ²

สำนักงานฝ่ายบริหาร

รับใช้และให้การบริการแก่หัวหน้าคณะปฏิวัติในการดำเนินการทุกอย่างทุกประการ
ในคานบริหารประเทศ มีสายงานและหน้าที่ดังนี้

ก. กองเลขาธิการ

ควบคุมดูแลรับผิดชอบการปกครอง การบริหาร การจัดระเบียบส่วนราชการ
ต่าง ๆ ในสำนักงานนี้ ปฏิบัติงานส่วนกลางของกอง รับคำสั่ง รวบรวมเอกสาร โตตอบเอกสาร

¹ ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ, เล่ม 75 ตอน 81, 20 ตุลาคม 2502, หน้า 7-8.

² กองทัพบก, อนุสรณ์จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์, หน้า 126 - 129.

ตลอดจนการแจกจ่ายเอกสารไปยังสายงานที่เกี่ยวข้อง ประสานงานกับหน่วยราชการต่าง ๆ ทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาให้ต่อเนื่องกัน

ข. กองการเงิน

บริการในด้านการเงิน เก็บรักษาวางมาตรฐานในการใช้จ่ายโดยอาศัยความเหมาะสมและดำเนินการตามข้อบังคับการเงิน

ค. คณะที่ปรึกษาฝ่ายวางแผน

กำหนดแผนการต่าง ๆ ในการปฏิบัติ นับตั้งแต่เริ่มต้นและระหว่างดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามอุดมคติของคณะปฏิวัติ ติดตามและปรับปรุงแก้ไขแผนการต่าง ๆ ตามกรณีที่เหมาะสม คณะปฏิวัติจะมอบหมายให้

ง. คณะที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมาย

พิจารณากรณีปัญหาทางกฎหมาย ร่างกฎหมายตามกรณีของเรื่องที่เกิดขึ้น และตามที่จะได้รับมอบหมายต่อไป ติดตามและประสานงานโดยใกล้ชิดกับแผนกกฎหมายของกองบัญชาการฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร

จ. คณะที่ปรึกษาฝ่ายการต่างประเทศ

ให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ในด้านการต่างประเทศ ประสานงานโดยใกล้ชิดกับแผนกกฎหมายของกองบัญชาการฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารอยู่ตลอดเวลา

ฉ. สำนักงานแถลงข่าว

รวบรวมข่าว ประเมินค่าและตีความ ร่างประกาศและคำแถลงการณ์เพิ่มเติมตามกรณีที่เกิดขึ้น ประกาศและโฆษณาคำแถลงการณ์และข้อความอื่นใดตามแต่ที่จะได้รับมอบหมาย ดำเนินการทุกวิถีทางในการให้การโฆษณาไปสู่ผลตามความมุ่งหมาย ประสานงานโดยใกล้ชิดกับแผนกประชาสัมพันธ์ของกองอำนวยการฝ่ายทหารและกองอำนวยการฝ่ายพลเรือน

ช. กองประมวลสารสนเทศ

รวบรวมข่าวสารจากหน่วยต่าง ๆ และตีความข่าวนั้นแล้วทำประมาณสถานการณ์ข่าว เพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาและกระจายข่าวให้แก่หน่วยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการติดต่อราชการ

กองอำนวยการฝ่ายพลเรือน

ก. แผนกเลขานุการ

ปฏิบัติงานส่วนกลาง ให้ความสะดวกแก่การปฏิบัติงานทั้งแผนกติดต่อกับ กองอำนวยการฝ่ายทหาร กองบัญชาการและอื่น ๆ ตามแต่จะได้รับมอบ

ข. แผนกงานปฏิบัติ

ติดต่อกับกระทรวงฝ่ายพลเรือน ทำหนังสือถึงผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิก สภาาร่างรัฐธรรมนูญ ติดต่อกับเลขาธิการสภา เรืองกำหนดวันเวลาประชุมครั้งแรกของสภา

ค. แผนกกฎหมาย

พิจารณาหาอุทกวิธีทางต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้ราคาเครื่องอุปโภค บริโภคลดลงในทันที หรือโดยเร็วที่สุดเพื่อให้เป็นผลประโยชน์ของการปฏิบัติ

พิจารณาร่างประกาศตั้งสภาาร่างรัฐธรรมนูญและร่างรัฐธรรมนูญ

แก้ปัญหาค่าง ๆ ทางกฎหมายที่อาจมีขึ้นตั้งแต่ยกอำนาจตั้งรัฐบาลใหม่

เสร็จเรียบร้อยแล้ว

ง. แผนกประชาสัมพันธ์

ทำและออกประกาศของคณะปฏิวัติให้ถูกตามจังหวะเวลาที่กำหนดไว้

ตรวจพิจารณาข่าวและความเห็นของหนังสือพิมพ์ เสนอกรมประชาสัมพันธ์

ตามความจำเป็น

จ. แผนกต่างประเทศ

แปลประกาศและคำแถลงการณ์เป็นภาษาต่างประเทศ ตรวจพิจารณาข่าววิทยุ ต่างประเทศจากทุกกระแส ถ้าหากจำเป็นก็ออกคำประกาศคำแก้ พิจารณาสถานการณ์ระหว่าง ประเทศโดยทั่วไป

ฉ. แผนกการปกครองภายใน

ทำคำสั่งไปยังหน่วยราชการส่วนภูมิภาค พิจารณาเสนอเรื่องที่จะสั่งการให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในเรื่องในส่วนต่าง ๆ เสนอมา รวบรวมและวิจัยเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ช. แผนการรักษาความสงบ

ออกคำสั่งและคำเนินงานเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบ ประสานงานกับฝ่ายทหารในเรื่องนี้ ตรวจตราสั่งเหตุการณ์และการเคลื่อนไหวต่าง ๆ

ประเทศไทยตกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองแม่เผด็จการของคณะปฏิวัติภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยปราศจากสิ่งรัฐธรรมนูญเป็นเวลานานถึง 3 เดือนเศษ คือจากวันที่ 20 ตุลาคม 2501 - 28 มกราคม 2502 ฉะนั้นช่วงเวลาดังกล่าวอำนาจรัฐจึงตกอยู่ภายใต้การตัดสินใจของจอมพลสฤษดิ์ แต่ผู้เดียว อำนาจของจอมพลสฤษดิ์ จึงเทียบได้กับอำนาจของพระมหากษัตริย์ในครั้งสมัยบูรณาภิวัตน์

เผด็จการภายใต้รัฐบาลปฏิวัติและรัฐธรรมนูญการปกครอง

กระทั่งวันที่ 28 มกราคม 2502 จึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร หลังจากได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญปกครองแผนดินชั่วคราวแล้ว จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิวัติได้แต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 240 คน ในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2502 โดยมี พลเอก สุทธิ สุทธิสารบรรณ เป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ มี นายสัญญา ธรรมศักดิ์ และนายทวี บุณยเกตุ เป็นรองประธานสภา ฯ หลังจากนั้นก็ได้มีการแต่งตั้งให้จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ดังพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ดังนี้ ¹

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 145.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรม-
ราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

ตามที่ไต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร
เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนี้ไปพลางก่อน
จนกว่าจะไต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญ
จะได้ออกร่างขึ้นนั้น

บัดนี้ ทรงพระราชดำริว่า จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้ที่
สมควรไว้วางพระราชหฤทัย ที่จะให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 14 แห่งรัฐธรรมนูญการปกครอง
ราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 จึงทรงพระกรุณาฯ จอมพล
สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี บริหารราชการแผ่นดินตั้งแต่นั้น
บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2502

ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2502 ได้มีการประกาศแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี ดังนี้ ¹

1. พลเอกถนอม กิตติขจร	เป็นรองนายกรัฐมนตรี
2. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นวชิรญาณวชิรมงคล	เป็นรองนายกรัฐมนตรี
3. พลเอกถนอม กิตติขจร	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
4. นายโชติ คุณเกษม	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
5. นายถนัด คอมันต์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่าง ประเทศ
6. นายสวัสดิ์ มหาผล	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
7. พลตรีพงษ์ ปุณณภักดิ์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
8. พลโทประภาส จารุเสถียร	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 146 - 147.

9. พระยาอรรดการิย์ นิพนธ์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
10. หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
11. นายสุนทร หงส์ลดารมย์	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ
12. พระประกาศสภกรณ	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์
13. พระบำราศนราดูร	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
14. นายบุญยี่ เจริญไชย	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

แม้จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครอง มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ และมีคณะรัฐมนตรี
เข้าร่วมบริหารบ้านเมือง แต่ทว่าภาพของความเป็นเผด็จการยังมีได้เลือกหายไปจากคณะ
ผู้ปกครองชุดนี้ เพราะเมื่อได้พิจารณาเนื้อหาสาระในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งมีข้อความอยู่เพียง 20
มาตรา จะเห็นได้ว่า "อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย" ที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 1¹
นั้น มีก็แต่เพียงในนาม เนื้อหาของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็คือ การสถาปนาอำนาจเด็ดขาดให้แก่อนายกรัฐมนตรี
โดยเฉพาะมาตราที่ 17 ซึ่งกำหนดว่า²

ในระหว่างที่รัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเห็นสมควร
เพื่อประโยชน์ในการระงับหรือปราบปรามการกระทำอันเป็น
การบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร หรือราชบัลลังก์
หรือการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลาย ก่อวิน หรือคุกคาม
ความสงบที่เกิดขึ้นภายในหรือมาจากภายนอกราชอาณาจักร
ให้นายกรัฐมนตรี โดยมติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการหรือ
กระทำการใด ๆ ใด และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำเช่น
วานั้นเป็นคำสั่งหรือการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อ
นายกรัฐมนตรีได้สั่งการหรือกระทำแล้วใดไปตามความใน
วรรคก่อนแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีแจ้งให้สภาทราบ

¹ ไพโรจน์ ชัยนาม, รัฐธรรมนูญบทกฎหมายและเอกสารสำคัญในทางการเมืองของประเทศไทย, หน้า 700.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 702.

มาตรา 17 ได้ให้อำนาจแก่นายกรัฐมนตรีอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด โดยรวมเอา อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจตุลาการและอำนาจบริหาร มาอยู่ที่นายกรัฐมนตรีทั้งหมดสิ้น และ จอมพลสฤษดิ์ มีอำนาจเด็ดขาดแต่ผู้เดียวที่จะวินิจฉัย และกักตุนใจว่า การกระทำเช่นใดบ้าง ที่เป็นการกระทำที่ทำลายความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและทำลายความมั่นคงของประเทศไทย การกระทำหรือพฤติกรรมเช่นไรจึงเป็นการกระทำของคอมมิวนิสต์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้กล่าวถึงอำนาจของมาตรา 17 นี้ว่า ¹

ขอยืนยันว่า "มาตรา 17" นั้นให้อำนาจเด็ดขาดแก่นายกรัฐมนตรี ไว้อย่างเด่นชัดยิ่งกว่าอำนาจเด็ดขาดของพระเจ้าแผ่นดินในสมัย สมบูรณาญาสิทธิราชเสียอีก ตามกฎหมายเพียงประมวลหนึ่งย่อมรับว่า ถ้าพระเจ้าแผ่นดินผู้ก่อกำเนิดความไม่ยุติธรรม ข้าราชการก็มีสิทธิเข้าออก กู้ตำแหน่งสี่หูสี่ตา ๖ ทิศทานใด แต่ "มาตรา 17" นี้เด็ดขาด ไม่มีการอุทธรณ์ฎีกาใด ๆ อันมุ่งผลเหลือแสน

ในสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ ครองอำนาจนั้นได้ใช้อำนาจตามมาตรา 17 สั่งประหารชีวิต บุกรกระทำผิด 11 คน ในข้อหาว่ากระทำความผิดอย่างร้ายแรงเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศไทย โดยมีไต่สวนกระบวนการยุติธรรม

นักโทษที่ถูกประหารรายที่หนึ่งถึงรายที่ห้า มีนายซ่ง แซ่ฉิม, นายชีวหยก หรือจ่านง แซ่ฉิน และนายฮอรซัน แซ่ฉิน เป็นต้น ถูกประหารชีวิตในข้อหาวางเพลิง ซึ่งจอมพลสฤษดิ์ ได้วินิจฉัยว่าเป็นการกระทำของพวกคอมมิวนิสต์ รายที่หกได้แก่ นายสีดา วงศ์สิน ถูกประหารชีวิตในข้อหาว่า "เป็นฆนัตต่อแผ่นดินและข้าเจ้าพนักงานหน้าที่ของรัฐในขณะที่กำลังปฏิบัติหน้าที่" รายที่แปดและรายที่เก้า ได้แก่ นายครอง จันดาวงศ์ และนายทองพันธุ สุทธิมาศ ทั้งสองคน ถูกประหารในข้อหาว่า "มีการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์และเป็นกบฏแบ่งแยกดินแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อไปรวมกับประเทศลาว" รายที่สิบ ได้แก่ นายเสียงฮ้อ แซ่เล้า ถูกประหารชีวิตในข้อหาว่าทำการผลิตและค้าเถาโรฮิน ส่วนรายที่สิบเอ็ดซึ่งเป็นรายสุดท้าย ได้แก่ นายรวม วงศ์พันธ์ ถูกประหารในข้อหาว่า "มีการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์"

¹ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว., บุกรัชนีธรรม โดย จรัส รัตนาวรรณ (รวบรวม) (กรุงเทพมหานคร : สารศึกษาการพิมพ์, 2516), หน้า 106 - 115.

ภายใต้การปกครองของคณะรัฐบาลปฏิวัติของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์นั้นได้มีการปรับ และจัดตั้งสถาบันให้มาขึ้นอยู่กับสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นจำนวนมาก เพื่อให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจเข้าสู่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดังจะเห็นได้ว่าในทันทีที่ได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้น ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2502 ก็ได้มีการออกพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2502 ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2502 มาตรา 6

สำนักนายกรัฐมนตรี มีส่วนราชการดังนี้¹

1. สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี
2. สำนักบริหารของนายกรัฐมนตรี
3. สำนักงบประมาณ
4. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
5. กรมประมวลราชการแผ่นดิน
6. กรมประชาสัมพันธ์
7. กรมตรวจราชการแผ่นดิน
8. สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
9. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
10. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
11. สภาป้องกันราชอาณาจักร
12. สำนักงานสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ
13. สภาการศึกษาแห่งชาติ
14. การพลังงานแห่งชาติ
15. สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ

¹ ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ, เล่ม 76 ตอน 24, 18 กุมภาพันธ์ 2502, หน้า 1 - 4.

หลวงวิจิตรวาทการ ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี เองยังกล่าวยืนยันถึงความตั้งใจที่จะสร้างอำนาจรวมศูนย์ดังกล่าวไว้กับจอมพลสฤษดิ์ ว่า¹

ในระบอบของรัฐบาลปฏิวัติอย่างที่เป็นอย่างนี้ในประเศของเราเวลานี้ ไม่มีใครรู่แทนเท่ากับนายกรัฐมนตรีเอง ไม่มีใครทราบคืว่า นายกรัฐมนตรีว่าจะใครควรทำก่อนทำหลัง ไม่มีใครจะรองรับคืชอบ ยิ่งไปกว่านายกรัฐมนตรี ในเรื่องการแบ่งสรรฐนทุนและจิงหะของงาน และควยเหตุนี้จึงคองมอบสิทธิริเริ่มไว้แก่นายกรัฐมนตรีเป็นส่วนมากที่สุด

เมื่อการริเริ่มหรือการสร้างนโยบายถูกเน้นการระอันสำคัญที่สุดของนายกรัฐมนตรี เช่นนี้จำเป็นคองให้เครื่องมื่ออันมีประสิทธิภาพแก่นายกรัฐมนตรี ซึ่งหมายความว่าจองปรับปรุงแก้ไขโครงรูปของสำนักนายกรัฐมนตรีให้เหมาะสมกับภาระที่นายกรัฐมนตรีจะคองรับ

นอกจากจะมีการปรับโครงสร้างอำนาจควบคุมสถาบันต่าง ๆ ให้เกิดการรวมศูนย์ เข้าสู่ตัวจอมพลสฤษดิ์แล้ว จอมพลสฤษดิ์ ยังได้เข้าไปค้ำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ หลายตำแหน่งอีกควย เช่น เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งอยู่ในฐานะยอดสุดของปริมิตแห่งอำนาจรัฐบาลปฏิวัติคุมและบังคับบัญชาโลกต่าง ๆ ของรัฐ ค้ำรงตำแหน่งบัญชาการทหารสูงสุดคุมกำลังทหารทั้งสามเหล่าทัพ เป็นบัญชาการทหารบกคุมกำลังส่วนสำคัญของประเทศ เป็นอธิบดีกรมตำรวจ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ควบคุมหน่วยงานพัฒนาทั้งหลาย เป็นประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นต้น

¹ วิจิตรวาทการ, หลวง, ทำเนียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรีและหน้าที่โดยย่อ พ.ศ. 2503, (พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานครบรอบปีที่ 2 แห่งการปฏิวัติ, 2513), หน้าค้ำนำ.

การกวาดล้างจับกุมผู้ไม่เห็นด้วย

ทันทีที่ทำการยึดอำนาจรัฐได้ในตอนค่ำของวันที่ 20 ตุลาคม 2501 ในเช้ารุ่งขึ้น กระบวนการกวาดล้างจับกุมครั้งใหญ่ก็ได้เริ่มขึ้น การจับกุมครั้งนี้มีลักษณะพิเศษคือเป็นการจับอย่างเหี้ยมแทะ และมีการเตรียมการเนิ่นนานก่อนทำการยึดอำนาจหลายวัน ทองใบ ทองเป่าค ได้บรรยายไว้ในหนังสือของเขาว่า ¹

ผู้ที่ถูกจับกุมครั้งนี้ หากนับทั่วประเทศก็คงมีจำนวนเป็นพันขึ้นไป แต่ที่ถูกนำมาจับรวมกันที่เรือนจำลาดยาวมีประมาณร้อยคน ในจำนวนนี้มีทั้งนักการเมือง อดีตรัฐมนตรี หัวหน้าพรรค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำกรรมกร นักหนังสือพิมพ์ อดีตรัฐมนตรี นายกสมาคมหนังสือพิมพ์ อดีตรัฐมนตรี นายกสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย นายกสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย นักวิชาการ เมือง นักกฎหมายทนายความ และผู้นำนักศึกษา ข้าราชการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้า ชาวนา ช่างไร่ รวมทั้งชาวเขา พวกเขายกถูกนำมาจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย ทั้งในส่วนกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคตะวันออกและภาคใต้

ผู้ที่ถูกจับกุมส่วนใหญ่ถูกยึดเยี้ยมขอหา มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์และความผิดต่อความมั่นคงของรัฐทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร หนังสือพิมพ์สยามรัฐได้ลงรายชื่อผู้ถูกจับกุมในวันแรกส่วนหนึ่งไว้ดังนี้ ²

¹ ทองใบ ทองเป่าค, คอมมิวนิสต์ลาดยาว, หน้า 6.

² สยามรัฐ, ฉบับวันที่ 22 ตุลาคม 2501

นายเทพ โชคินฤต

นายแคล้ว นรปติ

ร.ต.อ.เจียม อัมพุนันท์

นายประเสริฐ ทรัพย์สุเทพ

นายอุทธรณ์ พลกุล

นายสันติ เอกชัย

นายสวัสดิ์ คตพรสุทธิ

นายสังข์ พันธ์โนทัย

นายยะลวน แซ่โจว

นายจิตร ภูมิศักดิ์

ร.ต.อ.ธรรมบุญ ตันเตมีย์

นายขจร วัฒนศิลา

นายประกอบ โทลักษ์ณณ์

นายวีระ ถนนโมด

นายประภาส สุคนธ์

ร.ต.อ.สมศักดิ์ พัวเวศ

หัวหน้าพรรคเศรษฐกิจ และประธานพรรคแนวร่วม
สังคมนิยมแห่งประเทศไทย

เลขาธิการพรรคเศรษฐกิจ

หัวหน้าพรรคศรีอารยะเมตไตรย์

อดีตหัวหน้าพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

นายกสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

บรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางกอกเคดิเมด

บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เคดิเมดรายวัน

บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เสดียงภาพ

ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ทองวัน

นิสิตปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อดีตนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เลขาธิการสหภาพครูโรงเรียนราษฎร์

รองเลขาธิการสมาคมกรรมกรไทย

เลขาธิการสหภาพกรรมกรรถไฟบางซื่อ

เลขาธิการสหภาพกรรมกรโรงงานแก้ว

นายตำรวจคนสนิทของนายปรีดี พนมยงค์

การจับกุมบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ไปหาหมายประการสำคัญก็คือเพื่อขุครากถอนโคนขบวนการของฝ่ายต่อต้านรัฐบาล ส่วนหนึ่งเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่โจมตีบทบาทการแทรกแซงกิจการภายในประเทศไทยของสหรัฐอเมริกา อย่างเช่น นายสังข์ พันธ์โนทัย บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เสดียงภาพ ซึ่งต่อต้านอันออเมริกันอย่างหนัก¹ นายเปลื้อง วรรณศรี บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ปฏิวัติ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์กึ่งฉบับที่ขุขต่อต้านจักรวรรดินิยมอเมริกาอย่างค่อเนื่อง ปัญญาชนอย่างจิตร ภูมิศักดิ์

¹ สยามนิกร, ฉบับวันที่ 25 ตุลาคม 2501

ประวูทธิ ศรีมันตะ และสุธี คุปตารักษ์ นักการเมืองฝ่ายสังคมนิยมอย่างเช่น เทพ โชตินุชิต แคล้ว นรวปติ พรชัย แสงทัจจุ ฯลฯ และมีผู้คองหาส่วนหนึ่งถูกจับด้วยสาเหตุเคยเดินทาง ไปสาธารณรัฐประชาชนจีน อย่างเช่น กรณีพลเรือตรีทหาร ข้าราชการ นักการเมืองพรรค ประชาธิปัตย์¹ รวมไปถึงการจับกุมผู้นำกรรมการหลายคน เช่น ประกอบ โทลักษณะดำประเสริฐ ขำ ปลื้มจิต วิศิษฐ์ ศรีวิฑรา จำนงค์ หนูทอง และจำนงค์ หาญพิทักษ์ ฯลฯ²

จะเห็นได้ว่าการจับกุมครั้งนี้เป็นการจับใหญ่ที่มีลักษณะเหวี่ยงแห จับคนทุกอาชีพที่มี ปากมีเสียง มีที่ท่าต่อต้านจักรวรรดินิยมอเมริกา เปิดโปงการเอารัดเอาเปรียบในสังคมและ อีกส่วนหนึ่งมีที่ทานิยมจีนคอมมิวนิสต์ เช่น เคยเดินทางไปจีน เป็นต้น ถ้าวิเคราะห์จากลักษณะ การจับกุมจะเห็นได้ว่าการจับกุมครั้งนี้มีเป้าหมายที่จะหยุดยั้งขบวนการต่อต้านอเมริกา หยุดยั้ง การเติบโตของแนวความคิดสังคมนิยม หยุดยั้งการเปิดโปงการเอารัดเอาเปรียบ ตลอดจนสร้าง สังคมไทยให้อยู่ในสภาพที่สงบ-เสถียร ปราศจากการแสดงความคิดเห็นคัดค้านการกระทำของ รัฐบาล ไม่ว่าในกรณีใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอเมริกา และนับจากนี้ไป ประเทศไทยได้เข้าสู่ยุคแห่งการสมคบกันของนายทุนขุนศึก ซึ่งเขากุมอำนาจรัฐได้อย่างเด็ดขาด กับจักรวรรดินิยมอเมริกา สร้างสังคมไทยให้พัฒนาไปสู่การเป็นสังคมทุนนิยมแบบฟุ้งฟ้างที่มี อเมริกาเป็นผู้เสนอแนะแบบแผนแห่งการพัฒนาและขนานปลายครองนายทุน - ขุนศึก ไรรัฐและกลไก ของรัฐมาเป็นเครื่องมือในการสร้างเงื่อนไขแห่งการพัฒนาตามแนวที่อเมริกาเสนอพร้อมกันนั้น ก็ได้อาศัยอำนาจรัฐไปขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจของคนและพรรคพวกโดยปราศจากการ คัดค้านตรวจสอบ

¹ ทองใบ ทองเป่า, คอมมิวนิสต์ลึกลับ, หน้า 326.

² "ประวัติการต่อสู้ของกรรมกรไทย," (ม.ป.ท. : ม.ป.ป.) (อัคราเนา),

เพื่อที่จะคงไว้ซึ่งสภาพสังคมที่สงบเรียบร้อยด้วยการกวาดเก็บกลุ่มพลังและขบวนการ
ฝ่ายต่อต้านให้เรียบร้อย จึงได้ขอประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 12 เพื่อให้อำนาจควบคุม
ผู้ต้องหาได้โดยไม่ต้องขออำนาจศาลยุติธรรมฝากขังตามกฎหมาย

โดยที่การกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำ
อันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 เป็นความผิดที่มีเหตุพิเศษเกี่ยวกับ
ความมั่นคงของประเทศและความสงบเรียบร้อยของประชาชน
เฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนี้จึงควรดำเนินการ
ด้วยความเด็ดขาดให้โดยพลเพื่อความมั่นคงของประเทศ และ
ความสงบสุขของประชาชน และโดยที่คดีนี้ได้ประกาศให้ใช้
กฎอัยการศึกแล้ว

หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

1. บรรดาคดีที่มีขอหาว่ากระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติ
ป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 ไม่ว่าจะมี
ขอหาว่ากระทำความผิดอย่างอื่นด้วยหรือไม่ และไม่ว่าผู้ต้องหา
จะถูกควบคุมอยู่แล้วในวันหรือก่อนหรือหลังวันประกาศนี้ ให้
พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาไว้โดยตลอดระยะเวลา
ที่ทำการสอบสวน โดยมีตอปฏิบัติการในเรื่องกำหนดระยะเวลา
เวลาการควบคุมผู้ต้องหาซึ่งที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

2. บรรดาคดีที่มีขอหาถึงแก่ความผิดใน 1. ในอยู่ในอำนาจศาล
ทหารที่จะพิจารณาคดีแพ่งทั้งหมดไม่ว่าการกระทำความผิดในคดี
นั้นจะไต่กระทำการในวันหรือก่อนหรือหลังวันประกาศใช้กฎ
อัยการศึก ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2501 ¹

¹ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่ม 75 ตอนที่ 44, 22 ตุลาคม 2501,

พร้อมกันนั้นก็ได้ออนคดียังกล่าวไปพิจารณาในศาลทหารในเวลาไม่ปกติด้วยประกาศ
ของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 15¹

• • • ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 12 ให้บรรดาคดีที่มี
ขอหาว่ากระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็น
คอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 อยู่ในอำนาจศาลทหารที่จะพิจารณา
พิพากษานั้น คำว่า "ศาลทหาร" ตามประกาศดังกล่าวแล้ว
หมายความถึงศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ตามพระราชบัญญัติ
ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

ความพยายามที่จะเก็บบุคคลที่เห็นว่าเป็นอุปสรรคขวางกั้นการปฏิบัติดำเนินนโยบาย
ของรัฐบาลนั้นดำเนินเรื่อยมา ผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวไว้จำนวนมากตั้งแต่วันแรก ๆ ของการ
ยึดอำนาจนั้น จอมพลสฤษดิ์ พยายามที่จะควบคุมบุคคลเหล่านี้ไว้เรื่อยไปดังจะเห็นได้จากบันทึก
การประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 24/2505 จอมพลสฤษดิ์ ได้เสนอให้มีการยึดระยะเวลาการ
ควบคุมผู้ต้องหาเหล่านี้ออกไปโดยไม่มีกำหนด

• • • ๓. นายก ๓ เสนอว่า เพื่อเป็นการขจัดปัญหา
เกี่ยวกับอำนาจการควบคุมผู้ต้องหากระทำกรอันเป็นคอมมิวนิสต์
จึงเห็นสมควรที่จะได้พิจารณาตรากฎหมายให้พนักงานสอบสวน
มีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาคังกล่าวไว้ได้โดยไม่มีกำหนดเวลาและ
ไม่คงอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติมาตรา 87 แห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง
เพื่อพิจารณาคำเนิการในเรื่องนี้ต่อไป²

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

² หจข. คค. 0202.1.1/52 (ลับมาก) บันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่
24/2505 (พ.ศ. 2505) 5 มิถุนายน 2505 เรื่องตั้งคณะกรรมการพิจารณายกร่างกฎหมาย
ควบคุมผู้ต้องหาว่ากระทำกรอันเป็นคอมมิวนิสต์

อุดมการณ์และการสร้างความยอมรับ

การที่คนกลุ่มหนึ่งสามารถสถาปนาอำนาจปกครองที่เบ็ดเสร็จเด็ดขาดขึ้นได้นั้น ไม่ใช่สิ่งที่ยืนยันค่าประกันว่า เขาจะสามารถอยู่ในสถานะผู้ปกครองได้ตลอดไปไม่ แต่ที่อำนาจการปกครองนั้นจะยั่งยืนถาวรได้จำเป็นจะต้องสร้างความยอมรับในหมู่ประชาชนส่วนใหญ่ ให้ได้ควยว่า การกระทำที่เบ็ดเสร็จถาวรนั้นเป็นการกระทำที่ถูกต้องและจำเป็น ฉะนั้นการสร้างอุดมการณ์และการยอมรับในอำนาจเบ็ดเสร็จการของผู้ปกครองจึงเป็นงานสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการสถาปนาอำนาจรัฐที่เบ็ดเสร็จ

ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กุมอำนาจรัฐไทยอย่างเด็ดขาดภายหลังจากทำ "ปฏิวัติ" 20 ตุลาคม 2501 แลวางแผนสร้างอุดมการณ์จึงเป็นงานที่เร่งด่วนและกระทำเคียงคู่ไปกับการสร้างอำนาจการปกครองที่เบ็ดเสร็จ อุดมการณ์ของรัฐนายทุน - ชุนคี่ที่มีจอมพลสฤษดิ์ เป็นผู้นำนั้นปรากฏอยู่ในประกาศของคณะปฏิวัติ คำปราศรัยและสุนทรพจน์ของจอมพลสฤษดิ์ที่แสดงออกต่อสาธารณชนตลอด 5 ปีกว่าที่อยู่ในอำนาจรัฐ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้กระทำการคดโกง ความคิดสำคัญ ๆ อยู่ 4 ประการคือ

1. ให้เหตุผลของการปฏิวัติ การสร้างสถาปนากฎหมายปฏิวัติและการพัฒนา
2. สร้างระบบพหุชนและประชาธิปไตยแบบไทยขึ้นมา
3. เทอศุนสถาปนาระบอบทักษัตริย์และแสดงความจงรักภักดี
4. สร้างภาพพจน์นักปฏิวัติของคอมมิวนิสต์ให้เกิดแก่ประชาชนและแสดงตัวต่อต้านอย่างจริงจัง

1. ให้เหตุผลของการปฏิวัติ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการยึดอำนาจรัฐ และการสถาปนาอำนาจเบ็ดเสร็จการจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้อ่างสถาปนากฎหมายและเหตุผลว่า

การยึดอำนาจครั้งนี้ได้กระทำด้วยความจำเป็น โดยความยินยอมสนับสนุนของรัฐบาลชุดที่ลาออกไป และด้วยความเห็นชอบของประชาชนส่วนใหญ่ที่หวังใญ่ความเป็นอยู่ของประเทศชาติ เพราะเหตุที่สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกในรักรุ่งคั่งเครียดยิ่งขึ้นทุกที โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภัยคอมมิวนิสต์ได้คุกคามประเทศไทยอย่างรุนแรง ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงไปชั่วชีวิต นอกจากยึดอำนาจและดำเนินการปฏิวัติในทางที่เหมาะสม

คณะปฏิวัติให้ประกันว่า จะไม่เปลี่ยนแปลงสถาบันใด ๆ มากเกินไปกว่า
ความจำเป็น เพื่อความปลอดภัยของประเทศไทย คณะปฏิวัติจะคง
ดำเนินการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ และเหตุผลของพระมหากษัตริย์
เป็นที่เคารพสักการะอยู่เสมอ การยกอำนาจครั้งนี้เพื่อรักษาสถาบัน
ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐ ให้ดำรงคงอยู่ตลอดไป¹

จอมพลสฤษดิ์ พยายามสร้างภาพของการยึดอำนาจของตนว่า เป็นการกระทำที่
แตกต่างจากการยึดอำนาจรัฐในครั้งก่อน ๆ ที่เคยกระทำกันมา

... แผนการปฏิวัติคืออะไร ถ้าคิดแต่เพียงผิวเผินก็อาจจะ
เข้าใจแต่เพียงว่า เป็นแผนการยึดอำนาจ แล้วจัดตั้งสภาใหม่
รัฐบาลใหม่ ซึ่งล้วนแล้วไปคอยคนของคณะยึดอำนาจใด อันที่จริง
วิธีการอย่างนั้นเป็นเรื่องของการรัฐประหาร ขาดแต่ใจโคกถาวร
ยืนยันตั้งแต่ต้นมาว่า งานครั้งนี้ไม่ใช่รัฐประหาร แต่เป็นการปฏิวัติ
รัฐประหาร เป็นเรื่องขงชิงอำนาจ งานปฏิวัติครั้งนี้ไม่ใช่ขงชิง
อำนาจจากใคร เวลาทำการปฏิวัติรัฐบาลโคกถาวรแล้ว และยัง
ไม่มีรัฐบาลใหม่²

และเนื่องจากทำการกระทำครั้งนี้เป็น "การปฏิวัติ" ไม่ใช่เพียง
รัฐประหารอย่างที่เคยกระทำกันมาแล้วในครั้งก่อน ๆ คณะรัฐบาล
ที่จะจัดตั้งขึ้นในขั้นต้นนี้จึงจะมีรูปเป็นรัฐบาลปฏิวัติ ในระยะหัวเดียว
หัวคอแห่งการเปลี่ยนแปลง³

¹ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 75 ตอนที่ 81 (วันที่ 20 ตุลาคม 2501),
หน้า 4.

² คำปราศรัยในวันชาติ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2502, ประมวลสุนทรพจน์ของจอมพล
สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2502 - 2504) คณะรัฐมนตรีพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
าพณา จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ณ เมรุพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันที่ 17
มีนาคม 2507, หน้า 15.

³ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ), เล่ม 75 ตอนที่ 81, 20 ตุลาคม 2501, หน้า 8-9.

นี่คือการสร้างเหตุผลและอ้างสถานการณ์ให้เห็นว่า การกระทำครั้งนี้เป็นการปฏิบัติ มิใช่รัฐประหาร เพื่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานของสังคม การกระทำครั้งนี้จะสำเร็จได้ก็ต่อหากอัยการปฏิบัติเท่านั้น ซึ่งรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีที่ถ่วงขี้นมาภายหลังจะต้องมี ลักษณะเป็นรัฐบาลปฏิบัติ คือยังมีอำนาจปฏิบัติอยู่อย่างที่มีอยู่ในมาตรา 17 แห่งรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ดังปรากฏในคำปราศรัยในวันครบรอบปีแห่งการปฏิวัติ

การยึดอำนาจทำการปฏิวัตินี้ มิใช่เพื่อให้ใครมาซึ่งตำแหน่งฐานะในส่วนตัวของเขาเฉา แต่คงหวังให้เกิดอำนาจปฏิบัติ ตามหลักรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เพื่อใ้ใ้ใ้อำนาจปฏิบัติปกป้องกัน ภัยอันตรายของประเทศชาติ และกวางกลางสิ่งไม่สู้ดีทั้งหลายใน บวนเมืองโคโดยฉันทสัทที่ตี ซึ่งไม่สามารถจะใช่วิธีทางอันใด ให้ไ้ไ้ไ้ผลเหมือนใ้ใ้อำนาจปฏิบัติ คณะรัฐมนตรีหรือคณะรัฐบาลที่ถ่วง ขี้นมาภายหลังก็คงมีลักษณะเป็นรัฐบาลปฏิบัติ คือยังมีอำนาจปฏิบัติ อยู่ในมาตรา 17 แห่งรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร บุคคลที่มีอำนาจนี้ไม่สามารถจะสร้างขึ้นโดยวิธีอื่นนอกจาก วิธีวิธีการปฏิวัติใหญ่ของความผิดกวีชาและอุกมคติ¹

นี่คือเหตุผลของการคงอำนาจของรัฐบาลปฏิบัติไว้ยู่ตลอด 5 ปีแห่งการกุมอำนาจรัฐ ความชอบธรรมตามเหตุผลดังกล่าวทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ สามารถรักษาอำนาจเด็ดขาด ของคนไว้ได้ และดำเนินการปกครองที่เด็ดขาดปราศจากการถ่วงขี้นกรองและรับผิดขอต่อประชาชน ทำให้จอมพล สฤษดิ์ สามารถใ้ใ้รัฐและกลไกของบ้านไปเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ของคนและเปิดโอกาสใ้ใ้ต่างชาติเข้ามาครอบงำไทยทรพยากร และละเมิดอธิปไตยของชาติอย่าง ไม่มีการคัดค้านจากประชาชน

---

¹ "คำปราศรัยในวันครบรอบปีแห่งการปฏิวัติ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2502", ประมวล สุนทรพจน์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2502 - 2504), หน้า 56.

2. ระบบพอซุนและประชาธิปไตยแบบไทย เพื่อที่จะสร้างความชอบธรรมให้กับระบบเผด็จการที่ได้สถาปนาขึ้นและเพื่อปิดช่องทางของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสิ่งที่ถูกเรียกว่า "ระบบพอซุน" และ "ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย" ก็ถูกนำมาอธิบายให้กับระบบเผด็จการอำนาจดังกล่าว นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายพฤติกรรมทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และคณะผู้ปกครองรวมรัฐบาลของเขาว่าเป็นคณะนายทหารรุ่นใหม่ที่ไม่มีประสบการณ์เมืองนอก (ไม่ได้เป็นนักเรียนนอกที่ประทับใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างเช่นที่ทหารกลุ่ม 2475 เป็น) และไม่ได้มีส่วนร่วมในการก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 จึงทำให้คณะผู้ปกครองชุดนี้ไม่มีความผูกพันกับระบอบประชาธิปไตย จึงปฏิเสธระบอบประชาธิปไตยและหันไปหาหลักเกณฑ์แบบไทย ๆ มาใช้ นั่นคือการสถาปนาระบบพอซุนหรือประชาธิปไตยแบบไทยขึ้นมา¹

การอธิบายในลักษณะนี้ถูกเพียงส่วนเดียวคือ บุคคลเหล่านี้มิได้มีความผูกพันกับระบอบประชาธิปไตยที่คณะราษฎรสถาปนาขึ้น ดังจะเห็นได้จากกรพยายมทำลายสัญลักษณ์ของระบอบประชาธิปไตยของคณะราษฎร เช่น การยกเลิกวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ซึ่งเคยถือว่าเป็นวันชาติเสีย² หรือการทำลายอนุสาวรีย์ของพวก "๗ พี่นั คณะราษฎรได้ก่อทำเนียบรัฐธรรมนูญเพื่อความเจริญของชาติ 24 มิถุนายน 2475 เวลาบ่ายรุ่ง" หรือที่เรียกว่า "ทศวรรษมหุค" 2475 "ซึ่งฝังไว้ ณ ลานพระบรมรูปทรงมาทางคานหาสนามเสื่อป่า ทรงจุดที่นายพันเอกพระยาพลพลพยุหเสนา อานแสดงการณียกิจอำนาจการปกครองแผ่นดิน³ แต่การให้เหตุผลว่าไม่มีประสบการณ์ประชาธิปไตยตะวันตกจะเห็นเหตุผลที่เบา เพราะเสนาธิการ

1

ดู Toro Yano, "Sarit and Thailand : Pro American Policy," pp. 284 - 299., และ ทักษิณ เจดิมเต็ยรณ "ความคิดทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และระบบการเมืองแบบพอซุนอุปถัมภ์ "

2

กองทัพบก, "อนุสรณ์ พยุห จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, หน้า 216.

3

สุพจน์ คานตระกูล, 24 มิถุนายนมหาศรีสวัสดิ์ (กรุงเทพฯ : สุวรรณภูมิ, ม.ป.ป.), หน้า 112.

คนสำคัญ ๆ ของคณะปฏิวัติลาวแยกแยะผลกระทบการเมืองออกมาทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นหลวงวิจิตรวาทการ หรือนายถนัด คอมันต์ แม่เตจจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เองก็เป็นคนหนึ่งซึ่งเคยไปสัมผัสดินแดนอเมริกัน ที่ประชาธิปไตยเบ่งบานมาแล้ว และยังมีความสัมพันธ์กับชาวอเมริกันคนสำคัญ ๆ ถึงขนาด หลังการยึดอำนาจเพียงสองวันบุคคลสำคัญระดับรัฐมนตรีกลาโหมอเมริกันถึงกับมายืนถ่ายรูปลง

ขณะนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าเหตุผลที่แท้จริงของการสถาปนาระบบพหุชนหรือ ประชาธิปไตยแบบไทย ซึ่งเนื้อแท้ก็คือเผด็จการเต็มรูป ควรที่จะอธิบายด้วยการประเมินที่การ กระทำที่เป็นจริงของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่กระทำลงไปในช่วง 5 ปีกว่าภายใต้อำนาจ เผด็จการนั้นมีอะไรบ้าง คำถามที่จำเป็นต่อทั้งชน ๗ ที่นี้ก็คือ ถ้าไม่มีระบอบเผด็จการ จอมพล สฤษดิ์ จะทำการนอกราชการบ้างหลวงโตมากมายเท่านี้หรือไม่? อเมริกาจะเข้ามาอภิโยทพธิยาการ ของชาติได้อย่างมากมายโดยปราศจากการคัดค้านหรือไม่ หรือฐานทัพอเมริกาจะเข้ามาตั้งได้ หรือไม่

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เริ่มต้นสร้างระบบการปกครองแบบพหุชนและ ประชาธิปไตยแบบไทยด้วยการวิพากษ์วิจารณ์รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่คณะราษฎร และคณะผู้ปกครองประเทศก่อนหน้าเขานำมาใช้ว่าเป็นสิ่งแปลกปลอม เป็นการคัดลอกเลียนแบบ ของตะวันตกมาใช้เสียทั้งหมด ไม่มีการดัดแปลงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและความเคยชินของคนไทย จึงได้ก่อให้เกิดความระส่ำระสายไร้เสถียรภาพมาตลอด เมื่อโจมตีระบอบประชาธิปไตยแล้ว ก็เริ่มที่จะเสนอรูปแบบการปกครองแบบไทย ๆ โดยเห็นว่าของเดิมมันคืออยู่แล้วเสนอให้กลับไป เอาของเดิมมาใช้ นั่นคือระบอบ "พลปกครองลูก" ซึ่งเป็นประชาธิปไตยแบบไทย เหมาะสม กับอุปนิสัยของคนไทย คือให้อำนาจแก่ผู้เป็นพ่อขุน แต่ผู้เป็นพหุชนปกครองด้วยความเมตตา ด้วยถือว่าประชาชนเป็นลูก ประเทศชาติจึงเป็นครอบครัวใหญ่

ในคำกล่าวเปิดการประชุมปลัดจังหวัด และนายอำเภอหัวราชอาณาจักร ในวันที่ 27 เมษายน 2502 จอมพลสฤษดิ์ ได้กล่าวไว้ว่า ¹

¹ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, "คำกล่าวเปิดประชุมปลัดจังหวัดและนายอำเภอหัวราช-
อาณาจักร 27 เมษายน 2502," ประมวลสุนทรพจน์, หน้า 3.

วิชารัฐศาสตร์สมัยใหม่จะก้าวหน้าไปสักเพียงใดก็ตามที่
 หลักการอันหนึ่งในระบอบการปกครองแบบโบราณของไทย
 ยังมีคุณค่าอย่างประเสริฐและควรที่จะใช้อยู่เสมอ หลักการ
 ที่ว่านครการเป็นชุมชนเพื่อเมือง บ้านเมืองเป็นเหมือน
 ครอบครัวใหญ่ ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ
 เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดลบันดาลลงมา นักปกครองต้องถือว่า
 พลเมืองที่อยู่ในความปกครองนั้นไม่ใช่คนอื่น แต่เป็นพี่น้อง
 ลูกหลานในครอบครัวเดียวกัน ความยากค้ำจุน ความบวสาสุก
 ความเคียดแค้นที่เกิดขึ้นแก่พลเมืองเป็นแรงของครอบครัว
 จึงจำเป็นที่ผู้ปกครองจะต้องเอาใจใส่ดูแลความเป็นไปของ
 ครอบครัวใหญ่นี้อย่างใกล้ชิด ปกครองกันด้วยความรักใคร่ไมตรี
 เหมือนหนึ่งว่าเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน เมื่อใดเราสามารถ
 ทำให้พลเมืองไว้วางใจรักใคร่นับถือเราอย่างหนึ่งหัวหน้า
 ครอบครัว เมื่อนั้นเราจึงจะโคธอว่าเป็นนักปกครองที่ดี เราได้
 เคยทราบเรื่องของนักปกครองบางคนที่กล่าวกันว่าพลเมือง
 รักเหมือนพ่อ เวลาลูกตายหรือจากไปมีคนเสียสละถึงกับร้องไห้
 นนคอนักปกครองที่ดีจริง

คณะปฏิวัติมีความมุ่งหมายที่จะทำประเทศไทยให้เป็น
 ประชาธิปไตย มีความมุ่งหมายที่จะสร้างประชาธิปไตยขึ้นใน
 ประเทศไทยให้เป็นผลสำเร็จ และเห็นว่าบรรดาผลตาม
 ความมุ่งหมายนี้จะต้องแก้ไขข้อผิดพลาดในอดีตที่เสีย . . .
 จึงทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ยกเลิก
 ระบอบประชาธิปไตยที่นำมาจากต่างประเทศที่เสีย
 และเสนอว่า จะสร้างระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับ
 ลักษณะพิเศษและสภาวะการของไทยจะสร้างประชาธิปไตย
 ของไทย . . .¹

¹ ประชาธิปไตยแบบไทย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไชนครีเทคเวสต์, 2508),
 หน้า 65 อ้างใน ทักษิณ เฉลิมเต็ยธน, "ความคิดทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
 และระบบการเมืองแบบพ่อขุนอุปถัมภ์," รักเมืองไทย ภาควิชาประวัติศาสตร์และการเมือง,
 หน้า 45 - 46.

ในคำกล่าวเปิดประชุมในการอบรมกำนัน 4 จังหวัด จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2504 จอมพลสฤษดิ์ ก็กล่าวไว้ในเรื่องการสร้างระบอบ "พอปกครองลูก" ว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้อง

ข้าพเจ้ายังยึดมั่นนับถือศรัทธาและประเพณีโบราณของไทยเรา ในเรื่องพอปกครองลูกอยู่เสมอ ข้าพเจ้าเคยพูดบ่อย ๆ ว่า ชาติเป็นเหมือนครอบครัวใหญ่ ผู้ปกครองไม่ใช่คนไกล คือ หัวหน้าครอบครัวใหญ่นั้นเอง ทุก ๆ ครั้งที่มีการอบรมผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองไม่ว่าชั้นใด ข้าพเจ้าก็กล่าวย้ำเตือนไว้เสมอว่า ให้ใช้วิธีพอปกครองลูก . . . ต้องถือวาระราษฎรทุกคนเป็นลูกหลาน ต้องมีความอาวรี ไม่ตรีจิตร์ เอาใจใส่ทุกขสขุของราษฎร เทกกับเป็นบุตรในครอบครัวของตัวเอง ข้าพเจ้าโดยยึดมั่นในหลักการนี้เป็นที่สุด ไมว่าจะเกิดทุกข์ขยหรือเหตุการณสำคัญขึ้นที่ไหน ข้าพเจ้าพยายามไปถึงที่นั้น ดูแลอำนวยความสะดวกทุกขยขยตนเอง ข้าพเจ้าพยายามเข้าถึงราษฎรเหมือนหนึ่งว่าเป็นครอบครัวของข้าพเจ้าเสมอ¹

อุดมการ "พอซุน" และ "ประชาธิปไตยแบบไทย" ใค่อให้เกิดการยอมรับและมอบอำนาจให้กับจอมพลสฤษดิ์ ความขัดแย้งทางชนชั้นในสังคมถูกลบด้วยภาพของความเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน สิ่งใค้จะมาทำลายภาพพจน์ของความเป็นพอซุนของจอมพลสฤษดิ์ จะตองถูกขัดขวางทำลายลง ตัวอย่างที่เห็นใค้ชัดคือนึงใค้แกการส่งเชนตเชอรภาพยนตร์จีน เรื่อง "จอมใจจักรพรรดิ" ใค้ปรากฏอยู่ในบันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งที่ 43/2525

¹ จอมพลสฤษดิ์ ชนระวัชต์, "คำกล่าวเปิดประชุมในการอบรมกำนัน 4 จังหวัด จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 สิงหาคม 2504," ประมวลสุนทรพจน์, หน้า 437 - 438.

ส่วนการบริหารของนายกรัฐมนตรี เสนอว่า . . . ภาพยนตร์จีน
เรื่อง "จอมใจจักรพรรดิ"

. . . เนื้อเรื่องมีข้อนาสังเกตหลายประการ กล่าวคือ

1. การปกครองประเทศจีนในสมัยโบราณภายใต้ระบอบกษัตริย์
ครองราชย์นั้น ในราชสำนักก็มีความวิจิตรบรรจงทุกอย่าง
แต่ประจักษ์ชัดว่ามีแต่ความยากจนอดอยาก แม้มหาเพลงที่ร้อง
ในภาพยนตร์นั้นก็แสดงถึงความแตกต่างระหว่างชนชั้นศักดินากับ
ประชาชน
2. นายกรัฐมนตรี ของราชอาณาจักรจีนในขณะนั้นเป็นคนกึ่งจีน
กึ่งเสียน โดยที่นางสาวเป่เมเหิงที่พระเจิวแผ่เคินทรงรักและ
โปรดปราน นายกรัฐมนตรีจึงมีอิทธิพลมากขึ้น กระทำการชู้ครีต
ถูกข่มเหง ทำร้ายประชาชน ตลอดจนนายทหารปกปิดเหตุการณ์
ร้ายแรงต่าง ๆ มีใหญ่ครีตทรงทราบจนกระทั่งพวกกบฏที่ตีเมือง
ต่าง ๆ ไค และยกเจ้าประชิดนครหลวง กษัตริย์และบริวารจึง
ต้องอพยพจากนครหลวงไปในเนื้อเรื่องเป็นการแสดงให้เห็นว่า
ประชาชนได้รับความเดือดร้อน เพราะนายกรัฐมนตรี
3. กองทัพในเวลานั้นได้รับความลำบากเนื่องจากอาหารไม่
เพียงพอ เพราะนายกรัฐมนตรีเบียดบังเอาอาหารของกองทัพ
ไปเลี้ยงบริวารและนางบำเรอ ซึ่งแม่ทัพผู้เลี้ยงของนายก-
รัฐมนตรีก็ได้อาหารดีกว่าพวกนายทหารทั้งหลาย บรรดากองทัพ
จึงลุกขึ้นก่อกบฏต่อนายกรัฐมนตรี และจับนายกรัฐมนตรี
ฆ่าเสียด้วยนำมือของนายทหารโตมังกัมบัญชาของนายกรัฐมนตรีเอง
(ในเนื้อเรื่องแสดงให้เห็นศพของนายกรัฐมนตรีถูกกุดมูรมแทงควย
ควมของทหาร เป็นทำนองใหญ่ระชาดตแล้วพักเอาใส่พงออกมา
ให้เห็นควย) เป็นการแสดงให้เห็นว่ากองทัพถูกเบียดบังเลี้ยง
อาหาร ทำให้เกิดการเสียวินัยและก่อกบฏต่อมังกัมบัญชา
ในเนื้อเรื่องนายทหารชั้นนายพลทั้งหลายไม่สามารถปกครองมังกัม
บัญชาทหารได้ กลับไปเชื่อฟังนายทหารคนหนึ่งซึ่งเคยถูกนายก-
รัฐมนตรีทำร้าย เลยก่อกบฏเพื่อแก้แค้นนายกรัฐมนตรี . . .
. . . ภายหลัง นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งว่า "ห้ามฉายไว
ก่อนโดยเด็ดขาด . . ." ¹

1

พ.ศ. 2502. 11/70 บันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งที่ 43/2505

24 ตุลาคม 2505 เรื่อง การตรวจพิจารณาภาพยนตร์จีนเรื่อง "จอมใจจักรพรรดิ"

นี้เป็นภาพสะท้อนอันหนึ่งของความพยายามที่จะควบคุมความคิดประชาชนให้อยู่ในสภาพที่สงบเยือกและรักษภาพของความเป็นพหุชนของผู้นำไว้ สิ่งใดที่จะทำให้เกิดความคิดโต้แย้งหรือชักนำไปในทางตั้งคำถามกับผู้นำจะถูกกำจัดเสียแต่เนิ่น

3. เทอคทุนสถาบันพระมหากษัตริย์และแสดงความจงรักภักดี ในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นยุคที่มีการฟื้นฟูพระเกียรติภูมิขององค์พระมหากษัตริย์มากที่สุดนับแต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์มีความปรารถนาอันแรงกล้าในอันที่จะสร้างเสริมและเทอคทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นที่เคารพนับถือสูงสุดและเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของประชาชนชาวไทยด้วยการกระทำอย่างจริงจังและจริงใจ ขณะที่ทำการส่งเสริมและเทอคทุนนั้น จอมพลสฤษดิ์ ก็ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าตนเองเคารพและเทอคทุนอย่างจริงจัง ผลก็คือจอมพลสฤษดิ์ สามารถสร้างความยอมรับและความชอบธรรมให้กับอำนาจของตนเองด้วย

เมื่อครั้งที่วางแผนการปฏิวัติอยู่ที่ประเทศอังกฤษนั้น จอมพลสฤษดิ์ มีจดหมายปรึกษาหารือถึงหลวงวิจิตรวาทการหลายฉบับ ในจดหมายฉบับลงวันที่ 28 กันยายน 2501 จอมพลสฤษดิ์ คุยกับหลวงวิจิตรวาทการว่า " . . . ไม่ต้องการให้พระมหากษัตริย์มายุ่งกับการเมือง . . . ในหลวงควรอยู่แต่เพียงฐานะเทอคทุนและสักการะเท่านั้น . . . " ¹ และในจดหมายฉบับลงวันที่ 4 ตุลาคม 2501 ก็คุยกับหลวงวิจิตรวาทการอีกว่า " . . . โปรดพึงระมัดระวังให้มากกว่า ควรคงหลีกเลี่ยงจากการกระทบกระเทือนต่อพระมหากษัตริย์ให้มากที่สุด " ²

¹ จดหมายจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถึงหลวงวิจิตรวาทการ ลงวันที่ 28 กันยายน 2501.

² จดหมายจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถึงหลวงวิจิตรวาทการ ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2501.

ทันทีที่ทำการยึดอำนาจรัฐโคตดำไว้ จอมพลสฤษดิ์ ก็ได้ให้เหตุผลว่า
 " . . . การยึดอำนาจครั้งนี้เพื่อรักษาสถาบันที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐ ให้ดำรง
 คงอยู่ตลอดไป " ¹ " พระมหากษัตริย์ทรงเป็นเสถียรภาพของชาติ และทรงเป็นมิ่งขวัญของ
 ประชาชน พระมหากษัตริย์กับชาติไทยจะแตกแยกกันมิได้ " ²

เพื่อยืนยันในความจงรักภักดีต่อคณะปฏิวัติของจอมพลสฤษดิ์ ๓ รัชต์ มีต่อ
 สถาบันพระมหากษัตริย์และเพื่อเรียกร้องความยอมรับจากประชาชน ประกาศของคณะปฏิวัติ
 ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 จึงได้ถูกนำออกอากาศเผยแพร่ ³

ประกาศของคณะปฏิวัติ

ฉบับที่ 9

เพื่อยืนยันถึงความจงรักภักดีอันมีอยู่ของกษัตริย์ของชาติ ตามข้อความที่คณะปฏิวัติ
 ได้ประกาศไปแล้วหลายครั้งหลายหน คณะปฏิวัติจึงได้มีหนังสือกราบบังคมทูลพระกรุณาไป
 กังสำเนาข้อความต่อไปนี้

¹ คูประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 2 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 75 ตอนที่ 81 วันที่ 20
 ตุลาคม 2501, หน้า 5.

² คูประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 4, เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

³ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 75 ตอนที่ 83 วันที่ 21 ตุลาคม 2501.

ที่ 8/2501

กองบัญชาการ คณะปฏิวัติ

20 ตุลาคม 2501

ขอเคาะฆาะดะองซุ้ดพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิวัติ ในนามของปวงชนชาวไทย

ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส กราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท

ด้วยคณะปฏิวัติได้ยึดอำนาจปกครองประเทศ เพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่กำลังเป็นภัย

แก่ชาติ ดังปรากฏในสำเนาประกาศ 9 ฉบับที่ทูลเกล้าฯ ถวายมาพร้อมกับหนังสือกราบบังคมทูล

ฉบับนี้ ความในประกาศเหล่านั้นแสดงแจ้งชัดว่า ภัยเฉพาะหน้าของประเทศชาติที่จำเป็นต้อง

ป้องกันแก้ไขโดยด่วน และควยวิธีการทุกอย่างที่สามารถทำได้คือ ภัยคอมมิวนิสต์ ซึ่งตามิได้

แก้ไขป้องกันทันทางที่ ก็จะนำความล้มจมมาให้แก่ประเทศชาติ ราชบัลลังก์ และสถาบันทุกอย่าง

ซึ่งเป็นที่ยึดถือของประชาชนชาวไทย

คณะปฏิวัติขอกราบบังคมทูลถวายปฎิญญาว่า ในการปฏิวัติครั้งนี้ถึงหากจำเป็นจะต้อง

เปลี่ยนสถาบันแห่งชาติในทางหนึ่งทางใดบ้าง แต่สิ่งหนึ่งซึ่งคณะปฏิวัติจะไม่ยอมให้มีการ

เปลี่ยนแปลง คือ ระบอบที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐ คณะปฏิวัติจะยืนหยัดคำวาง

รักษาระบอบนี้ต่อไป คณะปฏิวัติได้ให้คำมั่นสัญญาในเรื่องนี้แก่ประชาชน ในประกาศหลายแห่ง

หลายตอนที่ได้ประกาศไปแล้ว และขอถวายคำมั่นสัญญาเป็นส่วนพระองค์อีกครึ่งหนึ่ง รัฐธรรมนูญ

ที่จะจัดทำขึ้นใหม่ก็จะคงรักษาระบอบนี้ไว้อย่างมั่นคง

คณะปฏิวัติจะถวายความปลอดภัยแก่ใ้ฝ่าละอองธุลีพระบาท สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

พระราชโอรส พระราชธิดา พระบรมวงศานุวงศ์ ตลอดจนคณะองคมนตรี อย่างเข้มงวดกวดขัน

และจะป้องกันมิให้การละเมิดทุกสถานเกิดขึ้นในระยะปฏิวัตินี้

ควรมิควรรสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ขอเคาะ

ข้าพระพุทธเจ้า จอมพล ส. ธนะรัชต์

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ตามข้อความในหนังสือกราบบังคมทูล ฯ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าคณะปฏิวัติมีความเคารพสักการะแน่วแน่ในองค์ประมุขของชาติเพียงใด และยังขอยืนยันต่อประชาชนชาวไทย ในที่นี้สักครั้งหนึ่งว่า คณะปฏิวัติจะรักษาวาจาสัตย์คงที่ได้ถวายไว้จนถึงที่สุด องค์พระมหากษัตริย์จะต้องได้รับการเทอดทูนไว้ตลอดไป คณะปฏิวัติจะไม่เปลี่ยนแปลงรากฐานระบอบการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของชาติ ทั้งจะถวายความปลื้มแก่พระองค์ท่าน พร้อมถวายสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา พระบรมวงศานุวงศ์ ตลอดจนทั้งองคมนตรี โดยจะมีให้มีการประพูนรัยหรือการละเมียดอย่างหนึ่งอย่างใดเลยเป็นอันขาด

ประกาศ ณ วันที่ 21 ตุลาคม 2501

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศของคณะปฏิวัติ

ฉบับที่ 10

ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 9 แจ้งให้ทราบว่า คณะปฏิวัติได้มีหนังสือที่ 8/2501 ลง 20 ตุลาคม 2501 กราบถวายบังคมทูลพระกรุณาไปครั้งรายละเอียดตามตำแหน่งที่ประกาศให้ทราบแล้วนั้น บัดนี้ได้รับหนังสือจากราชเลขาธิการในพระองค์ ฯ แจ้งถึงพระราชปรารภและพระบรมราโชวาท ให้ทราบดังต่อไปนี้

มรภ 2183/2501

สำนักราชเลขาธิการ

21 ตุลาคม 2501

เรียน หัวหน้าคณะปฏิวัติ

อ้างถึง หนังสือกราบบังคมทูลที่ 8/2501 ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2501

ตามที่ท่านกราบบังคมทูลพระกรุณาเกี่ยวกับกรณีที่คณะปฏิวัติได้ยึดอำนาจปกครองประเทศ พร้อมทั้งทูลเกล้า ฯ ถวายสำเนาประกาศรวม 9 ฉบับ ที่ได้ประกาศแก่ประชาชน ความละเอียดปรากฏอยู่แล้วนั้น

ความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว มีพระราชกระแสว่า จุดประสงค์ของคณะปฏิวัติ ดังที่แถลงในประกาศเหล่านี้ ที่จะรักษาความปลอดภัย และประโยชน์สุขของประเทศชาติ ตลอดจนส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง นับว่าเป็นเจตนาอันดี เมื่อได้ตั้งจุดประสงค์อันดีเช่นนี้แล้ว ควรจะได้พยายามดำเนินการต่าง ๆ ด้วยความมีสติสุจริต ยึดมั่นในประโยชน์ส่วนรวม การอันใดที่ยังจะต้องกระทำต่อไปอีกข้างหน้า ก็ขอให้ใคร่ครวญให้รอบคอบ เพื่อบรรลุผลตามจุดประสงค์นั้นโดยแท้จริง ทั้งจงสังวรในคำรับรองที่ได้ให้ไว้ในประกาศเหล่านั้นให้จงมาก ก็จงทรงอนุโมทนา

หม่อมเจ้าเกรียง เทวกุล

ราชเลขาธิการ

คณะปฏิวัติได้รับทราบด้วยความรู้สึกร่วมกันในระยะมหากรุณาธิคุณเด่นเกล้าถนอม
และจะได้นำปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ทุกประการ

ประกาศ ณ วันที่ 21 ตุลาคม 2501

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ในคำกราบบังคมทูลของจอมพลสฤษดิ์ ในการสวนสนามเนื่องในพระราชพิธีเฉลิม-
พระชนมพรรษา ตอนหนึ่งว่า "ปีที่ย่างมาไต่ทรงแสดงพระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงพระ
ปรีชาญาณอันสุขุม แม้ว่าจะเป็นงานใหม่ใหม่ที่สร้างขึ้นมาด้วยกฎปฏิวัติ ก็ได้พระราชทาน
กระแสพระราชดำรัสแนะนำชี้ของแก่ข้าพระพุทธเจ้าและรัฐมนตรีทั้งหลาย ได้ดำเนินการทุกอย่าง
เพื่อความก้าวหน้าของชาติและความผาสุกของประชาชน " ¹ และในคำกราบบังคมทูลอีกหลายครั้ง
ได้เน้นถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น "ถ้าที่ประชาชาติไทยได้รวมมารวมเทอ
ทุกวันนี้ ก็ด้วยเหตุที่เราได้มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นมิ่งขวัญให้ความสามัคคีกัน
และเสียสละชีวิตเลือดเนื้อเพื่อประเทศชาติในเอง ด้วยเหตุนี้พระนามของพระมหากษัตริย์ราช
จึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันสูงสุดประจำคนไทยทั้งชาติ และเป็นเครื่องหล่อหลอมจิตใจของคนไทย
ทั้งหมดเข้าด้วยกัน อย่างไม่มีวันจะแยกได้ " ²

¹ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, "คำกราบบังคมทูล ในการสวนสนามเนื่องในพระราชพิธี
เฉลิมพระชนมพรรษา 7 ธันวาคม," เรื่องเดียวกัน, หน้า 102.

² จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, "คำกราบบังคมทูลในการสวนสนามเนื่องในพิธีเฉลิม
พระชนมพรรษา 3 ธันวาคม 2505," ในกองทัพก ที่ระลึกลับงานพระราชทานเพลิงศพ
าพณา จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, หน้า 288ง

ยิ่งกว่านั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังได้ทรงมีพระราชดำรัสเป็นกรณีพิเศษ สรรเสริญและชมเชยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ แก่ประชาชนเป็นการส่วนพระองค์ว่า " ในระหว่างที่เราอยู่ต่างประเทศรู้สึกควรจะขอใจนายกรัฐมนตรี้ และรัฐมนตรีที่ได้ทำงานอย่างเข้มแข็งอยู่ตลอดเวลา ขอชักชวนให้ชาวไทยให้นายกรัฐมนตรีสักครั้งหนึ่ง . . . เป็นการขอใจที่ปกครองประเทศช่วยกันให้มีความสุขสบาย " ¹

พระราชพิธีต่าง ๆ ได้รับความส่งเสริมและฟื้นฟูมามากมาย ภายหลังการปฏิวัติ เช่น พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ในช่วงที่จอมพลสฤษดิ์ มีอำนาจได้มีการจัดเฉลิมเพื่อเป็นพระเกียรติอย่างใหญ่โต ได้มีการประกาศโดยสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2504 ให้ถือวันพระราชสมภพเป็นวันเฉลิมฉลองของชาติไทย (วันชาติ) แทนวันที่ 24 มิถุนายน รวมทั้งการส่งเสริมพระราชประเพณีอื่น ๆ เช่น พระราชพิธีฉัตรมงคล พระราชพิธีพืชมงคล และจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชพิธีทอดผ้าพระกฐินทางสถลมารค พระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพระนคร โดยขบวนพยุหยาตราทางสถลมารค พระราชพิธีพระราชกุศลนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ ในกาลแห่งปีใหม่ สงกรานต์ วิสาขบูชา เชาพรรษา ฯลฯ

การส่งเสริมและแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ได้ก่อให้เกิดความยอมรับต่ออำนาจการปกครองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

4. สร้างภาพที่น่ากลัวของคอมมิวนิสต์และแสดงตัวต่อต้าน ในยุคของจอมพลสฤษดิ์ เป็นยุคที่มีการพูดถึงพิษภัยคอมมิวนิสต์มากที่สุด ในประกาศคณะปฏิวัติหลายฉบับได้ชี้ให้เห็นว่าเหตุผลของการต้องปฏิวัติก็คือ การคุกคามแทรกซึมของคอมมิวนิสต์

---

¹ กรมประชาสัมพันธ์, "พระราชดำรัสต่อประชาชนที่มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท" ชาวในประเทศไทยภาคค่ำ วันที่ 19 มกราคม 2504 วิทยสารประจำวัน 13 (มกราคม 2504): 8.

ลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นภัยยิ่งใหญ่เป็นที่ประจักษ์แจ้ง
 อยู่ทั่วไปในเรื่องความแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์ ที่พยายาม
 สร้างอิทธิพลเหนือจิตใจของประชาชนชาวไทย การแทรกแซง
 ของตัวแทนคอมมิวนิสต์มีอยู่ทุกกระเสาะ ในทางการเมือง
 เศรษฐกิจและสังคม ไซวิซิไลเซชันชาวนาเชื่อและแผนการที่ฉลาด
 หลหลายอย่าง ทูมเหิงทองเป็นจำนวนมหาศาลดำเนินการทั้งใน
 ทางลับและเปิดเผย ทูมความพยายามทุกวิถีทางที่จะให้เกิด
 ความเสื่อมโทรม กระจายระส่ำระสายในประเทศ ชุกโคโคราชบัลลังก์
 ล่มลงพระพุทธศาสนาและทำลายสถาบันทุกอย่างที่ชาติไทยได้
 ผนึกรักษามาควยความเสียดลอย่างยิ่งยวด ¹

เมื่อสร้างภาพที่น่ากลัวให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนโดยทั่วไปได้ จอมพลสฤษดิ์
 ก็แสดงตนว่าจะทำทุกอย่างเพื่อที่จะทำลายคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นศัตรูของประชาชน และกษัตริย์ให้แก่มึง
 ความจำเป็นที่ตองโซ้อำนาจเค็ดชาคปกครอง

"ข้าพเจ้าจะรักษาไว้ด้วยชีวิตและเลือดเนื้อของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่ยอม
 ให้ประเทศไทยตกเป็นทาสของคอมมิวนิสต์ ในขณะที่ข้าพเจ้ายังมีชีวิตอยู่" ² คำพูดดังกล่าวแสดง
 ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีความคิดที่จะต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างแน่วแน่มั่นคง
 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มองเห็นว่าคอมมิวนิสต์คือ ผู้ทำลายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 ตลอดจนพยายามที่จะล้มล้างสถาบันต่าง ๆ ที่เป็นของชาติ ³ เป็นผู้บ่อนทำลายความเจริญของ

¹ ฎประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 4 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 75 ตอนที่ 81 วันที่ 20
 ตุลาคม 2501, หน้า 12.

² กรมประชาสัมพันธ์, "คำแถลงการณ์ของนายกรัฐมนตรี เรื่องสถานการณ์ในราช
 อาณาจักรลาว," ข่าวในประเทศภาคค่ำ วันที่ 21 กันยายน 2503 วิทยสารประจำวัน
 182(22 กันยายน 2503) : 4.

³ กรมประชาสัมพันธ์, "แถลงการณ์ของรัฐบาล เรื่องความเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์
 ในประเทศไทย," ข่าวในประเทศภาคค่ำ วันที่ 26 สิงหาคม 2503 วิทยสารประจำวัน
 164(29 สิงหาคม 2503) : 3.

บ้านเมือง และเป็นอุปสรรคที่สำคัญของรัฐบาลในการปรับปรุงประเทศ¹

รัฐบาลได้ตัดสินใจแน่วแน่ที่จะต่อต้านการกระทำของ
คอมมิวนิสต์อย่างเข้มแข็ง ด้วยกฎอัยการศึก ด้วยอำนาจ
ปฏิวัติซึ่งยังคงมีอยู่ในมาตรา 17 แห่งรัฐธรรมนูญการปกครอง
ราชอาณาจักร ด้วยกำลังทุกสถานที่รัฐบาลมีอยู่ในมือ . . . .
รัฐบาลได้ติดตามความเคลื่อนไหวทุกอย่างของคอมมิวนิสต์
ถาจับตัวได้และมีหลักฐานมั่นคง ก็จะลงโทษสถานหนัก

จะเห็นได้ว่าการตอกย้ำอุดมการณ์เหล่านี้มีส่วนสร้างเสริมความยอมรับต่อการ
ใช้อำนาจเบ็ดเสร็จของจอมพลสฤษดิ์ ความสำเร็จประการสำคัญของจอมพลสฤษดิ์ คือการสามารถ
ประสานเชื่อมโยงอุดมการณ์เหล่านี้ให้ประชาชนเห็นจริงเห็นจังกับความจำเป็นที่จะต้องมอบอำนาจ
เด็ดขาดให้จอมพลสฤษดิ์ เพื่อทำการปฏิวัติ พัฒนา รักษาสถาบันอันเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจและ
ทำลายศัตรูของชาติ อุดมการณ์เหล่านี้ได้ถูกรวมให้เป็นเนื้อเดียวกันภายใต้หลักการ "ข้าพเจ้าขอ
รับผิดชอบแต่ผู้เดียว "

---

¹ กรมประชาสัมพันธ์, "นายกรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์," ข่าวในประเทศภาคค่ำ
วันที่ 20 กรกฎาคม 2504 วิทยสารประจำวัน 137(21 กรกฎาคม 2504) : 2.

อิทธิพลของสหรัฐอเมริกาต่อการวางแผนเศรษฐกิจไทย

การวางแผนเศรษฐกิจไทยในระยะแรก

สภาเศรษฐกิจแห่งชาติซึ่งได้รับการจัดตั้งเป็นครั้งแรกในปี 2493 ดูเหมือนว่าจะเป็นสถาบันระดับชาติที่ทำงานทางด้านการศึกษาเศรษฐกิจโดยเฉพาะ สถาบันแห่งนี้ตามหลักการจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นองค์กรที่ให้คำแนะนำทางเศรษฐกิจต่อคณะรัฐมนตรี และมีหน้าที่ในการวางแผนหรือวางแผนเศรษฐกิจของชาติ ซึ่งเรียกกันว่า ผังเศรษฐกิจ ซึ่งเรื่องนี้ได้มีการก่อตั้งคณะกรรมการทำผังเศรษฐกิจโดยเฉพาะ

แต่ในทางปฏิบัติ สภาเศรษฐกิจแห่งชาติโดยการทำงานของสำนักงานสภาเศรษฐกิจแห่งชาติกลับใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในทางการวางรูปงาน อบรมเจ้าหน้าที่ ส่วนการสำรวจทางสถิติซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ ก็ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ ซึ่งงานทั้งหมดนี้ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะขาดการประสานงานระหว่างกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ

ส่วนเรื่องของการทำผังเศรษฐกิจซึ่งเป็นงานใหญ่และสำคัญที่สุด ก็ปรากฏว่า จนถึงปี 2498 ผังเศรษฐกิจก็ไม่เคยปรากฏออกมาเป็นตัวเป็นตน จนกระทั่งในที่สุดในปี 2498 ได้มีทหารเรือนอกราชการอเมริกันคนหนึ่ง ยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลไทยขอทำการสำรวจเศรษฐกิจและทรัพยากรของประเทศไทยเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป¹ ความคิดในการวางผังเศรษฐกิจจึงถูกกระตุ้นขึ้นมาอีก

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, มด. เศรษฐกิจ กับงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ มด. เศรษฐกิจ ณ เมรุหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส 17 ธันวาคม 2518, หน้า 30.

ในขณะนั้นธนาคารโลกกำลังผลักดันรัฐบาลไทยปฏิรูประบบเศรษฐกิจของตน รัฐบาลไทยจึงได้ติดต่อกับหน่วยงานความช่วยเหลืออเมริกัน คือ ไอ.ซี.เอ (หรือยูเซคในปัจจุบัน) และหน่วยงานนี้ก็ได้ส่ง คร.จอห์น เอ. ลอฟต์ส์ เข้ามาช่วยเหลือในการวางโครงการพัฒนา เศรษฐกิจ¹ โดยสังกัดกระทรวงการคลังในตำแหน่งที่ปรึกษาเศรษฐกิจรัฐบาลไทย²

คร.จอห์น เอ. ลอฟต์ส์ ได้ทำงานในตำแหน่งหัวหน้าคณะสำรวจเศรษฐกิจ ที่จัดตั้ง ขึ้นในเดือน ตุลาคม 2499 เพื่อเตรียมการวางแผนเศรษฐกิจไทยขึ้นมา ซึ่งคาดว่าจะทำเสร็จใน ราวกลางปี 2500³

ในช่วงเดียวกันนั้น รัฐบาลไทยภายใต้ขอเสนอแนะของทางกระทรวงการคลัง ก็ติดต่อกับทางธนาคารโลกเพื่อให้ส่งคณะสำรวจเศรษฐกิจไทยเข้ามาช่วยวางแผนเศรษฐกิจไทย ด้วย โดยมีระยะเวลาของการทำงาน 1 ปีเต็ม ตั้งแต่มีนาคม 2500 - กรกฎาคม 2501

---

¹ "Probable Developments in Thailand," Intelligence Report No. 7503, Prepared by Division of Research for Far East (May 13, 1957), p. 50.

² หมายเลขโครงการของ คร.จอห์น เอ. ลอฟต์ส์ 493-11-750-122 ใน RTG/USOM Economic and Technical Project Summary Fy 1951-1972 (Research and Evaluation Staff Program Office, USOM/Thailand, Agency of International Development, March, 1973)

³ Memorandum of The 5th Meeting, Joint US, Mission-Thai Co-Directors on Man Power Development (September 10, 1963), p.1, "Probable Developments in Thailand," Intelligence Report No. 7503, Prepared by Division of Research for Far East (May 13, 1957), pp. 50 -51.

งานวางแผนเศรษฐกิจไทยในช่วงนี้ได้มีการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิชาการไทยและที่ปรึกษาต่างประเทศเป็นอย่างดี โดยการนำเอาคณะสำรวจเศรษฐกิจเดิมที่ตั้งก่อนหน้ามาทำงานร่วมกับคณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก และตั้งเป็นหน่วยงานที่ชื่อว่า กสศ.หรือคณะกรรมการร่วมมือกับคณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก ประกอบด้วย

1. มล. เศษ สนิทวงศ์	เป็นประธานกรรมการ
2. ปลัดกระทรวงการคลัง	กรรมการ
3. ปลัดกระทรวงเกษตร	"
4. ปลัดกระทรวงคมนาคม	"
5. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	"
6. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	"
7. ปลัดกระทรวงเศรษฐกิจ	"
8. ปลัดกระทรวงสหกรณ์	"
9. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข	"
10. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	"
11. เลขาธิการสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ	"
12. ผู้อำนวยการธนาคารแห่งประเทศไทย	"
13. นายบุญมา วงศ์สวรรค์	"
14. นายฉวย ปิงตระกูล	"
15. ดร.จอห์น ลอฟทัส	"
16. นางสุภาพ ยศสุนทร	กรรมการและเลขาธิการ ¹

¹ หนังสือกรมสารบรรณ คณะรัฐมนตรี ฝ่ายบริหาร ถึง นายกรัฐมนตรี เรื่อง ตั้งคณะกรรมการร่วมมือกับคณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก ที่ นว.21/2500 วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2500 .

ในขณะที่ธนาคารโลกกำลังผลักดันรัฐบาลไทยปฏิรูประบบเศรษฐกิจของคน
รัฐบาลไทยจึงได้ติดต่อกับหน่วยงานความช่วยเหลืออเมริกัน คือ ไอ.ซี.เอ (หรือยูเซคในปัจจุบัน)
และหน่วยงานนี้ก็ได้ส่ง คร.จอห์น เอ. ลอยด์ เข้ามาช่วยเหลือในการวางโครงการพัฒนา
เศรษฐกิจ¹ โดยสังกัดกระทรวงการคลังในตำแหน่งที่ปรึกษาเศรษฐกิจรัฐบาลไทย²

คร.จอห์น เอ. ลอยด์ ได้ทำงานในตำแหน่งหัวหน้าคณะสำรวจเศรษฐกิจ ที่จัดตั้ง
ขึ้นในเดือน ตุลาคม 2499 เพื่อเตรียมการวางแผนเศรษฐกิจไทยขึ้นมา ซึ่งคาดว่าจะทำเสร็จใน
ราวกลางปี 2500³

ในช่วงเดียวกันนั้น รัฐบาลไทยภายใต้ข้อเสนอแนะของทางกระทรวงการคลัง
ก็ได้ติดต่อกับธนาคารโลกเพื่อให้ส่งคณะสำรวจเศรษฐกิจไทยเข้ามาช่วยวางแผนเศรษฐกิจไทย
ด้วย โดยมีระยะเวลาของการทำงาน 1 ปีเต็ม ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2500 - กรกฎาคม 2501

¹ "Probable Developments in Thailand," Intelligence Report
No. 7503, Prepared by Division of Research for Far East (May 13,
1957), p. 50.

² หมายเลขโครงการของ คร.จอห์น เอ. ลอยด์ 493-11-750-122 ใน RTG/USOM
Economic and Technical Project Summary Fy 1951-1972 (Research and
Evaluation Staff Program Office, USOM/Thailand, Agency of Interna-
tional Development, March, 1973)

³ Memorandum of The 5th Meeting, Joint US, Mission-Thai
Co-Directors on Man Power Development (September 10, 1963), p. 1,
"Probable Developments in Thailand," Intelligence Report No. 7503,
Prepared by Division of Research for Far East (May 13, 1957),
pp. 50 -51.

การดำเนินการสำรวจเศรษฐกิจไทย เพื่อใช้ในการวางแผนเศรษฐกิจครั้งใหญ่ นี้ได้เริ่มต้นลงมือทำงานจริง ๆ เดือน มิถุนายน 2500¹ และดำเนินเรื่อยมาในขณะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลายประการ นั่นคือ มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลถึง 3 รัฐบาล รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ชุดที่ติดต่อกันให้มีการวางแผนเศรษฐกิจถูกรัฐประหาร วันที่ 16 กันยายน 2500 รัฐบาลนายพจน์ สารสิน พ้นจากตำแหน่งวันที่ 26 ธันวาคม 2500 รัฐบาล พลเอกถนอม กิตติขจร ลาออก 20 ตุลาคม 2501

ถ้าหากว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม รัฐบาลชุดนี้ จะนำเอาข้อเสนอแนะของธนาคารโลกมาใช้ในการวางแผนเศรษฐกิจของชาติหรือไม่ ในช่วงปลายรัฐบาลชุดนี้ มีการประกาศนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากเอกชนชาวต่างประเทศ รัฐบาลประกาศว่าจะไม่เข้าแทรกแซงในกิจการธุรกิจเอกชน นโยบายนี้แถลงต่อสภากฎหมายราษฎร เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2500² นโยบายนี้ไม่เคยแถลงไว้โดยตลอดระยะเวลาตั้งแต่เป็นรัฐบาลมา³

นโยบายดังกล่าวนี้มีเนื้อหาของความต้องการปฏิรูประบบเศรษฐกิจเดิม เพราะเชื่อว่าการส่งเสริมการลงทุนของเอกชนทั้งภายในและภายนอกประเทศมีผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ในทางกลับกัน การส่งเสริมการลงทุนของเอกชนที่รัฐบาลชุดนี้เคยมีพระราชบัญญัติส่งเสริม-อุตสาหกรรมปี 2497 มาแล้ว⁴ ซึ่งไม่เคยนำมาปฏิบัติจริงจัง ๆ กลับถูกใช้ไปเป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์แก่รัฐมนตรีบางคน โดยการจัดตั้งบริษัท ส่งเสริมเศรษฐกิจ ของคนชั้นมา

¹ บรรดาผู้เชี่ยวชาญธนาคารโลก เริ่มเดินทางมาถึงเมืองไทยตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ 2500.

² นโยบายของรัฐบาล พ.ศ. 2475 - ปัจจุบัน (อนุสรณ์การเมืองฝ่ายพัฒนาการเมือง และการปกครอง, สำนักนโยบายและแผนมหาคไทย พ.ศ. 2521), หน้า 145.

³ เป็นรัฐบาลชุดแรกเมื่อ 8 เมษายน 2491

⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 71 ตอนที่ 64 (12 ตุลาคม 2497), หน้า 1503 - 1514.

ตั้งมั่นนโยบายที่มั่นคงของการปฏิรูปเศรษฐกิจที่แถลงเอาไว้ ใ้ชาวจะนำมาปฏิบัติให้จริง ๆ รวมทั้งการร้องขอให้คณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลกมาช่วยวางแผนเศรษฐกิจด้วย ยิ่งไปกว่านั้นในช่วงเดียวกันนี้เองรัฐบาลชุดนี้ยังมีนโยบายเศรษฐกิจที่ชัดเจนกันเอง คือ มีการอนุญาตให้มีการค้ากับจีนแดง ซึ่งย่อมจะสร้างความไม่พอใจต่อหน่วยงานของประเทศโลกเสรี เช่น ธนาคารโลก นโยบายที่ชัดเจนกันเองเช่นนี้ ทำให้มองเห็นได้ว่าการร้องขอให้คณะสำรวจเศรษฐกิจจากธนาคารโลก มาทำงานในเมืองไทยมีสาเหตุมาจากความต้องการความยอมรับจากประชาชนในประเทศ และรัฐบาลของประเทศประชาธิปไตย ซึ่งมีอยู่น้อยเต็มที่แล้ว การร้องขอให้มีการวางแผนเศรษฐกิจของรัฐบาล ย่อมทำให้ฐานะของรัฐบาลดีขึ้น เพราะสิ่งนี้แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีความประสงค์ให้ประชาชนมีความกินดีอยู่ดีขึ้นนั่นเอง

สหรัฐอเมริกา กับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกของไทย

ภายหลังที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำรัฐประหาร 16 กันยายน 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยังไม่มีแนวนโยบายอะไรที่แน่นอน และได้ประกาศว่า "ยังไม่มีนโยบายอะไรมีแต่ความซื่อสัตย์" แต่จะปฏิบัติตามมติมหาชน¹

แต่ต่อมาจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ประกาศนโยบายที่เอนเอียงไปกับค่ายตะวันตก คือการประกาศแต่งตั้ง นายพจน์ สารสิน เลขาธิการรองคการ ส.ป.อ. ในขณะนั้นเป็นนายกรัฐมนตรี ทั้ง ๆ ที่นโยบายอันนี้ขัดแย้งกับมติมหาชนในขณะนั้น ซึ่งกำลังต่อต้านรัฐบาลอเมริกันกันอย่างกว้างขวาง

ส่วนนโยบายทางเศรษฐกิจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นั้น มิได้เคยกล่าวเอาไว้ที่ใดเลย จนกระทั่งได้เดินทางไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล วอเทอร์รีด ประเทศสหรัฐอเมริกา และในภายหลังได้มีการพบปะกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงอเมริกัน ความคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจก็ปรากฏขึ้น

¹ กุหลาบ สายประดิษฐ์, อดีตที่เป็นบทเรียน (กรุงเทพฯ : กลุ่มแสงเทียน, 2522), หน้า 254.

โดยผ่านการได้พูดคุยเจรจากันอยู่นาน ๆ ก็มีข้อเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจขึ้น ทั้งนี้โดยเห็นได้จากข้อความที่บันทึกโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เองที่ว่า¹

ในวันต่อมา (15 พฤษภาคม 2501) ข้าพเจ้าและ
 นายต๋นค คอมนันทร โคไปพบ มร.คิลเลน (Mr. Dillon)
 รองรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศฝ่ายเศรษฐกิจ
 ซึ่งได้ชี้แจงให้ทราบถึงวิธีการในเรื่องการช่วยเหลือทาง—
 ประเทศของสหรัฐ ฯ และโดยเฉพาะการช่วยเหลือสิ่งสหรัฐ ฯ
 โคให้แก่ประเทศไทย นอกจากนี้ มร.คิลเลน โคชี้แจงถึง
 วิธีการใหญ่ที่มีเงินซึ่งฝ่ายสหรัฐ ฯ โคกำหนดขึ้นใหม่ เรียกว่า
Development Loan Fund หรือกองทุนเงินกู้เพื่อพัฒนาการ
 ซึ่งฝ่ายไทยอาจจะได้รับประโยชน์ โดยเฉพาะสำหรับการดำเนินการ
 การตามโครงการประกอบธุรกิจที่จะคืนทุนโค (Self Liquidating
 Project) ในที่สุด มร.คิลเลน โคกล่าวถึงความสำคัญของ
 การลงทุนโดยเอกชนต่างประเทศ ซึ่งอาจจะช่วยในการพัฒนา
 การเศรษฐกิจของประเทศที่ยังไม่พัฒนา เพิ่มเติมจากเงิน
 ช่วยเหลือซึ่งฝ่ายสหรัฐ ฯ สามารถจะช่วยเหลือ

ข้อเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจนี้ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เห็นชอบเป็น
 อย่างยิ่งถึงกับโทรเลขมายัง พล.อ.ถนอม กิตติขจร ให้กระทรวงอุตสาหกรรมส่งพระราชบัญญัติ
 ส่งเสริมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2497 ไปให้ ทั้งนี้เพราะเจ้าหน้าที่อเมริกันสนใจ²

¹ หนังสือสำนักงานบัญชาการทหารสูงสุด ฉบับ-เฉพาะ ที่ 5641/2501 ถึงนายกร
 รัฐมนตรี เรื่อง การเจรจาขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2501
 หน้า 4. ใน หจข. สบ. 5, 1, 1.2/11 เรื่องความร่วมมือช่วยเหลือทางประเทศในโครงการ
ต่าง ๆ ในประเทศไทย (2501 - 2509)

² คำสัมภาษณ์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตอนกลับมาเมืองไทยครั้งแรก ในวันที่ 27
 มิถุนายน 2501 ใน หจข. พ7/2501/บ.6.8 ปีกที่ 6 เรื่องจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (ตอนไป
อเมริกา).

ข้อเสนอในการพัฒนาเศรษฐกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนของเอกชนนี้
มิได้ทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ติงใจเท่าใดนัก แต่มองเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องด้วย โดยที่
จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำบันทึกเสนอมายังรัฐบาลพลเอกถนอม กิตติขจร ด้วยว่า

อนึ่ง ในการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น ควรจะมุ่งให้เอกชน
ทางประเทศมาลงทุนให้มากขึ้น จึงสมควรแก้ไขพระราช-
บัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม และวางหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้
ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ¹

แนวความคิดของการพัฒนาเศรษฐกิจเช่นนี้ จอมพลสฤษดิ์ ถือว่าเป็นระบบเศรษฐกิจ
แนวเสรีประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะว่าเป็นสิ่งที่ประเทศเสรีประชาธิปไตยคือ สหรัฐอเมริกา
เสนอมา ซึ่งต่อมาจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้นำเอามาใช้กับนโยบายของคณะปฏิวัติโดยทันที
ในประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 11 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2501

จัดการแก้ไขปรับปรุงเศรษฐกิจแห่งชาติให้ดีขึ้น และเข้าสู่
มาตรฐานที่พึงพอใจ โดยนำเอาหลักนิยมในระบอบประชาธิปไตย
มาปรับปรุงให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทย
ทั้งในการกลั่นกรองและอุตสาหกรรม สำหรับงานนี้จะจัดตั้ง
คณะกรรมการวางแผนการเศรษฐกิจแห่งชาติ ทั้งระยะสั้นและ
ระยะยาวให้เป็นแผนการถาวร ซึ่งรัฐบาลที่ตั้งขึ้นภายหลังกจะ
ต้องยึดถือเป็นทางปฏิบัติสืบเนื่องกัน ไม่ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลง
ง่าย ๆ ตามอารมณ์ของผู้นำที่เข้ามาเป็นรัฐบาล ²

¹ หนังสือสำนักงานผู้บัญชาการทหารสูงสุด, ดุษฎี - เฉพาะ ที่ 5641/2501 ถึง
นายกรัฐมนตรี เรื่องการเจรจาขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ลงวันที่ 18 สิงหาคม
2501 หน้า 11., ใน หจช. สบ. 5.1.1.2/11 เรื่องความร่วมมือช่วยเหลือต่างประเทศ
ในโครงการต่าง ๆ ในประเทศไทย (2501-2509)

² ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 75 ตอนที่ 84 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2501
หน้า 15.

หลักนิยมในระบอบประชาธิปไตยในทางเศรษฐกิจก็คือ การส่งเสริมการลงทุน จากเอกชนทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งให้ใช้ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 33 เป็นแนวทาง ปฏิบัติ ¹

ในเมื่อได้ยืนยันจุดหลักของการพัฒนา เศรษฐกิจและแนวประชาธิปไตยเช่นนี้แล้ว จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงดำเนินการทุกอย่างเพื่อที่จะให้แนวความคิดนี้สำเร็จลงไปได้ และได้ หยิบเครื่องมือต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่แล้วทันที โดยการแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาเศรษฐกิจของคณะปฏิวัติ ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการวางแผนเศรษฐกิจตามแนวทางของหัวหน้าคณะปฏิวัติ ² เครื่องมือสำคัญ อันหนึ่งที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นำมาใช้เพื่อให้แนวความคิดทางเศรษฐกิจที่ตนเองเชื่อเป็น ผลสำเร็จคือ รายงานการสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก ชุดที่เข้ามาในสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งทำรายงานฉบับหนึ่งชื่อ

ซึ่งมีการแปลเป็นภาษาไทย โดยนาย สุภาพ ยศสุนทร ให้ชื่อย่อภาษาไทยว่า

"โครงการพัฒนาการของรัฐสำหรับประเทศไทย "

รายงานของธนาคารโลกฉบับนี้เท่าที่หลักฐานปรากฏหนึ่งในคณะที่ปรึกษา เศรษฐกิจของคณะปฏิวัติคือ นายโชติ คุณะเกษม ไคอาน ³ และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ได้ อ่านรายงานฉบับนี้ด้วยความสนใจยิ่ง ไคอานกล่าวเลขาธิการทำเนียบนายกรัฐมนตรีว่าอยากอ่าน มาก จึงมีการติดต่อให้ปลัดกระทรวงการคลัง คือ นาย เสริม วิจิฉัยกุล ส่งคำแปลรายงานโดย ด่วน (ได้รับวันที่ 22 เมษายน 2502) ⁴

¹ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 75 ตอนที่ 103 วันที่ 5 ธันวาคม 2501 หน้า 49.

² สยามนิกร, 15 ธันวาคม 2501

³ คำสัมภาษณ์ของนายโชติ คุณะเกษม เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2502 ใน สยามรัฐ, 5 กุมภาพันธ์ 2502

⁴ หนังสือสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง ที่ 15614/2502 ลงวันที่ 21 เมษายน 2502 ถึงปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องนำส่งคำแปลรายงานการสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก ใน สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, กรมสารบรรณ คณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร แฟ้ม ศค.13/20 เรื่องการสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก

รายงานฉบับนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พอดี คือระบบเอาไว้ในบทที่ 1 ที่ว่าด้วย "พัฒนาการของประเทศไทย : บทบาทของรัฐบาล" รัฐบาลควรส่งเสริมการลงทุนของเอกชน รัฐบาลควรเป็นเพียงส่งเสริมและช่วยเหลือ ในด้านการบริหารทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งข้อความที่ว่า

...โครงการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจะก้าวหน้าสูงสุด ถ้าหากว่ามีการใช้ทรัพยากรผสมกับความอุตสาหกรรมให้คุ้มค่าที่สุด ที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ หน้าที่ของรัฐบาลควรมีเพียงส่งเสริม และช่วยเหลือการพัฒนาการทางเอกชน โดยจัดหาบริการทาง เศรษฐกิจและสังคมที่จำเป็น และจัดหาความสะดวกต่าง ๆ ที่ ประชาชนต้องการ เช่น การขนส่ง คมนาคม พลังงาน และ ชลประทาน และรัฐบาลจะจะต้องปรับปรุงเครื่องมือในการ บริหารให้เข้มแข็งจึงจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นที่พอใจ . . .¹

การพัฒนาเศรษฐกิจจะให้ผลดีจะต้องมีการวางแผนที่แน่นอน ผู้ที่จะทำหน้าที่ คือ องค์การวางแผนส่วนกลาง ขอเสนออันนี้ทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจ แห่งชาติขึ้นมา ก็เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจของไทยเป็นไปตามที่ตนต้องการ คือระบบเศรษฐกิจ เสรีประชาธิปไตย ซึ่งในความคิดของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็คือการพัฒนาโดยรัฐบาลสนับสนุน เอกชนนั่นเอง

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ยืนยันการก่อตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ว่ามีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดทางเศรษฐกิจเอาไว้อย่างตัวเองในคราวการพิจารณาพระราชบัญญัติ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2501²

¹ มาตรการระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและวิวัฒนาการ, โครงการพัฒนาการของ รัฐบาลรับประเทศไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กองสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2503), หน้า 20.

² รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 17 วันที่ 21 พฤษภาคม 2502 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ใน รายงานการประชุมสภาร่าง รัฐธรรมนูญ เล่ม 2 พ.ศ. 2502, หน้า 828.

. . . ความจริงลัทธิในทางเศรษฐกิจคือ ลัทธิในทาง
 การเมืองนั่นเอง ซึ่งมีจะแยกออกจากกันไม่ได้ รัฐบาล
 ไคมีแนวนโยบายตามลัทธิการเมืองใด ๆ ก็ยอมหมายความว่า
 ว่า คำเนิการตามลัทธิอันนั้นเหมือนกัน เพราะฉะนั้นตามวิธี
 ทางของเศรษฐกิจที่คือนั้น ข้าพเจ้าขอชี้แจงแต่เพียงสั้น ๆ ว่า
 แท้ที่จริงนั้น ความมุ่งหมายของสภาเศรษฐกิจที่ไคจัดตั้งขึ้นนี้
 ก็เพื่อรวบรวมนโยบายในทางเศรษฐกิจของทุกกระทรวงทบวง
 กรม ให้มาอยู่ ณ ที่อันเดียวกัน เพื่อให้เป็นโครงการที่แน่นอน
 ของประเทศ โดยที่แต่เดิมนั้นต่างกรมต่างกระทรวงต่างทบวง
 กรมก็ทำกันไว้แล้วก็มีไคเอามาจัดสรรรวบรวมเขาเป็นเค้า
 โครงการ

รัฐบาลนี้มีความมุ่งหมายที่จะรวบรวมเอาเค้าโครงการ
 ของทุกกระทรวงทบวงกรม ให้เป็นไปตามนโยบายในทาง
 การเมืองหรือแนวนโยบายในทางการเมืองซึ่งรัฐบาลนี้มี
 ความมุ่งหมายจะให้เป็นไป อันที่ข้าพเจ้าขอเรียนชี้แจงแต่
 เพียงเท่านี้ . . .

ความต้องการดังกล่าวของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นี้เองที่จอมพลสฤษดิ์
 ธนะรัชต์ ได้ผลักดันให้มีการนำเอารายงานของธนาคารโลกฉบับนี้ไปใช้เป็นแผนพัฒนาการ
 ฉบับแรกของไทย การดำเนินการอันนี้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ใช้ความพยายามอย่างมาก
 และรวดเร็วเป็นอย่างยิ่งคือ วันแรกของการประชุมกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ
 เมื่อ 10 สิงหาคม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ให้นำคำแปลรายงานการสำรวจเศรษฐกิจของ
 ธนาคารโลก บทที่ 1 ซึ่งว่าด้วยเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจและบทบาทของรัฐบาล
 ในการพัฒนาเศรษฐกิจมาให้กรรมการที่ปรึกษา และกรรมการบริหารสภาพัฒนาเศรษฐกิจ
 แห่งชาติอ่าน ¹

¹ รายงานการประชุมกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ครั้งที่ 1/2502
 วันจันทร์ที่ 10 สิงหาคม 2502 ประชุม ณ ทำเนียบรัฐบาล

ในช่วงระยะเวลาไม่นานนัก คือในคราวการประชุมของกรรมการบริหาร สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ครั้งที่ 7 วันที่ 28 กันยายน 2502 และครั้งที่ 9 วันที่ 12 ตุลาคม 2502 ก็มีการสรุปคำแนะนำตามรายงานการสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก¹

สรุปได้ไม่นานก็มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและนโยบายของการพัฒนาการเศรษฐกิจ ออกมาว่า ต้องการเพิ่มรายได้ของประชาชนให้มากขึ้นโดยรัฐบาลทำทุกอย่างเพื่อการพัฒนาภาค เอกชน ความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจไทยตามแนวเสรีประชาธิปไตย ซึ่งก็คือการส่งเสริมเอกชน นี้ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เรงรักใหม่มีการใช้แนวคิดนี้ให้ออกมาเป็นแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ ฉบับแรกออกมา โดยได้เรงรักอย่างมาก ให้ทุกกระทรวงทบวงกรมใช้รายงานของธนาคารโลก นี้เป็นเกณฑ์ดังที่ปรากฏในเอกสารชิ้นนี้²

---

¹ รายงานการประชุมกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ครั้งที่ 7/2502 วันจันทร์ที่ 28 กันยายน 2502 ณ ห้องประชุมสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ และ รายงานการประชุมกรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ครั้งที่ 9/2502 วันที่ 12 ตุลาคม 2502 ณ ห้องประชุมสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ

² หนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ถึง เลขาธิการทำเนียบนายกรัฐมนตรี ที่ นว. 112/2502 ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2502 เรื่อง รายงานของคณะสำรวจเศรษฐกิจ ซึ่งธนาคารโลกจัดขึ้น ใน สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, กรมสารบรรณ คณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร แฟ้ม ศค.13/20 เรื่องการสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารโลก และหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่ นว. 112/2502 ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2502 ใน หจช. สน. 5.1/53 เอกสาร มล.ปิ่น มาลากุล เรื่อง รายงานของคณะสำรวจเศรษฐกิจธนาคารโลก

ด้วยในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2502
 นายกรัฐมนตรีได้ออวาทว่า ปรากฏการณ์การระหว่างประเทศเพื่อ
 การบูรณะและวิวัฒนาการ (ธนาคารโลก) ได้ส่งรายงานของ
 คณะสำรวจเศรษฐกิจ ซึ่งธนาคารโลกเป็นผู้จัดทำขึ้นตามคำขอร้อง
 ของรัฐบาลไทย รายงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยรัฐบาลในการ
 วางโครงการช่วยการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
 ในระยะเวลาหลายปีข้างหน้า ซึ่งได้จัดทำคำแปลเป็นภาษาไทย
 และมอบให้ท่านรัฐมนตรีทุกท่านแล้วนั้น ขอให้ทุกกระทรวงพิจารณา
 และวิจัยผลที่คืบในรายงานว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ในส่วนที่
 เกี่ยวแก่กระทรวงนั้น ๆ จะสมควรดำเนินการตามความเห็นใน
 รายงานนั้นหรือไม่ . . .

ในที่สรุปประเทศไทยก็มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกขึ้นมา (2504 - 2509)
 โดยระบุปรัชญาในการพัฒนาเศรษฐกิจเอาไว้ว่า

การเพิ่มผลผลิตในประเทศไทย จะทำได้โดยผลผลิตโดย
 ความพยายามของฝ่ายเอกชน ทั้งนี้โดยทางฝ่ายรัฐบาลเป็นผู้
 สนับสนุนและส่งเสริมแทนที่ฝ่ายรัฐบาลจะเป็นฝ่ายเข้าทำการ
 ผลิตเอง . . . . . ดังนั้น แนวทางสำคัญที่สุดของแผนการ
 รัฐบาลจึงได้แก่การส่งเสริมให้มีความเจริญเติบโตในภาค
 เอกชน โดยรัฐบาลจะทุ่มเททรัพยากรของรัฐบาลเข้าไปใน
 โครงการซึ่งมีวัตถุประสงค์กว้าง ทั้งทางเกษตรและ
 ไมโครเกษตร ¹

ฉะนั้นจึงไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่าจักรวรรดินิยมอเมริกาได้เข้ามาครอบงำ
 อุดมการณ์ ความคิดของชนชั้นปกครองไทยและบังการให้เกิดการพัฒนาตามแนวที่ตนต้องการ
 เหนืออื่นใด ทุนนิยมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในระยะต่อมาจึงเป็นทุนนิยมที่พึ่งพาและค้ำยันพัฒนา

¹ ราชกิจจานุเบกษา พระบรมราชโองการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ ใน ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 77 ตอนที่ 85 แผนกกฎหมาย ภาค 2

การสร้างเงื่อนไขให้กับการเติบโตของทุนนิยม

ภายหลังจากการสถาปนาอาณาจักรได้แล้ว จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ได้เริ่มดำเนินการวางรากฐานให้กับการเติบโตของระบบทุนนิยมตามคำชี้แนะของสหรัฐอเมริกาทันที ทั้งนี้เพื่อที่จะสร้างเสถียรภาพความมั่นคงและอภิสิทธิ์ให้กับนักลงทุนทั้งหลายในระยะยาว เริ่มต้นที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 11 ที่ได้ชี้ให้เห็นและยืนยันว่ารัฐบาลคณะปฏิวัติของกลุ่มนายทุนชั้นกลางภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ขานรับข้อเสนอของอเมริกาอย่างเต็มที่ หลังจากที่สหรัฐอเมริกาใช้ความพยายามที่จะผลักดันให้รัฐบาลภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม รับข้อเสนอแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมแต่คงประสิทธิภาพล้มเหลว ดังนั้นจึงเห็นได้จากข้อความตอนหนึ่งในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ว่า

4. จุฬการแก้ไขและปรับปรุงเศรษฐกิจแห่งชาติให้ดีขึ้น และเขาสูมาครฐานที่พึงพอใจโดยนำเอาหลักนิยมในระบอบประชาธิปไตยมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทย ทั้งในทางกลไกกรรมและอุตสาหกรรม สำหรับงานนี้จะไต่คองคณะกรรมการวางแผนการเศรษฐกิจแห่งชาติ ทั้งระยะสั้นและระยะยาวให้เป็นแผนการถาวร ซึ่งรัฐบาลที่ดำรงขึ้นภายหลังจะต้องยึดถือเป็นทางปฏิบัติ สืบเนื่องกันไม่ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงตามอารมณ์ของผู้เขามาเป็นรัฐบาล จะโดยประกาศชี้แจงให้ราษฎรทราบ และเขาใจแผนกฎและผลที่สำเร็จเป็นมี ๆ ไป

5. เพื่อให้โดยผลดังกล่าวในข้อ 4 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อให้แผนการเศรษฐกิจเป็นแผนการถาวรที่รัฐบาลจะต้องปฏิบัติสืบเนื่องกันไป จะต้องมีคามสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ในระหว่างรัฐธรรมนูญกับแผนการเศรษฐกิจ และจะต้องเอาหลักการเศรษฐกิจเขาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญเท่าที่จะทั่วไค และจะต้องประกาศแผนดำเนินการเศรษฐกิจไปพร้อมกับการประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรือในเวลาใกล้เคียงกัน¹

¹ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 75 ตอนที่ 84 วันที่ 20 ตุลาคม 2501,

และเพื่อที่จะสร้าง "บรรยากาศการลงทุน" จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 19 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2499 ยุบเลิกสหภาพแรงงาน และสหพันธ์ต่าง ๆ ของกรรมกรที่ตั้งอยู่ทั้งหมดลง โดยกล่าวหาว่า "พระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2499 มีบทบัญญัติไม่เหมาะสมเปิดช่องให้ใช้เป็นเครื่องมือยุยงส่งเสริมให้เกิดความวุ่นวายระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง" ¹ ซึ่งแท้ที่จริงแล้วคือการที่จะทำลายอำนาจต่อรองของฝ่ายแรงงานและต้องการเปิดโอกาสให้นายทุนกดค่าแรงให้ต่ำสุดตามใจชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับการมาลงทุนของชาวต่างชาติ

พร้อมกันนั้นก็ได้มีการออกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 33 อันเป็นการสร้างเงื่อนไขและให้อภิสิทธิ์ครั้งสำคัญกับการลงทุนของนักธุรกิจเอกชนทั้งภายในและนอกประเทศ

ข้อ 1 กิจการอุตสาหกรรมซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกาหรือคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติให้ได้รับการส่งเสริมนั้น บุคคลธรรมดาคนเดียวก็ดี หรือหลายคนร่วมกันก็ดี หรือนิติบุคคลไม่ว่าจะเป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน ไม่ว่าจะเป็นไทยหรือต่างประเทศ ย่อมมีสิทธิที่จะประกอบได้โดยเท่าเทียมกัน และถ้าได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการตามประกาศนี้แล้ว ย่อมได้รับหลักประกันจากรัฐ ดังต่อไปนี้

- (1) รัฐจะไม่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นใหม่เพื่อแข่งขัน
- (2) รัฐจะไม่โอนกิจการอุตสาหกรรมของเอกชนมาเป็นของรัฐ

ข้อ 2 ผู้ประกอบอุตสาหกรรมโดยได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการดังกล่าวในข้อ 1 จะได้รับสิทธิพิเศษดังต่อไปนี้

(1) ใ้คงค่าอัตราค่าเช่าสำหรับเครื่องจักร ส่วนประกอบ และอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจการอุตสาหกรรม เมื่อเริ่มประกอบกิจการอุตสาหกรรมหรือเมื่อขยายงานขนาดใหญ่ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงสิ่งที่มีผลิตหรือหาซื้อได้ในประเทศไทย

¹ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 75 ตอนที่ 87 วันที่ 31 ตุลาคม 2511,

(2) ในกรณีที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเป็นบริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในระยะเวลาเริ่มกิจการ จะไต่ถามวง ไมทองเสียภาษีเงินได้ซึ่งไต่ถามจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อันเป็น ผลผลิตจากงานอุตสาหกรรมนั้นในระยะเวลาดำเนินการที่คณะกรรมการ การตามประกาศนี้จะไต่ถามวงกำหนดให้ตามความเหมาะสม เป็นราย ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าสองปี และไม่เกินห้าปี

(3) โดยปกติจะอนุญาตให้ส่งผลิตภัณฑ์หรือขนออกประเทศใด เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศ เท่านั้น

(4) อนุญาตให้นำเงินออกนอกประเทศเป็นเงินตรา ต่างประเทศใด ในเมื่อเงินนั้นเป็นเงินทุนหรือเป็นผลกำไร อันเกิดจากเงินลงทุนที่มาจากต่างประเทศ ภายหลังจากที่เสีย ภาษีอากรตามกฎหมายแล้ว โดยขออนุมัติตามทางการซึ่งจะ ไต่พิจารณาอนุมัติด้วยวิธีที่สุจริตเท่าที่ภาวะการเงินจะอำนวยให้

(5) อนุญาตให้ช่างฝีมือและช่างานาญกิจการอุตสาหกรรม เชื้อประเทศใด แม้ว่าจะเกินอัตราที่กำหนดควบคุมจำนวนคน เชื้อเมือง ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการควบคุมประกาศนี้จะเห็นสมควร ขอ 3 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่ไต่ถามวงอนุมัติจากคณะกรรมการ ความประกาศนี้ อาจไต่ถามวงเป็นพิเศษเมื่อคณะกรรมการไต่พิจารณา เห็นสมควร เฉพาะอุตสาหกรรมนั้น ๆ ดังต่อไปนี้

(1) งูหรือลดการเก็บภาษีศุลกากรขาเข้าสำหรับวัสดุที่ จำเป็นต้องใช้ในกิจการอุตสาหกรรม และจำต้องส่งมาจาก ต่างประเทศ รวมทั้งวัสดุที่ขดเส้นเปลื้องไปในกิจการอุตสาหกรรม ในกำหนดระยะเวลาอันเหมาะสม ทั้งนี้ ไม่รวมวัสดุที่สามารถ หาซื้อได้ในประเทศไทย

(2) งูหรือลดการเก็บภาษีศุลกากรขาออกสำหรับผลิตภัณฑ์ ที่ส่งออกนอกประเทศ ในกำหนดระยะเวลาอันเหมาะสม

(3) ไต่ถามวงควบคุมครองโดยห้ามสินค้านิคเดียวกันเข้า ประเทศ ภายใในระยะเวลาดำเนินการอันเหมาะสม

(4) ไต่ถามวงควบคุมครอง โดยขึ้นภาษีสินค้าขาเข้า สำหรับสินค้านิคเดียวกัน ภายใในระยะเวลาดำเนินการอันเหมาะสม

(5) ไต่ถามวงควบคุมครองโดยห้ามการประกอบกิจการ นิคเดียวกัน ภายใในระยะเวลาดำเนินการอันเหมาะสม¹

¹ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 75 ตอนที่ 103 วันที่ 5 ธันวาคม 2501,

จะเห็นได้ว่าประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้มีเป้าหมายสำคัญคือ เพื่อให้สิทธิกับ นายทุนต่างชาติ ให้หลักประกันว่ารัฐจะไม่เข้าแทรกแซงแข่งขันอย่างเต็มที่ เคยปรากฏในยุค ก่อนหน้านั้น และสร้างแรงจูงใจด้วยการให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ มากมาย ต่อมาประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับนี้ได้รับปรับปรุงเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน เพื่อกิจการอุตสาหกรรม พ.ศ. 2503 แม้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้จะให้สิทธิอย่างมากแก่นักลงทุน จนแทบจะบอกได้เลยว่ารัฐได้ กลายเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรคและสถาปนาระบบทุนนิยมภายใต้คำสั่งแนะของจักรวรรดินิยม แล้วก็ตาม แต่ก็จะยังไม่เป็นที่พอใจกับนักลงทุนเท่าไรนัก จนถึงกับมีการผลักดันให้ทำการแก้ไข พระราชบัญญัติฉบับนี้เสียใหม่จึงปรากฏในบันทึกรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 20/2504

พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม ที่ใช้อยู่ขณะนี้ให้สิทธิและประโยชน์แก่ผู้ขอรับการส่งเสริม น้อยกว่าในบางประเทศ สภาพและเหตุการณ์ของโลกได้ เปลี่ยนไปจึงควรปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ ขอให้แก้ไขหลักการ โดยกำหนดให้ผู้ที่ได้รับการส่งเสริม ได้รับสิทธิประโยชน์ในกว้างขวางยิ่งขึ้น กับให้ระบุนิติและ ประโยชน์ไว้ในแนบชัดในกฎหมาย

ควรกำหนดกิจการอุตสาหกรรมเป็น 3 ประเภท

- (ก) อุตสาหกรรมที่มีความจำเป็นแก่การพัฒนาประเทศ และการเศรษฐกิจของบ้านเมือง
- (ข) อุตสาหกรรมที่มีความสำคัญและความจำเป็น รวดลงมา

(5) อุตสาหกรรมทั่วไปทุกชนิด

กำหนดให้ใครรับสิทธิ

(1) ยกเว้นอากรขาเข้าให้แก่เครื่องจักร ส่วนประกอบ อุปกรณ์ รวมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น ตลอดจนโครง โรงงานสำเร็จรูปที่สั่งหรือนำเข้ามาจากต่างประเทศ

(2) ยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้เป็นเวลา 5 ปี นับตั้งแต่วันเริ่มผลิต

(3) อนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อประกอบกิจการ อุตสาหกรรมตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

(4) อนุญาตให้นำเงินหรือส่งเงินออกนอกประเทศ เป็นเงินตราต่างประเทศใด ในเมื่อเป็นเงินลงทุนที่นำมา จากต่างประเทศหรือเป็นผลกำไร ซึ่งเกิดจากการลงทุนนั้น หรือเงินค่าลิขสิทธิ์ที่จำเป็นต้องจ่ายตามสัญญา

(5) อนุญาตให้เข้าข้างฝีมือหรือผู้ชำนาญการคนต่างค่า
เข้ามาได้ตามจำนวนและกำหนดระยะเวลาในอยู่

(6) อนุญาตให้ส่งผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ผลิตโคอกนอก
ราชอาณาจักร

(7) ในกรณีที่มีการทุ่มตลาด ก็ให้คณะกรรมการมีอำนาจ
สั่งห้ามมิให้สินค้านั้นเข้ามาในประเทศหรือเพิ่มอากรขาเข้า

(8) โรงหรือลดอากรขาออกที่เรียกเก็บภายในกำหนด
เวลาที่คณะกรรมการเห็นสมควร

(9) ให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นนิติบุคคลและ
ให้มีอำนาจสั่งการไปยังทบวงการ เมืองที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การ
ลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมใดดำเนินเป็นผลดี และรวดเร็ว ฯลฯ

าพญา นายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้สำเนาบันทึก
เรื่องนี้แจกคณะรัฐมนตรีทราบ และให้ดำเนินการตามที่เสนอได้¹

ภายหลังจากนั้นก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม
ออกมาในปี 2505 ตามขอเสนอดังกล่าว² เป็นผลให้ทุนจากต่างประเทศหลังไหลเข้าสู่ระบบ
เศรษฐกิจไทยอย่างรวดเร็ว โดยรัฐบาลปล่อยให้ชาวต่างชาติลงทุนได้อย่างเสรี เพื่อการพัฒนา
เศรษฐกิจตามเป้าหมายดังกล่าวเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพก็ได้มีการจัดตั้งหน่วยงาน
และแผนงานต่าง ๆ ขึ้นรองรับมากมาย อาทิเช่น มีการจัดตั้งสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ
เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2502 จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมเรื่องการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม
วันที่ 13 เมษายน 2502 จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสินค้าขาออก เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2503
จัดตั้งบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2502 จัดตั้งกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ
วันที่ 23 พฤษภาคม 2506 และมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (2504 -
2509) ขึ้น เป็นต้น³

¹ หจข.คค. 0202.1.1/18 (ลับมาก) บันทึกการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 20/2504
(พ.ศ. 2504) 16 พฤษภาคม 2504

² ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 79 ตอนที่ 12 ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2505

³ คณะรัฐมนตรี, ประวัติและผลงานของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, หน้า 217.

ผลของการส่งเสริมการลงทุนนับแต่ได้มีการตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนขึ้น เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2502 จนกระทั่งถึงเดือนธันวาคม 2506 อันเป็นเดือนสุดท้ายของการ กุมอำนาจรัฐของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ปรากฏตามรายงานประจำเดือน ธันวาคม 2506 ว่า มีกิจการอุตสาหกรรมที่ยื่นคำขอรับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน และได้รับ อนุมัติแล้วเป็นจำนวน 315 ราย ซึ่งทำสัญญาหรือออกบัตรรับการส่งเสริมให้แล้ว 217 ราย ยังไม่ได้รับ 57 ราย และขอถอนหรือไม่คิดใจ 41 ราย ในจำนวนบริษัทที่ได้รับบัตรส่งเสริม แล้วนั้น เป็นบริษัทไทย 90 ราย บริษัทต่างประเทศ 12 ราย และเป็นบริษัทร่วมทุน 115 ราย โดยมีเงินทุนจดทะเบียน 1,157,972,200 บาท ทุนค่าเนื้องาน 3,993,085,811 บาท ค่าเครื่องจักร 2,221,177,291 บาท และมีผลในคนไทยเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมเป็นจำนวน 22,344 คน¹

เพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมแขนงต่าง ๆ รัฐบาลได้ทำการกู้เงินจากต่างประเทศ มาสร้าง *infra structure* เช่น ถนน เขื่อน ไฟฟ้า ประปา โดยเฉพาะการสร้างเขื่อน กั้นน้ำนั้น จุดประสงค์สำคัญประการหนึ่งคือ การผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำตกเพื่อใช้ในภาคอุตสาหกรรม การสร้าง "บรรยากาศการลงทุน" และให้อภิสิทธิ์อย่างมากแก่ทุนต่างชาติ ดังกล่าวมานี้ ใ้ก่อให้เกิดการเติบโตของอุตสาหกรรมในประเทศอย่างไม่ต้องสงสัย แต่หาอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นกลับกลายเป็นกิจการที่ถูกครอบงำโดยทุนต่างชาติเสียเป็นส่วนใหญ่ จากรายงานของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจะเห็นได้ว่าภายหลังการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนในปี 2503 แล้ว ทุนต่างชาติได้ทะลักเข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก

¹ หจช. สบ.5.1.1.2/11 เรื่องเกี่ยวกับความช่วยเหลือต่าง ๆ

การลงทุนของชาวต่างชาติในไทย

พ.ศ.	การลงทุนจากชาวต่างชาติ(ล้านบาท)
2501	70.2
2502	72.0
2503	60.9
2504	120.9
2505	156.0
2506	354.0
2507	274.2
2508	590.8
2509	570.6
2510	894.4
2511	1,239.7
2512	1,057.5
2513	890.5
2514	808.4
2515	1,427.1
2516	1,604.9

ที่มา : ไตรรงค์ สุวรรณคีรี, "การต่อสู้ของกรรมกรกับภาวะเศรษฐกิจผันผวน
ในประเทศไทย, " เศรษฐกิจไทย : โครงสร้างกับการเปลี่ยนแปลง (กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์คอกกหญ้า, 2525), หน้า 176.

การปรับกลไกรัฐเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

สถาบันสำคัญที่จ่อมพลสตงค์ ษนะรัชต์ ปรับปรุงให้รบักับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ คือ สำนักนายกรัฐมนตรี สถาบันแห่งนี้เป็นศูนย์รวมอำนาจบัญชาการของนายกรัฐมนตรี หรือตัวจ่อมพลสตงค์ ษนะรัชต์

หน่วยงานสำคัญที่สุดที่ม่งถึงความปรารถนาในการพัฒนาเศรษฐกิจของตนคือ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในกิจการอุตสาหกรรม อันประกอบด้วย บุคคลจากหลายฝ่าย จำนวน 27 คน มีนายทวี บุญยเกตุ เป็นประธาน¹

การนำเอาหน่วยงานนี้มาสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นเพียงวิธีการอันหนึ่งที่ต้องการให้หน่วยงานสำคัญนี้เข้ามาสังกัดกับตัวนายกรัฐมนตรี โดยทางนิตินัยเพราะแท้จริงแล้ว คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ๗ เป็นคณะกรรมการชุดเดียวกับคณะที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจของคณะปฏิวัติ 20 ตุลาคม 2501 ซึ่งจัดตั้งก่อนที่จะมีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 33 เสียอีก

ภายหลังจากที่จ่อมพล สตงค์ ษนะรัชต์ ได้เป็นนายกรัฐมนตรี ก็นำเอาคณะกรรมการชุดเดิมมาสังกัดกับหน่วยงานของรัฐบาลแทน แทนที่ที่และอำนาจยังคงเดิม คือมีหน้าที่พิจารณาความการลงทุน อำนาจก็อยู่ภายใต้นายกรัฐมนตรี และหน่วยงานนี้ก็กลายเป็นกลไกอันหนึ่งที่จ่อมพล สตงค์ ษนะรัชต์ ใช้เพื่อความเจริญก้าวหน้าของธุรกิจส่วนตัวในเวลาต่อมา

---

¹ "ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี, เรื่องตั้งคณะกรรมการพิจารณาเรื่องการลงทุน," ลงวันที่ 13 เมษายน 2502 ใน วิทยสารประจำวัน ปีที่ 9 ฉบับที่ 80 (15 เมษายน 2502) หน้า 1 - 3 และ สยามนิกร 16 เมษายน 2502.

รูปแบบการดำเนินงานธุรกิจสมัยใหม่ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้อาศัยความสัมพันธ์กับกลุ่มพ่อค้ากลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์กันมาก่อน มาดำเนินงานบริษัทของจอมพลสฤษดิ์ ที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ภายหลังทำการปฏิวัติแล้ว และดึงเอากลุ่มพ่อค้ากลุ่มนี้เข้ามาทำงานกับหน่วยงานใหม่ตนตั้งขึ้นด้วย

นายบรรเจ็ด ชลวิจารณ์ เป็นผู้ทำงานในบริษัทของจอมพลสฤษดิ์ มาช้านาน โดยเป็นกรรมการผู้จัดการ บริษัท สหไมซ์ดีไฟ ตั้งเมื่อปี 2493 เป็นกรรมการผู้จัดการ สหธนาคารกรุงเทพ ในปี 2497¹ เป็นกรรมการธนาคารแห่งเอเชีย² และภายหลังจากทำการปฏิวัติแล้ว จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็แต่งตั้งให้นายบรรเจ็ด ชลวิจารณ์ เป็นกรรมการสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ชุดแรก³

นายโชติ คุณะเกษม เป็นพ่อค้าที่สำคัญ ซึ่งต่อมาได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสำคัญมากมาย ได้ทำงานในบริษัทของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มากมาย เช่น กรรมการบริษัท วิจิตรก่อสร้าง (2493) กรรมการบริษัท บางกอกเดินเรือและการค้า (2494) กรรมการบางกอกสาขาลการการค้า (2495) รวมก่อตั้งธนาคารทหารไทย (2500) กับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์⁴

¹ Who's Who in Thailand Vol.6 (June, 1974) 3 part และ หจช.

ป/7/2507 สร.2.7 ปีกที่ 30 เรื่อง จอมพลสฤษดิ์ กับกองมรดกต่าง ๆ

² รายงานคณะกรรมการ ธนาคารแห่งเอเชีย ฯ กรมทะเบียนการค้า, การประชุมกรรมการ ครั้งที่ 317 ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2501

³ สำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ, มล. เศษ สนิทวงศ์ กับงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจแห่งชาติ จัดพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ มล. เศษ สนิทวงศ์ วันที่ 17 ธันวาคม 2518), หน้า 48 - 50.

⁴ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, "วิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจไทย โดยพิจารณาจากโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ," สัมมนาทางวิชาการเรื่อง วิถุติการณ์เศรษฐกิจไทย, 2522, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 21 - 22 กุมภาพันธ์ 2523 หน้า 65 - 68.

ต่อมาภายหลังได้ร่วมงานทางการเมืองกับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตั้งแต่วางแผนการปฏิวัติที่กรุงลอนดอน จนมาเป็นกรรมการคณะกรรมการที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจของคณะปฏิวัติ¹ จนถึงได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการธนาคารแห่งประเทศไทย (ดำรงตำแหน่ง 24 กรกฎาคม 2501)² และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังไปพร้อม ๆ กัน³ นายพงษ์สวัสดิ์ สิริโยทัย พ่อค้าชาวลำปาง ซึ่งรู้จักกับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตั้งแต่ครั้งเคยดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 13 ลำปาง⁴ เป็นคนหนึ่งที่ถูกเรียกตัวไปลอนดอนเพื่อช่วยเหลือในการวางแผนปฏิวัติ ต่อมาได้เข้าร่วมงานกับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อีกในฐานะกรรมการคณะกรรมการพิจารณาการส่งเสริมการลงทุนชุดแรก⁵ ในภายหลังนายพงษ์สวัสดิ์ ผู้มีไต่ทำงานทางธุรกิจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อีกหลายแห่ง เช่น บริษัท บางกอกกระสอบ จำกัด (2501) และบริษัท วิจิตรก่อสร้าง (2503)⁶

¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย, อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุพลับพลา-อิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส 17 ธันวาคม 2518 หน้า 35.

² สารเสรี, 18 กรกฎาคม 2502

³ พระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ตั้งรัฐมนตรี ตามความในมาตรา 14 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 ประกาศ ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2502

⁴ ประมวลสุนทรพจน์ของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. 2502 - 2504, คณะรัฐมนตรีพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ณ เมรุหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส 17 มีนาคม 2507

⁵ หจข. อก. 0201.2.7/1 เรื่องคณะกรรมการส่งเสริมอุตสาหกรรม (2497-2502)

⁶ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 78 ตอนที่ 15 (15 กุมภาพันธ์ 2504); หน้า 290.

บริษัทของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ภายหลังปฏิวัติแล้ว มีดังต่อไปนี้

คือ

บริษัท	ปีที่ก่อตั้ง	ปีที่เป็นกรรมการ	ได้รับการ ส่งเสริมการลงทุน
1. ชลประทานเชียงใหม่	2497	2502	✓
2. กรุงเทพมหานคร	2503	2503	✓
3. บางออกกระสอบ	2503	2503	✓
4. โรงกลั่นน้ำมันไทย	2503	2505	✓
5. ไทยแลนด์สเมลติง แอนด์รีไฟน์อิง	2505	2505	✓
6. สคาร์ออฟไซแอม	2507	2507	

บริษัทที่ได้รับการก่อตั้งขึ้นใหม่เหล่านี้ 6 บริษัท ปรากฏว่า ได้รับการส่งเสริมการลงทุนถึง 5 บริษัท คือ ¹

1. บริษัท ชลประทานเชียงใหม่ ได้รับการส่งเสริมการลงทุน เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2503 และ 14 มิถุนายน 2504 ²

* ¹กิจการที่ก่อตั้งอยู่เดิมก็ได้รับการส่งเสริมการลงทุน คือ บริษัท แส่นสุร์ตัน จำกัด หรือ โรงแรมรัตนโกสินทร์ คือได้รับอนุมัติให้ขยายกิจการ วันที่ 20 มิถุนายน 2504 อ้างใน "List of Promoted Persons Up to June 30, 1965," Industries Approved by The Board of Investment and Promotion Certificates Issues (เอกสารศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย หมายเลข 05268)

² พจน. ศค. 0202.2.2.12/18 เรื่องคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม, รายงานของแผนกสถิติ ฉบับที่ 1 (26 ตุลาคม 2502 - 30 พฤศจิกายน 2503)

2. บริษัท กรุงเทพมหานคร ได้รับการส่งเสริมการลงทุน เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2504 ¹
3. บริษัท บางกอกกระสอบ จำกัด ได้รับการส่งเสริมการลงทุน วันที่ 5 ตุลาคม 2503 และ 5 ธันวาคม 2506 ²
4. บริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทย ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในวันที่ 30 ตุลาคม 2504
5. บริษัท ไทยแลนด์สเมคกิ้ง แอนครีไฟนิง ได้รับการส่งเสริมการลงทุน เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2506 ³

บริษัททั้ง 5 แห่งนี้ มีได้เพียงแต่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรม ซึ่ง จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นประธานเท่านั้น แต่จะสังเกตได้ว่า กิจกรรมทางธุรกิจของบริษัทเหล่านี้ล้วนแล้วเป็นกิจการที่พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน เพื่อกิจการอุตสาหกรรม พ.ศ. 2503 ระบุเอาไว้อย่างชัดเจนให้เป็นกิจการที่ต้องได้รับการส่งเสริมการลงทุนจนน่าสงสัยว่าในขณะที่กำหนดกิจการที่ควรได้รับการส่งเสริมการลงทุนมีหลักเกณฑ์อะไรในการพิจารณา และมองได้เป็นสองประการว่า กิจการใดตั้งขึ้นมาก่อน

1

"List of Promoted Persons up to June 30, 1965," Industries Approved by The Board of Investment and Promotion Certificated Issues

เอกสารของศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย 05268, หน้า 4.

2

พจน. คค. 0202.2.12/18 เรื่องคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม รายงานของแผนกสถิติ ฉบับที่ 1 (26 ตุลาคม 2502 - 30 พฤศจิกายน 2503)

3

พจน. คค. 0202.1.1/104 ลับมาก บันทึกเรื่องการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 25 (พิเศษ)/ 2506 มิถุนายน 2506 เรื่องที่ 14 เรื่อง บริษัทไทยแลนด์สเมคกิ้ง แอนครีไฟนิง จำกัด ขอรับการส่งเสริมในการริเริ่มประกอบอุตสาหกรรมคึก

พระราชบัญญัติฉบับนี้ออก ก็มีการกำหนดให้พระราชบัญญัติรองรับกิจการที่เป็นธุรกิจของจอมพล
 สฤษดิ์ ในประการแรก ¹ ประการต่อมาคือกิจการน้ำมันและกิจการทำโรงงานถลุงถ่านหิน ซึ่งเป็น
 กิจการที่จอมพลสฤษดิ์ อนุรักษ์ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ในภายหลังพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน
 เพื่อกิจการอุตสาหกรรม พ.ศ. 2503 ล้วนเป็นอุตสาหกรรมที่จัดอยู่ในประเภทอุตสาหกรรมจำพวก
 ก. ² ซึ่งได้รับสิทธิพิเศษจากพระราชบัญญัติฉบับนี้มากที่สุด และเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ การลงทุน
 และผลกำไรที่สูงตามด้วย จอมพลสฤษดิ์ อนุรักษ์ จึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการเหล่านี้ภายหลัง
 การประกาศพระราชบัญญัติฉบับนี้ ทั้งนี้เพราะแรงจูงใจในผลกำไรที่ได้นั่นเอง ³

นอกจากนี้ปรากฏว่าบริษัทที่จอมพลสฤษดิ์ อนุรักษ์ มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้
 จอมพลสฤษดิ์ อนุรักษ์ ไม่เข้าไปถือหุ้นด้วยตัวเอง แต่ใช้กลุ่มพ่อค้ากลุ่มหนึ่งดำเนินการธุรกิจแทน
 เช่น เป็นกรรมการหรือถือหุ้น เช่น บริษัท บางกอกกระสอบ บริษัท กรุงเทพมหานคร บริษัท
 สตาโรออฟไซแอม หรืออีกชื่อหนึ่งของจอมพลสฤษดิ์ อนุรักษ์ เข้าไปถือหุ้น เช่น บริษัท บางกอก
 เคมีเรือและการค้า ถือหุ้น 30,000 หุ้น ในบริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทย หรือบริษัท บุรพาสาถล
 เศรษฐกิจ ถือหุ้นในบริษัท ไทยแลนด์สเมคกิง แอนครี่ไฟนิง

ในส่วนต่อไปนี้จะนำเอาตัวอย่างของการดำเนินการธุรกิจของจอมพลสฤษดิ์ อนุรักษ์
 ว่าได้ใช้กลไกของรัฐคือ นโยบายส่งเสริมการลงทุนตลอดจนการใช้กลุ่มพ่อค้าที่ตนมีความสัมพันธ์
 อยู่ ดำเนินธุรกิจของตนอย่างไรบ้าง

¹ ฎีกาหมายกฎกระทรวง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2503) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริม
 การลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม พ.ศ. 2503 ใน ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ ตอนที่ 90
 (1 พฤศจิกายน 2503) หน้า 7, 8, 9, 11, 19.

² ฎีกาหมายกฎกระทรวง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2505) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมการ
 ลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม พ.ศ. 2505 ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2505 ใน ราชกิจจานุ
 เบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 79 ตอนที่ 13 (10 กุมภาพันธ์ 2505), หน้า 2.

³ จะเห็นได้ว่า บริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทย ก่อตั้งปี 2503 แต่จอมพลสฤษดิ์ ยังมีได้เข้า
 ไปถือหุ้น จนกระทั่ง บริษัทนี้ไต่ชนะการประกวดก่อตั้งโรงกลั่นน้ำมันขึ้นที่ศรีราชา ปี 2504
 จอมพลสฤษดิ์ จึงเข้าไปถือหุ้นในบริษัทนี้ในปี 2505

กรณีบริษัท บางกอกกระสอบ จำกัด

เริ่มแรกนั้นทางฝ่ายสภาพนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ได้นำเรื่องเสนอต่อคณะกรรมการว่า คณะอนุกรรมการ กศว. ได้พิจารณาว่า เงินค่าจำหน่ายพืชกสิกรรมเหลือใช้ของ ICA จำนวน 14,569,383 บาทนั้น สมควรให้เอกชนกู้เงินจำนวนนี้ในการก่อสร้างโรงแรมหรือให้เป็นเงินทุนหมุนเวียนของบริษัท เงินทุนอุตสาหกรรม ซึ่งเรื่องนี้คณะกรรมการได้มีมติเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2503 ว่า ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรับไปพิจารณาว่าจะควรให้บริษัท เงินทุนอุตสาหกรรม หรือ ธนาคารเพื่อการสหกรณ์¹

แต่ในวันที่ 7 กรกฎาคม 2503 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ก่อตั้งบริษัท บางกอกกระสอบ จำกัด ขึ้นมาโดยอาศัยให้พ่อค้ากลุ่มหนึ่งดำเนินการก่อตั้งบริษัท คือ นายพงษ์สวัสดิ์ สุริโยทัย, นายบรรเจิด ชลวิจารณ์, นายสัท มหาคณ, นายอัมพร พูลภักดิ์, พ.ศ.อ.สารายุ กลักศิริ ร่วมกับญาติของตัวเองคือ นายสงวน จันทรสาธา, นายทองคุณ ธนะรัชต์ ซึ่งได้ประชุมตั้งบริษัทเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2503 ที่สำนักงานบริษัทเลขที่ 108-110 อาคาร 1 ถนนราชดำเนิน พระนคร โดยมีบัญชีถือหุ้นแสดงว่า Sarit ถือหุ้นอยู่ 14,000 หุ้นและคุณหญิง วิจิตรวิภา ธนะรัชต์ ถืออยู่ 3,000 หุ้น และได้ชำระเงินค่าหุ้นแล้ว 25% เป็นเงิน 3,500,000 บาท และ 7,500,000 บาท ตามลำดับ

ซึ่งปรากฏว่า ในวันที่ 30 สิงหาคม 2503 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้บริษัท บางกอกกระสอบ จำกัด กู้เงินตามที่กระทรวงการคลังเสนอมา²

¹ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ 5039/2503 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2503 ถึงประธานอนุกรรมการ กศว.

² หนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ 8957/2503 ลงวันที่ 31 สิงหาคม 2503 ถึง เลขาธิการสภาพนาเศรษฐกิจแห่งชาติ และ The Bangkok Late Mill Company Limited Loan No. 493-G-008 in RTG/USOM Economic and Technical Project Summary Fy 1951-1972 (Research and Evaluation Staff Program Office USOM To Thailand, Agency for International Development March 1973)

การกู้เงินจำนวนนี้ แต่เดิมทางกระทรวงการคลังขายเบี่ยงเพราะบริษัท บางกอก
 กระสอบ ต้องการจะกู้จากบริษัทต่างประเทศ แล้วให้กระทรวงการคลังค้ำประกัน ซึ่งขัดกับมติ
 ของคณะรัฐมนตรีที่มีไว้ ดังนั้นก่อนการกู้เงินจำนวนนี้ บริษัทให้ค้ำประกันไว้ต่อรัฐบาลว่า ก่อนกู้เงิน
 จากกระทรวงการคลังบริษัทจะเรียกค้ำประกันอย่างน้อย 40 ล้านบาท¹

วิธีการไถ่มาซึ่งเงินจำนวน 40 ล้านบาทก่อนทำสัญญากู้เงินจากกระทรวงการคลัง
 จำนวน 14 ล้านบาทดังกล่าวนี้ จอมพลสฤษดิ์ ในฐานะประธานกรรมการอำนวยการสำนักงาน
 กองสลากกินแบ่งรัฐบาลได้อนุมัติให้จ่ายเงินจำนวน 10 ล้านบาท เป็นเช็คหมายเลข เอ.บี
 00625 ลงวันที่ 27 กันยายน 2503 ให้กับบริษัท ไทยเซฟวิ้ง ทรัสต์ ซึ่งนายบรรเจิด ชลวิจารณ์
 เป็นรองประธานบริษัทอยู่ เงินจำนวนนี้บริษัท ไทยเซฟวิ้ง ทรัสต์ ให้บริษัท บางกอกกระสอบ
 จำกัด กู้โดยนายบรรเจิด ชลวิจารณ์ ประธานกรรมการและนายสงวน จันทรสาชา รองประธาน
 กรรมการบริษัท บางกอกกระสอบ ลงนามแทนในสัญญากู้เงินลงวันที่ 19 ตุลาคม 2503

ส่วนเงินที่เหลืออีก 30 ล้านบาท ปรากฏว่า ในวันที่ 20 ธันวาคม 2503
 บริษัท บางกอกกระสอบ จำกัด ไถ่มาเงินของสหธนาคารกรุงเทพ ฯ จำกัด จำนวน 30 ล้านบาท
 ซึ่งนายบรรเจิด ชลวิจารณ์ กรรมการผู้จัดการธนาคาร สหธนาคารกรุงเทพ ฯ จำกัด แจ้งว่า
 ทำตามคำสั่งของจอมพลสฤษดิ์ มาเข้าบัญชีของบริษัท บางกอกกระสอบ ที่สหธนาคารกรุงเทพ ฯ
 จำกัด (บัญชีหมายเลข 5839) โดยสหธนาคารกรุงเทพ ฯ จำกัด กระทำพิธีจ่ายเงินให้แก่
 ผู้ถือหุ้น 7 คนของบริษัท ดังนี้

¹ หจข. ป7/2507/สร. 2.4 ปีที่ 32 เรื่องจอมพลสฤษดิ์ ชินะบริษัท และเรื่อง
มรดกตกต่าง ฯ

	เช็คเลขที่	ลงวันที่	จำนวนเงิน	ส่งจ่ายให้
เอ.ป	031257	20 ธ.ค.03	12,750,000	นายสงวน จันทรสาขา
เอ.ป	031258	20 ธ.ค.03	3,750,000	นายพงษ์สวัสดิ์ สุริโยทัย
เอ.ป	031259	20 ธ.ค.03	1,500,000	พ.ต.อ.สำราญ กลัดศิริ
เอ.ป	031260	20 ธ.ค.03	3,000,000	นายบรรเจิด ชลวิจารณ์
เอ.ป	031261	20 ธ.ค.03	4,500,000	นายทองกุลย์ ชนะรัชต์
เอ.ป	031262	20 ธ.ค.03	2,250,000	นายสนั่น มหาคุณ
เอ.ป	031263	20 ธ.ค.03	2,250,000	นายอัมพร บุญภักดิ์

แล้วบุคคลทั้ง 7 ก็ไต่ลงข้อสลับหลังในเช็คของตน แล้วมอบให้บริษัท บางกอก
กระสอบ จำกัด นำไปเข้าบัญชีของบริษัท ณ สหธนาคารกรุงเทพ ฯ จำกัด

ต่อมาวันที่ 21 ธันวาคม 2503 บริษัท บางกอกกระสอบ จำกัด ก็ไต่ทำสัญญา
กู้เงินจากกระทรวงการคลัง (สัญญาที่ 3/2503) ว่า "กระทรวงการคลังยอมให้กู้ (บริษัท
บางกอกกระสอบ) กู้เงินที่ได้รับจากองค์การบริหารวิเทศกิจหรือ ICA เนื่องจากการจำหน่าย
พืชสิกรรมเหลือใช้มีจำนวนไม่เกิน 14,569,383 บาท โดยมีเงื่อนไขว่า ก่อนที่จะมีการเบิก
เงินกู้บริษัทต้องได้เรียกเงินค้ำประกันจากผู้ถือหุ้นได้แล้วอย่างน้อยเป็นจำนวน 40,000,000 บาท
และทำหนังสือค้ำประกันของสหธนาคารกรุงเทพ ฯ จำกัด มอบให้กระทรวงการคลังไว้เป็นประกัน

แต่ปรากฏว่าเงินจำนวน 30 ล้านบาทที่จ่ายตั้งรายการข้างต้น บริษัท บางกอก
กระสอบ จำกัด ไต่จ่ายคืนให้กับบุคคลทั้ง 7 โดยเช็คลงวันที่ 20 ธันวาคม 2503 ซึ่งบุคคลทั้ง 7
ไต่สลับหลังมอบเช็คให้แก่ สหธนาคารกรุงเทพ ฯ เพื่อเป็นการไต่หนี้แก่ธนาคาร ดังรายการต่อไปนี้

	เช็คเลขที่	ลงวันที่	จำนวนเงิน	ผู้รับเงิน
เอ.บี	036801	20 ธ.ค.03	12,750,000	นายสงวน จันทรสาขา
เอ.บี	036802	20 ธ.ค.03	3,750,000	นายพงษ์สวัสดิ์ สุริโยทัย
เอ.บี	036803	20 ธ.ค.03	3,000,000	นายบรรเจิด ชลวิจารณ์
เอ.บี	036804	20 ธ.ค.03	1,500,000	พ.ท.อ.สำราญ กุลศิริวิ
เอ.บี	036805	20 ธ.ค.03	4,500,000	นายทองคุลย์ ชนะวิรัช
เอ.บี	036807	20 ธ.ค.03	2,250,000	นายสัทพ์ มหาคุณ
เอ.บี	036809	20 ธ.ค.03	2,250,000	นายอัมพร บุญภักดิ์

ซึ่งหมายความว่า บริษัท บางกอกกระสอบ ไม่มีเงินมาลงทุนเลย แต่หลอกกู้เงินจากกระทรวงการคลัง จำนวน 14,569,383 บาท มาใช้จ่าย พร้อมทั้งยังได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากรัฐบาลอีกด้วย

---

¹ รายงานคณะกรรมการสอบสวนทรัพย์สินของรัฐในกองมรดกของจอมพลสฤษดิ์ ชนะวิรัช ฉบับที่ 12 เรื่อง บริษัท บางกอกกระสอบ จำกัด วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2508 และ หจช. สบ. 5.1.3/62(24) คำสั่งตามมาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร เรื่องให้บริษัท บางกอกกระสอบ จำกัด พ้นจากสภาพการ เป็นบริษัทและให้กิจการ . . .ปรับและหนี้สินของ บริษัท บางกอกกระสอบ จำกัด ตกเป็นของรัฐ

กรณี บริษัทโรงกลั่นน้ำมันไทย

การก่อตั้งโรงกลั่นน้ำมันของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ แต่เดิมนั้น รัฐบาล
 อนุมัติ อนุญาตให้บริษัท เอกชนของคนไทยร่วมทุนกับบริษัทต่างประเทศ คือ ให้บริษัทถ่านและ
 น้ำมันไทย จำกัด ร่วมทุนกับบริษัท ซัมมิท อินดัสเทรียล จำกัด ทั้งนี้เพราะจอมพล อนุมัติขจร
 ถือหุ้นอยู่ในบริษัท ถ่านและน้ำมันไทย ดังรายนามผู้ถือหุ้นดังนี้

1. พล.อ.สฤษดิ์ ธนะรัชต์	300	หุ้น
2. พล.ต.ถนอม กิตติขจร	200	"
3. พล.ต.ต.สมาย อุทยานานนท์	100	"
4. พล.อ.กฤษ ปุณณกันต์	200	"
5. พล.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์	100	"
6. พ.อ.จิกต สุนทานนท์	100	"
7. มจ. รัศยากร วิสุทธิ	200	"
8. นายมงคล ศรียานนท์	25	"
9. รอ.สมหวัง สารสาส	200	"
10. หลวงวิสุทธิศักดิ์ เนตินาท	475	"
11. นายสมทบ สุวรรณสุทธิ	<u>100</u>	"
รวม	<u>2,000</u>	"

โดยบริษัททั้งสองมีข้อเสนอว่า จะส่งน้ำมันดิบจากภายนอกประเทศเข้ามา
 ไปพลากก่อน ในขณะที่เดียวกันก็จะทำการสำรวจหาน้ำมันจากน้ำมันดิบที่แม่สอดด้วย เพื่อได้จำนวน
 มากพอแล้วก็จะจัดส่งจากต่างประเทศเข้ามา ข้อเสนออันนี้ได้รับการสนับสนุนจาก พลตรี กฤษ
 ปุณณกันต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ในคณะรัฐบาลชุดพลโท ถนอม กิตติขจร
 เป็นอย่างมาก แต่พอถึงรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กลับไม่เห็นด้วยกับการสนับสนุนเช่นนั้น
 จึงไม่อนุญาตตามที่รัฐบาลก่อนเคยให้คำรับรองแก่ทางบริษัทไว้

เหตุผลสำคัญที่ไม่อนุญาตแก่องค์กรบริษัทดังกล่าว เพราะมีแนวโน้มที่จะสนับสนุน แก่บริษัท น้ำมันของชาวอเมริกัน คือ บริษัท แอสตันคาร์ค ออยล์(อินเดียนา) ซึ่งอยู่ภายใต้ การสนับสนุนของ ยูซอม, จัสแมค และสถานทูตอเมริกัน แต่ถึงแม้รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จะผลักดันบริษัท น้ำมัน แอสตันคาร์ค ออยล์ (อินเดียนา) อย่างไรก็ตาม¹ ปรากฏว่าทางบริษัท เริ่มเกี่ยวเรื่องเงินทุนต่อรัฐบาลไทย โดยบริษัทได้มีหนังสือฉบับหนึ่งมาถึงกระทรวงอุตสาหกรรม ลงวันที่ 7 กันยายน 2503 ซึ่งมีความว่า บริษัท ฯ ได้พิจารณาขอความทางวิชาการและทาง เศรษฐกิจ โดยได้ร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญวางแผนขั้นต้น และต้นทุนรายละเอียดอย่างคร่าว ๆ แล้วปรากฏว่าต้นทุนสำหรับการก่อสร้างโรงงานที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูง เหมาะกับการผลิต ผลิตภัณฑ์น้ำมันในประเทศไทยจะต้องใช้เงินมากกว่าที่คาดหมายไว้เป็นอย่างมาก

เมื่อเป็นเช่นนี้ รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เห็นว่า การจะยืนยันให้บริษัท แอสตันคาร์ค ออยล์ (อินเดียนา) ดำเนินการต่อไปย่อมไม่เกิดประโยชน์อะไร จึงเห็นควรระงับ เรื่องนี้²

ดังนั้น ในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2503 ทางรัฐบาลจึงได้ออกประกาศโดยมีผลก การสำคัญดังนี้คือ

1. ต้องเป็นโรงกลั่นน้ำมันขนาดไม่น้อยกว่า 28,000 บาเรลต่อวัน
2. ให้โรงกลั่นน้ำมันตกเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ
3. ให้อุตสาหกรรมมีสิทธิดำเนินการโรงกลั่นน้ำมันชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง ตามแต่ผู้นั้นขอจะเห็นสมควร ทั้งนี้ขอให้อุตสาหกรรมแจ้งภายในวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2503 และมีการแต่งตั้งอนุกรรมการพิจารณาการประกอบอุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันให้เป็นน้ำมันสำเร็จรูป

¹ ทวี พานิชวัฒนาเจริญ, บทบาทบรรษัทน้ำมันข้ามชาติที่มีต่ออุตสาหกรรมน้ำมันไทย (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 368 - 371.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 373.

ซึ่งประกอบด้วย ¹

1. นายบุญ เจริญไชย	ประธานอนุกรรมการ
2. ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช	อนุกรรมการ
3. นายพร ศรีจามร	"
4. เจ้ากรมพลังงานทหาร	"
5. หลวงยุกตเสวีวิวัฒน์	"
6. หลวงสัมพันธ์ วิศวกรรรม	"
7. พ.อ. เณิมชัย จาระวัตร	"
8. พ.อ. ไทร นาวานุเคราะห์	"
9. พล.ร.ท. ชูดี สินธุโสภณ	"
10. นายปุย โรจนบูรานนท์	"

คำประกาศของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2503 อันนี้ได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นใหญ่คึกคักที่เป็นเพื่อนสนิทของจอมพลสฤษดิ์ และเคยทำงานการค้าให้จอมพลสฤษดิ์ มาก่อน ดังเช่นกรณีบริษัท บางกอกกระสอบ จำกัด ที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ นายพงษ์สวัสดิ์ สุริโยทัย เข้าร่วมกันก่อตั้งบริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทย (The Thai Oil Refinery Company Limited) ในวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2503 ร่วมกับพ่อค้ากลุ่มหนึ่งรวม 7 คน⁴ คือ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 376.

1. นายเชาว์ ขวัญเย็น
2. นายจรูญ เอื้อชูเกียรติ
3. พ.ต.อ.สำราญ กลัดศิริ
4. พลตรี ศักดิ์ พิเศษวงษ์
5. นายประสิทธิ์ พุ่มชูศรี
6. นายจันทิพย์ ฤกษ์สุต
7. นายพงษ์สวัสดิ์ สุริโยทัย ¹

บริษัทนี้มีทุนจดทะเบียนกำหนดไว้เป็นจำนวน 10 ล้านบาท แบ่งออกเป็น 100,000 หุ้น มีมูลค่าหุ้นละ 100 บาท ซึ่งมีรายชื่อนามผู้เข้าซื้อหุ้นดังต่อไปนี้ ²

1. นายเชาว์ ขวัญเย็น	30,000	หุ้น
2. นายจรูญ เอื้อชูเกียรติ	30,000	"
3. นายชาญ ศุภวานิช	30,000	"
4. นายจันทิพย์ ฤกษ์สุต		
5. ม.ร.ว.พงษ์อมร กฤษณากร		

¹ กระทรวงพาณิชย์, กรมทะเบียนการค้า, หนังสือบริคณห์สนธิของบริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทย ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2503

² กระทรวงพาณิชย์, กรมทะเบียนการค้า, บัญชีรายชื่อผู้เข้าซื้อหุ้น ณ วันประชุมตั้งบริษัท 2 สิงหาคม พ.ศ. 2504

เป็นที่น่าสังเกตว่า นายพงษ์สวัสดิ์ สุริโยทัย ซึ่งสนิทสนมกับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ คิดต่อธุรกิจการค้ากับกลุ่มบุคคลในบริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทย อีกระดับหนึ่ง โดยเป็นผู้เริ่มก่อตั้ง บริษัท แผลมทองพัฒนา จำกัด ซึ่งจดทะเบียนบริษัท เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2503 ร่วมกับ นายประสิทธิ์ พุ่มชูศรี นายจรรยา เอื้อชูเกียรติ นายจันโททัย ฤกษ์สุต นายเชาว์ ชวัญยืน นายวิชัย เอื้อชูเกียรติ ¹

ครั้นเมื่อถึงวันที่ 3 ธันวาคม 2503 อันเป็นวันครบกำหนดรับสมัครขอเสนอ การขอตั้งโรงกลั่นน้ำมันของบริษัทต่าง ๆ ปรากฏว่า มีบริษัท ยื่นขอเสนอรวม 12 บริษัทคือ ²

วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2503

1. นาย คี.บี.โมโลไน บริษัท เซลล์ ประเทศไทย

วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2503

ลำดับ	นามผู้ยื่น	ในนามของบริษัท	รับเวลา
2	นายอง แซ่แต้	บริษัท ร่วมบางกอกพาณิชย์	11.00 น.
3	นายประอร สิงห์เสี้ยน	บริษัท วันพุงแอนเค็มเคาอินค์	11.40 น.
4	นายจอห์น โรเบรทสัน	บริษัท วิศวกรรมการสร้าง	11.55 น.
5	นายศรีศักดิ์ โชติกันแทน	บริษัท อเมริกันโอเวอร์ซี อินเวสเมนต์	13.07 น.

¹ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 78 ตอนที่ 37 (26 เมษายน 2504)
หน้า 45.

² หจข. คค. 0202.2.12 ปีก 39, หนังสือของคณะกรรมการที่ 3115/2503
ลงวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2503 พร้อมระเบียบวาระการประชุมของคณะกรรมการส่งเสริม
อุตสาหกรรม ครั้งที่ 3/2503 ลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2503

ลำดับ	นามผู้ยื่น	ในนามของบริษัท	รับเวลา
6	นายศักดิ์ลาส ดี เปอเน่	บริษัท แสตนคาร์คแวกคัม ออยล์	14.05 น.
7	นายวิชัย เอื้อชูเกียรติ	บริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทย จำกัด	14.55 น.
8	"	"	14.57 น.
9	นายสมบูรณ์ ศรีสุพรรณเกษม	บริษัท ฟิวดิปลัสบีโตร์เดียม	15.00 น.
10	นายพุทธธรรม สิงห์เสถียร	บริษัท บางกอกสาธการการค้า	16.03 น.
11	นายสุจิตร์ พันธุมนาวัน	บริษัท ออรับที บีโตร์เดียมวีไฟฟ์	16.15 น.

จะเห็นได้ว่า 12 บริษัทที่เสนอเข้าไปนี้ นอกจากจะมีบริษัท อเมริกัน ที่สนใจในการลงทุนค้าปลีกการนำมัยก่อน คือ บริษัท แสตนคาร์ค แวกคัม ออยล์ แล้ว บริษัทของกลุ่มนายเซาว์ ขวัญยืน และนายพงษ์สวัสดิ์ สุริโยทัย เสนอในนามของบริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทย จำกัด ซึ่ง 2 รายการในวันเดียวกัน ห่างกัน 2 วินาที อีกทั้งยังมีบริษัท บางกอกสาธการการค้า จำกัด ซึ่งเป็นของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งเคยชนะประมูลการตั้งโรงกลั่นของกระทรวงกลาโหมตั้งแต่สมัยปี 2500 มาแล้ว เขารวมประมูลในการตั้งโรงกลั่นน้ำมันครั้งนี้ด้วย

ในท้ายที่สุด มีบริษัทที่ผ่านการคัดเลือกมีอยู่ 5 บริษัท คือ¹

1. บริษัท วันพุง แอนค ซันคาอินค จำกัด
2. บริษัท พิษณุการสร่าง จำกัด
3. บริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทย จำกัด
4. บริษัท ฟิวดิปลัส บีโตร์เดียม จำกัด
5. บริษัท บางกอกสาธการการค้า จำกัด

¹ หจข. คค. 0202.2.12 ปีก 50 ผลพิจารณาขอเสนอการขอตั้งโรงกลั่นน้ำมันของบริษัทต่าง ๆ หนังสือของกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ 565/2504 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2504

และคณะกรรมการชุดนี้ได้แจ้งมติออกมาว่า บริษัทที่ได้คะแนนสูงสุดคือ บริษัท
ฟิลลิปส์ บีโทรเลียม จำกัด มติอันนี้กลับไม่ได้ ถูกใช้ปฏิบัติทันที ทั้ง ๆ ที่บริษัท ฟิลลิปส์ บีโทรเลียม
จำกัด ได้คะแนนสูงสุดก็ตามที่ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ดำเนินการหลายอย่างที่ทำให้เห็นว่า
ไม่ต้องการให้บริษัท ฟิลลิปส์ บีโทรเลียม จำกัด เป็นผู้ชนะในการประมูลตั้งโรงกลั่นครั้งนี้ ทั้งนี้
จอมพลสฤษดิ์ ได้เสนอในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2504 ว่า

ฉบับ

ความมาก

ที่ 4752/2504

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

27 เมษายน 2504

เรื่อง การสร้างโรงกลั่นน้ำมัน

เรียน ประธานกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม

ด้วยในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2504 อาทณา นายกรัฐมนตรี
ได้ปรารภว่า ในกรณีจะให้ชาวต่างประเทศมาลงทุนก่อสร้างโรงกลั่นน้ำมันในประเทศไทยนั้น
ได้พิจารณาค่าเป็นการกันมาช้านานแล้ว ไม่สำเร็จลงได้ความลาซาด้วยประการต่าง ๆ นี้ทำให้
เสียผลประโยชน์แก่ประเทศชาติ

อาทณา นายกรัฐมนตรีจึงขออนุมัติ กรม. ให้เปิดโอกาสทั่วไป (Open to all) แก่ผู้ซึ่ง
ประสงค์จะมาก่อสร้างโรงกลั่นน้ำมันในประเทศไทยไม่จำกัดว่าจะเป็นผู้ใด โดยมีเงื่อนไข
1-2-3 ฯลฯ ผู้ใดจะตั้งก็ได้ เงื่อนไขนั้นก็กำหนดตามที่เราปรารภว่า เช่นว่า เมื่อก่อสร้างเสร็จ
แล้วให้เป็นของรัฐ หรือเมื่อครบกำหนด 10 ปีแล้วให้เป็นของรัฐ ต้องมีผลกำไรให้แก่รัฐบาลบ้าง
 ฯลฯ อย่างไรก็ดี ในการวางเงื่อนไขในประการใดขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
ไปพิจารณาแล้วเสนอผลต่อ อาทณา นายกรัฐมนตรีในสัปดาห์หน้า ¹

¹ หจข. คค.0202.2.12/46 นิตประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการ
อุตสาหกรรม ครั้งที่ 9/2504

ขอเสนออันนี้เนื่องจากจะเสนอหลังจากที่บริษัท ฟิลลิปส์ บีโตร์ เดียม จำกัด
 ชนะการประกวดแล้ว คือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เสนอวันที่ 25 เมษายน 2504 ขอเสนอ
 ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อันนี้จะระบุให้คณะกรรมการเปิดโอกาสทั่วไปแก่ผู้ประสงค์จะมา
 ก่อสร้างโรงกลั่นน้ำมันในประเทศไทยใหม่อีกครั้งหนึ่ง

คือนั้น จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มีหนังสือถึงประธานคณะกรรมการส่งเสริม
 การลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2504 แจ้งว่า การกำหนดเงื่อนไข
 สัญญาและการพิจารณาเรื่องก่อสร้างโรงกลั่นน้ำมันในประเทศไทยนั้นให้เป็นหน้าที่ของ
 คณะกรรมการพิเศษ ซึ่งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เองจะเป็นผู้ออกคำสั่งแต่งตั้งเป็นการภายใน
 แล้วจึงส่งเรื่องให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรมทราบ ¹

ขอเสนออันนี้ถึงแม้จะมอบอำนาจสิทธิขาดในการตั้งกรรมการพิเศษขึ้นมาพิจารณา
 ก็ตามที่แถลงปรากฏว่า คณะกรรมการพิเศษชุดนี้กลับลงมติเป็นเอกฉันท์ให้บริษัท ฟิลลิปส์ บีโตร์ เดียม
 จำกัด แต่เพียงผู้เดียวเป็นผู้สัญญากับรัฐบาลไทย จัดตั้งโรงกลั่นน้ำมันในประเทศไทย ตามเงื่อนไข
 ที่รัฐบาลกำหนดและตามที่บริษัทขอให้เพิ่มเติมมา ² แต่กลับปรากฏว่าเกิดปัญหาขึ้นในคณะกรรมการ
 กลับไม่ยอมให้บริษัท ฟิลลิปส์ บีโตร์ เดียม เป็นผู้ทำสัญญาก่อตั้งโรงกลั่นน้ำมันกลับเห็นว่า ควรให้
 บริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทยร่วมกับบริษัท ฟิลลิปส์ บีโตร์ เดียม ดังนั้นจึงมีมติให้รัฐมนตรีว่าการ

¹ หนังสือลับความมากของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ 4813/2504 เรื่องการสร้าง
 โรงกลั่นน้ำมัน ถึง ประธานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม ลงวันที่ 1
 พฤษภาคม 2504 ใน หจร. กค. 0202.2.12/46 เรื่องนัดประชุมคณะกรรมการส่งเสริม
 การลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม ครั้งที่ 9/2504

² หจร. กค. 69 ปีที่ 13 หนังสือของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ 9466/2504
 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2504

กระทรวงอุตสาหกรรม เรียกบริษัททั้งสองมาสอบถามเพิ่มเติม และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ให้
 คนสนิทของตนสองคนเข้าไปวางการสอบถามและเจรจากับบริษัททั้งสองควยคือ พระยาอรธ-
 การินทร์ และหลวงวิจิตรวาทการ ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี¹ ซึ่งผลปรากฏออกมาว่า
 บริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทย จำกัด ได้ตกลงทำสัญญาตั้งโรงกลั่นน้ำมันกับรัฐบาลไทย² เมื่อวันที่
 25 กันยายน 2504³

การดำเนินการสัมปตณบริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทย จำกัด ให้ได้รับอนุญาตทำสัญญา
 ตั้งโรงกลั่นน้ำมัน ซึ่งมีขนาด 30,000 บาเรล ที่อำเภอศรีราชา จ.ชลบุรี ครั้งนี้เองทำให้
 จอมพลประภาส จารุเสถียร ซึ่งในขณะนั้น เป็นหนึ่งในคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อ
 กิจการอุตสาหกรรมได้รับทุนจำนวน 10,000 ทุน ซึ่งนายจรู เอื้อชูเกียรติ โอนมาให้เมื่อวันที่
 5 มีนาคม 2505⁴ และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เองก็ได้รับการตอบแทนจากบริษัท โรงกลั่น
 น้ำมันไทย โดยนายชาญ สุภาวิช โอนหุ้นจำนวน 30,000 ทุนให้ แต่แอบแฝงโดยให้ บริษัท
 บางกอกเดินเรือและการค้า จำกัด⁵

¹ หจข. กต. 69 ปีกที่ 13 หนังสือของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ 9466/2504
 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2504

² ทวี กาณิชวัฒนาเจริญ, "บทบาทบริษัทน้ำมันข้ามชาติที่มีต่ออุตสาหกรรมไทย . . .",
 หน้า 388.

³ หนังสือของบริษัท โรงกลั่นน้ำมันไทย จำกัด ที่ 189/2505 ลงวันที่ 15 สิงหาคม 2505
 ใน หจข. อก. 0201.2.10 ปีกที่ 2 เรื่องคณะกรรมการดำเนินการตามสัญญาจัดสร้างและ
 ประกอบกิจการโรงกลั่นน้ำมันและการกักตอ

⁴ ทวี พาณิชวัฒนาเจริญ, "บทบาทน้ำมันข้ามชาติที่มีต่ออุตสาหกรรมไทย . . .",
 หน้า 80.

⁵ กระทรวงพาณิชย์, กรมทะเบียนการค้า, บัญชีรายนามผู้ถือหุ้นของบริษัท โรงกลั่น
 น้ำมันไทย ในคราวประชุมสามัญครั้งที่ 2 วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2505

กรณีอุทสาทรรมคืบบุก

บริษัท ไทยแลนด์ สเมคคิง แอนด์ ไรไฟนิง จำกัด เป็นบริษัทที่ดำเนินการเกี่ยวกับการถลุงแร่คืบบุก ซึ่งจะใช้เงินลงทุนทั้งหมดประมาณ 120 ล้านบาท จำนวนเงินนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. เงินลงทุนจำนวน 153 ล้านบาท
2. เงินกู้ 102.3 ล้านบาท

โดยบริษัท ยูเนียน คาร์ไบด์ ของสหรัฐอเมริกา เป็นผู้รับภาระค้ำเงินลงทุนหลัก คือออกเงินลงทุนจำนวน 12.6 ล้านบาท และจัดหาเงินกู้ทั้งหมด ส่วนบริษัทเหมืองแร่บูรพาสาถลเศรษฐกิจ จ่ายเงินลงทุนเพียง 2.7 ล้านบาท¹ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเงินจำนวน 2.7 ล้านบาทที่ บริษัท เหมืองแร่บูรพาสาถลเศรษฐกิจ ก็ไม่ต้องจ่ายแต่อย่างใด เพราะมีหน้าที่สำคัญ คือ ดำเนินการขอรับการส่งเสริมการลงทุน และความคุ้มครองพิเศษ ดังนั้น เงินลงทุนที่ต้องจ่าย 2.7 ล้านบาท จึงเป็นทุนลมที่บริษัท เหมืองแร่บูรพาสาถลเศรษฐกิจ มีอยู่ในบริษัท ไทยแลนด์ สเมคคิง ๗ จำกัด²

¹ กรมทรัพยากรธรณี, หนังสือจากเลขาธิการสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ถึง ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ลงวันที่ 25 มกราคม 2506

² กรมชญา พูนพิภพ, บรรษัทลงทุนข้ามชาติกับประเทศไทย : อุทสาทรรมคืบบุกในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 47.

ควยเหตุที่บริษัท เหมืองแร่บูรพาสาถกเศรษธุรกิจ เป็นบริษัทที่จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจทางการเมืองในขณะนั้น กล่าวคือ ก่อตั้งโดยจดทะเบียนบริษัทสนธิ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2499 และจดทะเบียนบริษัทจำกัด เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2500 ทุนของบริษัทนี้มีจำนวน 20,000,000 บาท แบ่งเป็น 20,000 ทุน มูลค่าหุ้นละ 1,000 บาท ผู้เริ่มกิจการตั้งบริษัทและมีหุ้นอยู่ในบริษัทมีอยู่ 13 คนคือ

ชื่อ	ตำแหน่ง	ถือ	ถือ
1. พลโท สฤษดิ์ ธนะรัชต์	รมต.กระทรวงกลาโหม	9,000	45%
2. พลโท ถนอม กิตติขจร	รมช. "	2,500	12.5%
3. พล.ต.ละม้าย อุทยานนท	รมช.กระทรวงเกษตร	2,000	10%
4. พลตรี จิตติ นาวิเสถียร	รับราชการ	500	2.5%
5. มล.ปิ่นไทย มาลากุล	คหราช	500	2.5%
6. นายสัญญา ยมะสมิต	คหราช	500	2.5%
7. นายกระวี ฉัตรภูมิ	รับราชการ	500	2.5%
8. นายทองปลนด ยมะโยธิน	คหราช	10	0.05%
9. นายสมพันธ์ พิศัยลยุต	รองผู้อำนวยการองค์การเหมืองแร่	490	2.45%
10. พลตรีประภาส จารุเสถียร	รมช. กระทรวงมหาดไทย	500	2.5%
11. นายวิชา เศรษฐบุตร	อธิบดีกรมโลหกิจ	500	2.5%
12. นายเอียง วาณิช	นายเหมืองภาคใต้	1,000	5%
13. องค์การเหมืองแร่ กรมโลหกิจ		2,000	10%

คณะกรรมการบริหาร 5 คน ได้แก่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นประธานกรรมการบริษัทและประธานกรรมการบริหาร พลโท ถนอม เป็นรองประธาน กรรมการบริหารอีก 3 คน ได้แก่ นายวิชา เศรษฐบุตร นายสัญญา ยมะสมิต และ มล.ปิ่นไทย มาลากุล โดยมี พลตรี ละม้าย อุทยานนท เป็นผู้อำนวยการบริษัท นายเป้า ชำอุไร เป็นผู้จัดการ

ดังนั้น บริษัทเหมืองแร่บูรพาสาธาณชนวิสาหกิจ จำกัด โดยมี จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ประธานกรรมการบริษัท ฯ และ พลเอกถนอม กิตติขจร รองประธานบริษัท ฯ จึงติดต่อไปยัง คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม ซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ เป็นผู้ควบคุมอยู่ เพื่อขอรับการส่งเสริมการลงทุนในการริเริ่มประกอบอุตสาหกรรมถลุงแร่ดีบุก โดยขอรับสิทธิและประโยชน์ที่มีกำหนดในพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม พร้อมทั้งขอรับความคุ้มครองพิเศษอีก 2 ประการ นอกเหนือจากสิทธิและประโยชน์ที่มีกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรมอีก คือ

1. ขอให้รัฐบาลคุ้มครองโดยไม่อนุญาตให้ส่งสินแร่ดีบุกยังมีโคดลุดออกไปนอกประเทศ จะส่งให้ต่อเมื่อโคดลุดเป็นโลหะดีบุกแล้ว โดยมีผลบังคับเมื่อโรงงานสร้างเสร็จพร้อมที่จะดำเนินการได้

2. ให้ความคุ้มครองมิให้อุตสาหกรรมอื่นตั้งโรงงานถลุงแร่ดีบุกขึ้นอีก เมื่อโรงงานถลุงของบริษัททำการถลุงแร่ดีบุกได้เกินกว่าแร่ที่ผลิตออกของประเทศไทย

ในที่ประชุมครั้งที่ 4/2506 วันที่ 19 เมษายน 2506 BOI ได้อนุมัติให้บริษัท ใ้รับสิทธิตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน ฯ ด้วยเหตุผลว่า อุตสาหกรรมถลุงแร่ดีบุกนี้ รัฐบาลมีนโยบายได้ให้การส่งเสริมในจำพวก ก. ลำดับที่ 3 อยู่แล้ว ส่วนการขอรับความคุ้มครอง 2 ประการ เช่น คณะกรรมการเห็นว่าเป็นการขอร้องที่นอกเหนือจากสิทธิและประโยชน์ที่มีกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ 2505 แต่เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจการอุตสาหกรรมดีบุก อยู่เป็นส่วนใหญ่ จึงสมควรจะได้รับความช่วยเหลือ โดยให้เสนอเรื่องไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อขอรับความเห็นชอบในนโยบายต่อไป ¹

¹ วรรณชญา พูนพิช, "บริษัทลงทุนข้ามชาติกับประเทศไทย : อุตสาหกรรมดีบุกในประเทศไทย . . .", หน้า 49.

เรื่องไต่ถามความเห็นชอบของนายรัฐมนตรี คือจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในฐานะผู้ควบคุมงานของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนไปโดยตลอด ถึงแม้กิจการของบริษัท ไทยแลนด์ สเมคกิง แอนด์รีไฟนิง จำกัด จะเป็นอุตสาหกรรมเคมีซึ่งได้รับการส่งเสริมอย่างมาก เพราะเป็นอุตสาหกรรมประเภท ก. ก็ตาม การเสนอขอความคุ้มครองพิเศษนี้ ทางคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนก็อนุมัติต่อไปอีก

อย่างไรก็ตาม อำนาจการอนุมัติของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เพื่อกิจการอุตสาหกรรมยังอยู่ในขั้นที่คงเสนอให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติอีกทอดหนึ่ง ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงมีมติในวันที่ 8 พฤษภาคม 2506 ส่งเรื่องให้กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาในรายละเอียดว่าสมควรอนุมัติการขอรับการส่งเสริมการลงทุนและขอรับความคุ้มครองพิเศษ ซึ่งเรื่องนี้ทางกระทรวงอุตสาหกรรมได้ส่งเรื่องเสนอรองนายกรัฐมนตรี พลเอกถนอม กิตติขจร ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่อันดับสองในบริษัทเหมืองแร่บุรพาสากลเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่คัดค้านครั้งนั้นว่าเรื่องเขาคณะรัฐมนตรี และเรื่องนี้คณะรัฐมนตรีก็อนุมัติ ¹

การนำเสนอในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2506 ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้บริษัท ไทยแลนด์ สเมคกิง จำกัด ได้รับการส่งเสริมและความคุ้มครองพิเศษก็กล่าวขานกันมากเป็นเพราะจอมพลสฤษดิ์ ในฐานะผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท บุรพาสากล-เศรษฐกิจ เปิดทางไว้ให้แล้ว เพราะในวันที่ 28 พฤษภาคม 2506 จอมพลสฤษดิ์ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ได้เสนอรายงานไปยังตนเองในฐานะนายรัฐมนตรีว่า "สมควรที่คณะรัฐมนตรี จะอนุมัติให้บริษัท ไทยแลนด์ สเมคกิง แอนด์ รีไฟนิง จำกัด ได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษอีก 2 ประการได้" ²

¹ หจข. ศค. 0202.1.1/104 (ลับมาก) บันทึกเรื่องการประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งที่ 25 (พิเศษ)/2506 วันที่ 26 มิถุนายน 2506 เรื่องที่ 14 เรื่องบริษัท ไทยแลนด์ แอนด์ สเมคกิง แอนด์ รีไฟนิง จำกัด ขอรับการส่งเสริมในการริเริ่มประกอบอุตสาหกรรมเคมี

² หนังสือจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ถึง นายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2506

ควยเหตุนี้เอง พล.อ.ถนอม กิตติขจร ผู้ทำหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรีจึงจำเป็นต้อง
 ความที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เสนอเอาไว้อย่างเคร่งครัด และบริษัทนี้ก็ได้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ
 คึงที่ต้องการโดยการช่วยเหลือของบริษัท บุรพาสากลเศรษฐกิจ

การสะสมทุนจากการฉ้อราษฎร์บังหลวง

หลังจากการทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลจอมพล ป. และขับไล่กลุ่มราษฎรซึ่งเป็น
 เป็นปรัปักษ์ทางการเมืองออกจากความคุมกลไกรัฐได้สำเร็จแล้ว จอมพลสฤษดิ์ ก็ได้ดำเนิน
 การเพื่อนำเอาเงินของราชการไปใช้เป็นการส่วนตัวออกไปอีกและสามารถกระทำได้อย่างสะดวก
 และกว้างขวางยิ่งขึ้น แหล่งรายได้จากการทุจริตเงินหลวงของจอมพลสฤษดิ์ ซึ่งแต่เดิมก่อนทำ
 การรัฐประหารในปี 2500 มี 4 แหล่งคือ เงินจากสลากกินแบ่งรัฐบาล เงินค่าส่วนลดสลากกิน
 แบ่ง ๆ ในโควตาของกองทัพบก เงินราชการลับจากกรมการเงินทหารบก และเงินราชการลับ
 จากกรมการเงินกลาโหม คึงที่ไ้กล่าวรายละเอียดไปแล้วในบทก่อน ครั้นหลังการทำรัฐประหาร
 ปี 2500 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการเข้ามำอำนาจรัฐอย่างเด็ดขาดในฐานะหัวหน้า
 คณะปฏิวัติ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501 และดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์
 2502 แล้ว การแสวงหาเงินโดยมิชอบด้วยกฎหมายจากแหล่งรายได้ทั้ง 4 ก็ยังคงดำเนินต่อไป
 ยิ่งไปกว่านั้นยังได้ขยายแหล่งการเงินจากการทุจริตนี้ออกไปอีก 3 แหล่ง คือ เงินจากบัญชี
 กองบัญชาการคณะปฏิวัติและ งบประมาณของบัญชาการทหารสูงสุด เงินราชการลับตามมติคณะ
 รัฐมนตรีวันที่ 13 กันยายน 2504 และเงินราชการลับของสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี รวม
 ทั้งสิ้นจึงเป็นแหล่งรายได้ในทางมิชอบ 7 แหล่งด้วยกัน ต่อไปนี้จะเป็นการกล่าวถึงการได้มาซึ่ง
 เงินของหลวงจากแหล่งทั้ง 7 นี้ โดยจะกล่าวถึงอย่างคร่าว ๆ ใน 4 แหล่งแรกซึ่งได้กล่าวถึง
 รายละเอียดไปบ้างแล้วในบทก่อน แต่จะแจงรายละเอียดใน 3 แหล่งหลัง

1. เงินจากสลากกินแบ่งรัฐบาล¹ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้อาศัยฐานะในการ
 ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารสลากกินแบ่งรัฐบาล

¹ รายละเอียดเรื่องนี้ได้จากรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนทรัพย์สิน
 ของรัฐในกองมรคกของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ฉบับที่ 4 และฉบับที่ 6 ใน หจช. สบ.5.1.3/62:
 90-97, 109-118.

ได้มีคำสั่งจ่ายเงินของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นเงินราชการลับ ตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม 2502 ถึงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2506 รวมทั้งสิ้น 30 ครั้ง เป็นเงิน 238,000,000 บาท อันเป็นการจ่ายเงินจากงบสาธารณกุศลและอาคารและสังคมสงเคราะห์ กับงบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของสำนักงาน นอกจากนี้ยังได้มีการส่งจ่ายเงินรายได้ของกองการพิมพ์สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในฐานะประธานกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาล ตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม 2501 ถึงวันที่ 26 มกราคม 2506 เพื่อส่งไปบำรุงการกุศลสาธารณะ 2 ครั้ง กับส่งจ่ายเป็นเงินราชการลับ 1 ครั้ง รวมเป็นเงิน 2,000,000 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 240 ล้านบาท ซึ่งการส่งจ่ายดังกล่าวได้กระทำโดยละเมียดระเบียบที่กระทรวงการคลังได้กำหนดไว้ คือมิได้ผ่านไปให้กระทรวงการคลังเป็นผู้ส่งจ่าย การละเมียดกฎเกณฑ์เริ่มตั้งแต่ภายหลังการปฏิวัติ ปี พ.ศ. 2501 แม้จะมีการหักทวงโดยกระทรวงการคลังแล้วแต่ไม่เห็นผล เงิน 240 ล้านบาทอ้างว่าเพื่อราชการลับ และเพื่อบำรุงกุศลสาธารณะนั้น จากรายงานการสอบสวน ๗ ปราบกฏว่าแท้จริงได้นำไปเข้าบัญชีส่วนตัวและใช้ไปในการส่วนตัว¹

2. เงินค่าส่วนลดสลากกินแบ่งในโควตาของกองทัพบก เป็นแหล่งรายได้ซึ่งดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่เดือนกันยายน 2495 โดยอาศัยฐานะในการดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม (11 ธันวาคม 2494) รองผู้บัญชาการทหารบก (8 เมษายน 2495) ผู้บัญชาการทหารบก (23 มิถุนายน 2497) และตำแหน่งประธานกรรมการอำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ได้จัดให้สำนักงานปิยะมิตรซึ่งได้ตั้งขึ้นโดยตนเองเป็นเจ้าของคนเดียว เป็นผู้รับมอบหมายโควตาสลากกินแบ่งของหน่วย ทบ. และหน่วย ท. ไปดำเนินการแทนกองทัพบก ในที่สุดก็มีการนำเงินไปใช้เป็นการส่วนตัว โดยมีได้จ่ายเงินส่วนลดให้แก่สวัสดิการทหารบก จากรายงานการสอบสวนฉบับที่ 5 แสดงว่าจอมพลสฤษดิ์

¹ "รายงานการสอบสวน ๗ ฉบับที่ 4," หจข. สบ.5.1.3/62 : 96.

นำเงินไปใช้เป็นการส่วนตัวจากแหล่งเงินนี้รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน 33,218,672 บาท¹

3. เงินราชการลับจากกรมการเงินทหารบก ตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม 2499 จนถึงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2506 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้อาศัยฐานะในการดำรงตำแหน่ง ผู้บัญชาการทหารบก ได้จ่ายเงินจากยอดเงินราชการลับจากกรมการเงินทหารบกไปดังนี้

- ก. จ่ายไปเข้าบัญชีเงินฝากส่วนตัวของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ 8,820,000 บาท
- ข. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้รับเงินสดไปเอง ไม่ปรากฏหลักฐานว่าได้ใช้ในราชการลับ 400,000 บาท
- ค. จ่ายไปในการส่วนตัวของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ 4,250,000 บาท
- ง. จ่ายผิดประเภทและมีใช้ราชการ 50,000 บาท
- จ. จ่ายผิดประเภทและวัตถุประสงค์ ก็จ่ายให้ราชการ แต่มีใช้ราชการลับ คือกรมแพทย์ทหารบก และ ร.ร.เสนาธิการทหารบก 130,000 บาท
- ฉ. ผู้รับเงินชี้แจงว่าไปทำราชการลับ และว่าจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ไปทำราชการลับ แต่ไม่ปรากฏหลักฐานประกอบ 1,400,000 บาท

เงินราชการลับที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้รับไปแล้วนำไปเข้าบัญชีเงินฝากส่วนตัวและได้รับเงินสดไปเอง กับได้นำไปใช้จ่ายเพื่อการส่วนตัว คือข้อ ก.ข.ค. และ ง. รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 13,520,000 บาท²

¹ "รายงานการสอบสวน ฯ ฉบับที่ 5," หจข. สบ.5.1.3/62 : 108.

² รายละเอียดโปรดดู "รายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนทรัพย์สินของรัฐในกองมรดกของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ฉบับที่ 10 วันที่ 20 ตุลาคม 2507," หจข. สบ. 5.1.3/62 : 144 - 149.

4. เงินราชการลับจากกรมการเงิณฑาใหม่ โดยอาศัยฐานะในตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม (10 ธันวาคม 2494) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (31 มีนาคม 2500) และผู้บัญชาการทหารสูงสุด (27 กันยายน 2501) โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 11 ธันวาคม 2499 ไปจนถึงวันที่ 24 กันยายน 2506 จอมพลสฤษดิ์ ได้ส่งจ่ายเงินราชการลับของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งสิ้น 13 ครั้ง (คือ ส่งจ่ายในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม 2 ครั้ง ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม 2 ครั้ง ในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุด 5 ครั้ง ในฐานะผู้รักษาพระนคร 1 ครั้งและมีใบรับตำแหน่ง 1 ครั้ง) เป็นเงินทั้งสิ้น 27,000,000 บาท¹ การส่งจ่ายเงินได้ทำโดยเช็ค 17 ฉบับ ซึ่งได้นำไปเข้าบัญชีเงินฝากส่วนตัวของจอมพลสฤษดิ์ ธนาคารต่าง ๆ เสีย 15 ฉบับ รวมเป็นเงิน 26,600,000 บาท และเช็คอีก 2 ฉบับ คือ ก. เช็คธนาคารแห่งประเทศไทย เลขที่ 921281 หักบัญชีวันที่ 11 ธันวาคม 2499 พล.โท.เจียม ญาโณทัย และนายพัน จาโรทก ได้สลักหลังเช็ครับเงินสดไป 200,000 บาท นำไปมอบให้จอมพลสฤษดิ์ ธนาคาร และ ข. เช็คธนาคารแห่งประเทศไทย เลขที่ ก 067080 หักบัญชีวันที่ 22 มกราคม 2501 เงิน 200,000 บาท พลโท เจียม ญาโณทัย ได้นำไปเข้าบัญชีเงินฝากของตน ณ ธนาคารทหารไทย พลโทเจียม ญาโณทัย ชี้แจงว่า²

จอมพลสฤษดิ์ ธนาคาร ได้สั่งให้แยกเช็คฉบับนี้ออกจากยอด 2,000,000 บาท และโอนมอบให้ข้าพเจ้าโดยส่งควย วาจากวาให้ข้าพเจ้าเก็บเงินรายนี้ไว้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของข้าพเจ้าที่จอมพลสฤษดิ์ ธนาคาร จะส่งเป็นคราว . . . และต่อมาได้ส่งควยวาจากวาให้ข้าพเจ้าจัดซื้อแหวนเพชรและเครื่องถมทองให้แก่ทนาย ซึ่งสิ่งของที่โจรจัดซื้อพร้อมควยหลักฐาน เช่น ใบรับเงิน เป็นต้น ข้าพเจ้าได้นำไปมอบให้แก่จอมพลสฤษดิ์ ธนาคาร แต่ละครั้งจนหมดควยเงิน

¹ "รายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนทรัพย์สินของรัฐในกองมรดกของจอมพลสฤษดิ์ ธนาคาร ฉบับที่ 9 วันที่ 20 ตุลาคม 2507," หจข. สบ.5.1.3/62 : 136.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 143.

เงินจำนวนดังกล่าวทั้งสิ้น 27,000,000 บาท จากงบราชการลับที่จอมพลสฤษดิ์
สั่งจ่ายไปนั้นจึงเป็นการสั่งจ่ายเพื่อกิจการส่วนตัว¹

5. เงินจากบัญชีกองบัญชาการคณะปฏิวัติและ "งบทพิเศษของผู้นับราชการทหาร
สูงสุด" ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ใหม่ภายหลังเข้ากุมอำนาจรัฐเบ็ดเสร็จหลังการทำกำปฏิวัติปี
2501 เริ่มตั้งแต่ประกาศปฏิวัติในวันที่ 20 ตุลาคม 2501 จอมพลสฤษดิ์ คณะรัฐค ด้มีคำสั่ง
โดยหนังสือเลขที่ 13/2501 ถึง ปลัดกระทรวงการคลัง "ให้กระทรวงการคลังจ่ายเงินคงคลัง
หรือเงินงบอื่นใดซึ่งมีใช้อยู่ประมาณของกระทรวงกลาโหม" เป็นเงิน 10 ล้านบาท "เนื่องใน
การปฏิวัติเพื่อจัดระบอบการบริหารราชการแผ่นดิน" โดยทางกระทรวงการคลัง โดยนายเสริม
วินิจัยกุล ปลัดกระทรวงการคลัง ด้มีหนังสือที่ พิเศษ 1/2501 ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2501
อนุมัติให้ "จ่ายเงินรายนี้ไ้ความพระราชบัญญัติเงินคงคลัง มาตรา 7 อนุ 1" และกระทรวง
การคลัง ด้ออกเช็คธนาคารแห่งประเทศไทย เลขที่ ก. 250051 ให้กรมการเงินกลาโหม
แล้วกรมการเงินกลาโหม ด้ออกเช็คธนาคารแห่งประเทศไทย เลขที่ ก. 258054 จำนวน 10
ล้านบาท ตรงกัน ไปเปิดบัญชี ณ ธนาคารแห่งประเทศไทย หมายเลขที่ 1195 เรียกชื่อบัญชีว่า
"บัญชีกองบัญชาการคณะปฏิวัติ"² จากนั้นจอมพลสฤษดิ์ คณะรัฐค ด้ใช้วิธีการอันเดียวกันนี้
สั่งจ่ายเงินจากหน่วยราชการต่าง ๆ ในทำนองเดียวกันนี้ แลวนำเงินไปเข้าไว้ในบัญชีกองบัญชา
การคณะปฏิวัติอีกหลายทอดหลายครั้ง เช่น วันที่ 13 พฤศจิกายน 2501 สั่งให้กระทรวงการคลัง
จ่ายเงินคงคลังเป็นเงินราชการลับโดยมีท้องส่งใบสำคัญเป็นเงิน 10 ล้านบาท³ และสั่งให้

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 142.

² บัญชีนี้ ด้ถูกเปลี่ยนไปเป็นชื่อ "บัญชีงบทพิเศษของผู้นับราชการทหารสูงสุด" เมื่อวันที่
26 พฤษภาคม 2502 "รายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนทรัพย์สินของรัฐในกอง
มรดกของจอมพลสฤษดิ์ คณะรัฐค ฉบับที่ 7 วันที่ 20 ตุลาคม 2507 เรื่องบัญชีกองบัญชาการ
คณะปฏิวัติ," หจข. สบ. 5.1.5/62 : 122.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119.

โรงงานยาสูบจ่ายเงินของโรงงานยาสูบเพื่อใช้ในหน้าที่คณะกรรมการเป็นเงิน 10 ล้านบาท แล้วนำไปเข้าบัญชีของธนาคารคณะกรรมการ¹ วันที่ 15 ธันวาคม 2501 วันที่ 30 มกราคม 2502 และวันที่ 13 เมษายน 2502 ได้สั่งให้กระทรวงการคลังจ่ายเงินจาก "ค่าจำหน่ายดิน" แล้วนำเข้าบัญชีของธนาคารคณะกรรมการ 3 ครั้ง รวมเป็นเงิน 65 ล้านบาท² ทำให้ยอดเงินในบัญชีของธนาคารคณะกรรมการเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 95 ล้านบาท และเมื่อรวมกับเงินสดคงเหลือจ่ายกลับเข้าบัญชีของธนาคารคณะกรรมการจากกองการเงินฝ่ายทหารสองครั้งและจากกองการเงินคณะกรรมการหนึ่งครั้งเป็นเงิน 271,353.27 บาท ทำให้จำนวนเงินของบัญชีของธนาคารคณะกรรมการรวมทั้งสิ้นเป็นเงิน 95,271,353.69 บาท³

ตั้งแต่เริ่มเปิดบัญชีของธนาคารคณะกรรมการ เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2501 จนถึงวันที่ 26 ตุลาคม 2502 ซึ่งเป็นวันเปิดบัญชีกับธนาคารทหารสูงสุด ได้มีการสั่งจ่ายเช็ค 90 ฉบับ จากสมุดเช็ค (เล่มละ 25 ฉบับ) 5 เล่ม⁴ จากผลรายงานการสอบสวน

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 120.

² สำหรับเงินค่าจำหน่ายดินนั้นนอกจากจะนำเข้าบัญชี "กองธนาคารคณะกรรมการ" 3 ครั้ง ดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่าจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยังได้อาศัยอำนาจในฐานะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสั่งให้กระทรวงการคลังจ่ายเงินงบค่าจำหน่ายดินจำนวนห้าล้านบาทแก่พลตรี เนตร ชนะโยธิน เลขาธิการทำเนียบนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับเงิน "เนื่องด้วยสำนักนายกรัฐมนตรีมีความจำเป็นจะต้องใช้เงินเพื่อราชการกลับ" เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2502 โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นำไปเข้าบัญชี "ชจร" ที่ธนาคารทหารไทยอันเป็นบัญชีส่วนตัว และในวันที่ 14 กันยายน 2502 ก็ได้สั่งให้กระทรวงการคลังจ่ายเงินจากเงินค้ำประกันของกรมสรรพสามิตจำนวน 8 ล้านบาท แล้วนำไปเข้าบัญชีส่วนตัวที่ธนาคารฮ่องกงและธนาคารเซี่ยงไฮ้ กู "รายงานการสอบสวน ๗ ฉบับที่ 8 วันที่ 20 ตุลาคม 2507," หจข. สบ. 5.1.3/63 : 134 - 135.

³ "รายงานการสอบสวน ๗ ฉบับที่ 7," หน้า 122.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 123.

ฉบับที่ 7 ปรากฏว่า การส่งจ่ายเช็คดังกล่าวกระทำโดยถูกต้องตามกฎหมายและชอบด้วยระเบียบ
ปฏิบัติราชการ เป็นจำนวนเงินเพียง 22,939,169.80 บาท ส่วนที่เหลือ 72,282,183.89
บาท เป็นการจ่ายโดยมิชอบด้วยวัตถุประสงค์ อันมีรายละเอียดดังนี้¹

ก.	จ่ายเข้าบัญชีส่วนตัวของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เช็ค 8 ฉบับ เป็นเงิน	65,500,000	บาท
ข.	จ่ายให้ พ.ต.ท.ตำรวจ กัดคีรี (เช็ค 3 ฉบับและเงินสด 20,000 บาท)	300,000	"
ค.	จ่ายให้นางเลื่อน ญาโตทัยและนายพจน์ สรนนท์ (ภรรยาและเลขานุการของ พล.ท.เจียม ญาโตทัย) เช็ค 7 ฉบับ	4,513,315	"
ง.	จ่ายให้ พ.ท.สุรินทร์ ชลประเสริฐ เช็ค 1 ฉบับ	300,000	"
จ.	จ่ายให้ พล.ท.สุรใจ พุดทรัพย์ เช็ค 1 ฉบับ	100,000	"
ฉ.	จ่ายให้นายพิศ บัณฑิตกัญญ เช็ค 1 ฉบับ	40,000	"
ช.	จ่ายให้ ร.ท.บุญเที่ยง พานิชพันธ์ เช็ค 1 ฉบับ	1,528,668.89	"
	รวม	72,282,183.89	"

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 126.

การจ่ายเงินตามรายละเอียดข้างบนนี้ส่วนใหญ่ใช้ไปเกี่ยวกับส่วนตัว เช่น เงินสามแสนบาท ตามขอ ข. พล.ต.สำราญ กลัศศิริ ใ้ให้การว่า " เป็นเงินซึ่งจอมพลสฤษดิ์ชนะรัชต์ สั่งให้ถือไว้สำหรับรองจ่ายเป็นการส่วนตัว เช่น ให้รางวัลแก่ภรรยาและนักดนตรี เป็นต้น " ¹ และจากคำชี้แจงของคณะหญิงเลือน ญาโณทัย เกี่ยวกับเช็ค 2 ฉบับในข้อ ค. มูลค่าฉบับละ 1 ล้านบาทนั้น ฉบับหนึ่งได้จ่ายเป็นค่าซื้อแหวนเพชร สายสร้อยเพชร ฯลฯ จากพระนางลักษมีสารวรมณ มูลค่า 1 ล้านบาท และอีกฉบับหนึ่ง " จอมพลสฤษดิ์ ฯ ได้มอบให้แก่อธิบดีในฐานะที่คิดมิได้รับใช้งานต่าง ๆ ของควันทานและทานผู้หญิงวิจิตรฯ ฯ มาเป็นเวลาช้านานด้วยความไว้วางใจเป็นพิเศษ . . . " ²

6. เงินราชการลับตามมติคณะรัฐมนตรี 12 กันยายน 2504 เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2504 จอมพลสฤษดิ์ ชนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีได้เสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และได้รับอนุมัติให้ถือจ่ายเงินงบกลาง ประเภทเงินสำรองจ่าย จำนวน 2 ล้านบาท ในงบประมาณเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2504 เป็นเงินใช้จ่ายราชการลับ โดยให้สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี เป็นผู้เบิกจ่าย ³ ต่อมาพลโท เนตร เขมะโยธิน เลขาธิการทำเนียบนายกรัฐมนตรี ได้เสนอต่อนายกรัฐมนตรีเมื่อ 18 กันยายน 2504 ว่า สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี ได้เบิกเงิน 2 ล้านบาทนั้นจากคลังแล้วและฝากไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย " อำนาจสั่งจ่ายจำนวนนี้ให้มี ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี แ่ผู้เดียว " ต่อมาวันที่ 5 ตุลาคม 2504 จอมพลสฤษดิ์ ในฐานะนายกรัฐมนตรีได้สั่งให้จ่ายเงินดังกล่าวให้พลโท เนตร เขมะโยธิน รับไปและไปเบิกบัญชีที่ธนาคารทหารไทย โดยใช้ช้อมูลชื่อว่า "ร.ม. 2" โดยจอมพลสฤษดิ์ ชนะรัชต์ ในฐานะนายกรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจสั่งจ่ายแก่ผู้เดียว

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 127.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 128.

³ "รายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนทรัพย์สินของรัฐในกองมรดกของจอมพลสฤษดิ์ ชนะรัชต์ ฉบับที่ 3 วันที่ 31 สิงหาคม 2507," หจข. สบ.5.1.3/62 : 87.

แต่อย่างไรก็ตามเงินในบัญชีดังกล่าวมิได้มีการเคลื่อนย้าย ภายเท กระทั่ง
จอมพลสฤษดิ์ ถึงแก่อสัญกรรม ¹

7. เงินลับของสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้สำนัก
งบประมาณโอนเงินจากงบกลาง ประเภทเงินสำรองจ่ายไปเพิ่มงบประมาณเงินราชการลับของ
สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี รวม 4 ครั้ง เป็นเงิน 54 ล้านตามความประสงค์ของนายกรัฐมนตรี
จอมพลสฤษดิ์ ๓๖ รัชต์ โดยวิธีการและตามบทบัญญัติมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ
พ.ศ. 2502 สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรีได้นำเงินราชการลับดังกล่าวเข้าฝากไว้ ณ ธนาคาร
ทหารไทย จำกัด ใช้ชื่อบัญชีว่า "แผน" รวม 4 ครั้ง ระหว่างวันที่ 14 สิงหาคม 2505 ถึง
วันที่ 14 ตุลาคม 2506 รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 54 ล้านบาท ได้มีการจ่ายเงินจากบัญชี "แผน"
ตั้งแต่แรกเปิดจนถึงวันอสัญกรรมของจอมพลสฤษดิ์ ๓๖ รัชต์ รวม 78 ครั้ง เป็นเงิน
12,141,907.00 บาท ในจำนวนนี้เป็นเงินจ่ายเพื่อการส่วนตัวของจอมพลสฤษดิ์ ๓๖ รัชต์
ซึ่งไม่ใช่เรื่องราชการเป็นเงินทั้งสิ้น 11,701,932.00 บาท เงินส่วนใหญ่ถูกจ่ายไปเพื่อเป็น
รางวัลแก่บรรดาอนุภรรยา และผู้ที่เรียกตนเองว่า "ผู้รับใช้" จอมพลสฤษดิ์บ้าง หรือแม่บ้าน
หลังกอลพลที่ 1 บาง ตัวอย่างเช่น นางน้อย พาลการมย์ ได้รับเช็ค 12 ฉบับเป็นเงิน
1,407,300 บาท สร้อยแก้ว ๗ ลำปาง 6 ฉบับ เป็นเงิน 408,050 บาท ประนม โพธิ์โสภณ
2 ฉบับ เงิน 116,500 บาท สุมล สุมานันท์ 2 ฉบับ เป็นเงิน 167,000 บาท สมวรรณ
ท้าวสัน 2 ฉบับ เป็นเงิน 180,000 บาท จันทร์ฉาย พูลสวัสดิ์ ได้รับเช็ค 3 ฉบับ เป็นเงิน
788,000 บาท อรสา อิศรางกูร ๗ อยุธยา เช็ค 2 ฉบับ เป็นเงิน 400,000 บาท นอกจากนี้
นี้ยังจ่ายให้กับคนสนิทและนำไปลงทุนในกิจการธุรกิจส่วนต่าง ๆ เป็นต้น ²

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 88.

² "รายงานการสอบสวน ๓ ฉบับที่ 2 วันที่ 31 กรกฎาคม 2507," หจข. สบ.

จะเห็นได้ว่ารัฐไทยในยุคที่กลุ่มนายทุน-ขุนศึกภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์กุมอำนาจนั้น เป็นรัฐเผด็จการซึ่งมีรากฐานมาจากประสิทธิภาพและความเคยชินกับการอาศัยกลไกรัฐในระบบเผด็จการไปแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างไถ่ผลมาตั้งแต่สมัยเป็นฐานอำนาจให้กับจอมพลป. พิบูลสงคราม หลังการรัฐประหารปี 2490 ประกอบกับโครงสร้างทางชนชั้นของสังคมไทยมีลักษณะที่สลับซับซ้อน ชนชั้นศักดินาเจ้าที่ดินยังคงรักษาผลประโยชน์แห่งชนชั้นตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่นโดยที่ผู้กุมอำนาจรัฐภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองไม่สามารถทำลายฐานการควบคุมปัจจัยการผลิตของเจ้าที่ดินลงได้ แต่กระนั้นชนชั้นนี้ก็ไม่สามารถกลับไปกุมอำนาจรัฐด้วยตนเองได้อีก ขณะที่ชนชั้นกรรมกรก็ยังไม่เข้มแข็งเพียงพอที่จะสร้างฐานอำนาจทางชนชั้นของคนใหม่เพื่อพิชิตครอบงำสังคมได้ มีหน้าซำยังถูกจำกัดบทบาททางการเมือง ภัยพิบัติทางเศรษฐกิจ เนื่องจากกรรมกรส่วนใหญ่และส่วนสำคัญเป็นชนเชื้อชาติจีน ทำให้กลุ่มขุนศึกกลายเป็นกลุ่มที่มีบทบาททางการเมืองสูงเกิน ควบคุมอาศัยการควบคุมกลไกรัฐความรุนแรงไว้ มีการจัดองค์กรที่เข้มแข็ง มีพัฒนาการที่ต่อเนื่องยาวนานและ "ล่าหน้า" กวาดลุ่มคนหรือชนชั้นอื่นใดในสังคม ซึ่งในที่สุดก็เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้กลุ่มขุนศึกสามารถเข้ากุมอำนาจรัฐไว้ได้

นอกจากประสิทธิภาพของการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการใช้กลไกรัฐในระบบเผด็จการของกลุ่มนายทุน-ขุนศึก "สฤษดิ์" และโครงสร้างที่ซับซ้อนและอ่อนแอของชนชั้นครอบงำในสังคมไทยมีผลให้กลุ่มนายทุน-ขุนศึกสามารถเข้ากุมอำนาจรัฐและสถาปนาระบบเผด็จการขึ้นได้แล้ว จักรวรรดินิยมอเมริกาที่มีส่วนผลักดันที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของการสร้างระบบเผด็จการของรัฐนายทุน-ขุนศึกดังที่กล่าวไว้ในรายละเอียดไปแล้ว

ดังนั้นรัฐไทยในยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์จึงสมควรได้รับการขนานนามให้เป็น "รัฐนายทุน-ขุนศึกและจักรวรรดินิยม" รัฐในยุคดังกล่าวถูกนำไปใช้ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับกลุ่มนายทุน-ขุนศึก อันได้แก่ตัวจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ญาติ พี่น้องและบริวาร เป็นประการสำคัญ ขณะเดียวกัน

กันสหรัฐอเมริกาได้ผลักดันให้กลุ่มนายทุน-ขุนศึกซึ่งกุมอำนาจอยู่นั้นปรับกลไกรัฐ
ทั้ง โครงสร้างกฎหมายและสถาบันให้ เป็นฐานรองรับการเติบโตของระบบทุนนิยม
เมื่อนายทุนไทยจะได้รับผลประโยชน์จากการปรับโครงสร้างดังกล่าวควยก็ตาม
แต่นายทุนต่างชาติจะได้รับประโยชน์มากกว่า เนื่องจากระบบการค้าแข่งขันเสรีเปิด
โอกาสให้นายทุนต่างชาติซึ่งมีความเห็นอกว่าในหลายๆด้านสามารถแสวงหาผลประโยชน์
ได้มากกว่า ส่วนศักดินาเจ้าที่ดินได้รับประโยชน์จากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 49
ซึ่งให้ยกเลิกการจำกัดขนาดการถือครองที่ดินของประมวลกฎหมายที่ดินปี 2497 ซึ่ง
กำลังจะมีสภาพบังคับใช้

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าในระยะสั้น "กลุ่มนายทุน-ขุนศึก" ผู้กุมอำนาจรัฐ
จะได้รับประโยชน์อย่างมากจากการควบคุมกลไกรัฐทั้งหมดและนำไป เป็นเครื่องมือใน
การแสวงหาผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจของตนและพรรคพวก เจ้าที่ดินยังคงแสวง
หาผลประโยชน์ของตนต่อไปโดยไม่มีเครื่องขวางกั้น และชนชั้นนายทุนทั้งไทยและ
ต่างชาติจะได้รับประโยชน์ระยะยาวจากการปรับโครงสร้างดังกล่าว

ในค่านอุดมการณ์นั้นจะ เห็นได้ว่าส่วนใหญ่ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อสนับสนุน
การใช้อำนาจและกรรกระทำต่างๆของรัฐว่า เป็นสิ่งถูกต้องและจำเป็น โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งอุดมการณ์ในยุคนี้มีก็ เป้าหมายพุ่งไปสู่การสนับสนุนบารมีและอำนาจ เกิดชาติ
ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ไม่ว่าจะ เป็นความคิดเรื่อง "พ่อขุน" "ประชาธิปไตย
แบบไทย" "การ เทอศทนสถาปนาพระมหากษัตริย์" และ "การต่อต้านคอมมิวนิสต์"
ขณะ เกี่ยวกันความคิดเรื่อง "การพัฒนา" และ "การทำให้ทันสมัย" มี เนื้อหาที่สนับสนุน
การพัฒนาแบบทุนนิยม เป็นสำคัญ พร้อมๆกันนั้นอุดมการณ์และวัฒนธรรมแบบศักดินา
ก็ได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาใช้อีก